Can Dündar

Yarim Haziran

İMGE kitabevi

kutuphaneci - eskikitaplarim.com

Can Dündar, 1961'de Ankara'da doğdu. AÜ SBF Basın Yayın Yüksek Okulu'nu bitirdi. ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde yüksek lisans yaptı. Aynı bölümde 1996'da doktorasını verdi. 1979-1988 yılları arasında çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı. 1988'de TRT'de başlayan televizyonculuğunu "32. Gün" bünyesinde yaptığı program ve belgesellerle sürdürdü. Şu sıralar bağımsız olarak yürüttüğü belgesel çalışmalarının yanı sıra Milliyet gazetesinde köşe yazıları yazıyor.

Dündar'ın Eserleri:

- *Demirkırat: Bir Demokrasinin Doğuşu* (Mehmet Ali Birand ve Bülent Çaplı ile birlikte, Milliyet Yayınları, 1991)
- *Sarı Zeybek* (Milliyet Yayınları, 1994)
- *12 Mart İhtilalin Pençesinde Demokrasi* (Mehmet Ali Birand ve Bülent Çaplı ile birlikte, İmge Kitabevi Yayınları, 1994-2 baskı, 1995, 1997, 2000, 2002, 2004)
- *Gölgedekiler* (İmge Kitabevi Yayınları, 1995, 1996-2 baskı, 1997-2 baskı, 1998, 1999, 2001, 2002, 2003, 2005)
- *Hayata ve Siyasete Dair* (İmge Kitabevi Yayınları, 1995-2 baskı, 1996-2 baskı, 1997-2 baskı, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2005)
- *Yağmurdan Sonra* (İmge Kitabevi Yayınları, 1996-4 baskı, 1997-4 baskı, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004)
- *Ergenekon* (Celal Kazdağlı ile birlikte, İmge Kitabevi Yayınları, 1997-5 baskı, 1998-2 baskı, 1999, 2001, 2002, 2003, 2005)
- *Yarım Haziran* (İmge Kitabevi Yayınları, 1998-4 baskı, 1999, 2000-2 baskı, 2001, 2002-2 baskı, 2003, 2004, 2005)
- Benim Gençliğim (İmge Kitabevi Yayınları, 1999, 2000-3 baskı, 2001-2 baskı, 2002, 2003, 2004, 2005)
- *Köy Enstitüleri* (İmge Kitabevi Yayınları, 2000, 2001, 2002, 2004)
- *Nereye?* (İmge Kitabevi Yayınları, 2001-2 baskı, 2002-4 baskı, 2003, 2004, 2005)
- *Yaveri Atatürk'ü Anlatıyor*, Salih Bozok (Doğan Kitap, 2001-2004 5 baskı)
- *Uzaklar* (İmge Kitabevi Yayınları, 2002-8 baskı, 2003-2 baskı, 2004, 2005)
- *Yükselen Bir Deniz* (İmge Kitabevi Yayınları, 2002, 2003, 2004, 2005)
- *Savaşta Ne Yaptın Baba?* (İmge Kitabevi Yayınları, 2003-7 baskı)
- *Bir Yaşam İksiri: Dr. Nejat F. Eczacıbaşı* (Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2003)
- *Mustafa Kemal Aramızda* (Ülkem Özge Sevgilier ile birlikte, Doğan Kitap, 2003)
- *Büyülü Fener* (İmge Kitabevi Yayınları, 2003-4 baskı, 2004-2 baskı)
- *Yıldızlar* (İmge Kitabevi Yayınları, 2004-8 baskı)
- *Sedat Alp: İlk Türk Hititoloğun Yaşam Öyküsü* (Fatma Sevinç ile birlikte, TÜBA, 2004)
- *Kırmızı Bisiklet* (İmge Kitabevi Yayınları, 2005-12 baskı)

İmge Kitabevi Yayınları
Genel Yayın Yönetmeni
Şebnem Çiler Tabakçı

ISBN 975-533-235-9

©İmge Kitabevi Yayınları, Can Dündar, 1998

Tüm hakları saklıdır.
Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa
fotokopi, film vb. elektronik ve mekanik
yöntemlerle çoğaltılamaz.

1.-4. Baskı: 1998 · 5. Baskı: Mart 1999
6. Baskı: Ocak 2000 · 7. Baskı: Ekim 2000
8. Baskı: Nisan 2001 · 9. Baskı: Nisan 2002
10. Baskı: Ekim 2002 · 11. Baskı: Haziran 2003
12. Baskı: Temmuz 2004 · 13. Baskı: Ağustos 2005

Düzelti
Alattin Topçu

Kapak
Murat Özkoyuncu

Sayfa Düzeni
Yalçın Ateş

Baskı ve Cilt
MMP Ofset Tesisleri
Tel: (0212) 886 52 13

Dağıtım
Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.
Hürriyet Medya Towers, 34212 Güneşli-İstanbul
Tel: (0212) 677 00 06

Can Dündar

Yarim Haziran

İçindekiler

13. Baskıya Önsöz 7
Önsöz 9
Yarim Haziran 11
İkizler 14
Kış Güneşi Altında 17
Ödünç Hayatlar 21
Bahar Gelme Üstüme! 25
Yalancı Bahar 28
Pastırma Yazı Biterken 31
Nehir 34
Ay Tutulurken... Yolda 37
Dolunaya İnat! 40
Yeniden 43
Uzaklara 46
Ütopyadan Arkadaşlar 50
Bir Dost 53
Bilyeler ve Bıçaklar 57
Kaç Kopyayız Biz? 60
Uçurum 64
"Gelecek Uzun Sürer" 67

Kuyu 70
İçine Atan 74
Seçim 78
Azrail'le Pazarlık 81
Cehennem Burası, Şeytan Biziz! 85
Nekrofili 88
Beynimizdeki Zindan 91
Bir Uğursuz Miras 95
Nergis 99
Eğer 102
Keşke 105
4 Nesil, 4 Hayat 108
Özleme Dair 112
Aşka ve Terke Dair 115
Aslolan 119
Şehir ve Kadın 122
Siluet 125
Martı 128
Maske 131
Bir Erkek Feminist Olabilir mi? 135
Kolejli Kızlar Neden Mutsuz? 138
Kırık Kalpler Diyarında 142
Yazılar Ölmez! 146
Şiirsiz Yaşamak 149
Güzel Azgınlık 152
Körler ve Düşler 156

13. Baskıya Önsöz

Bazen imza günlerinde "En sevdiğiniz kitabınız" hangisi diye sorarlar; "...bari ilkin onu okuyalım" dercesine...

Nedense hep "Yarim Haziran"a gider elim...

Bu kitapta toplandı "en sevdiklerim"...

Baktım böyle bir toplanma hali var, "Haziran"dan önce yayınlanan kitaplarda kalmış "Haziran duygulu" yazıları da oralardan alıp bu kitapta buluşturmaya karar verdim.

O yazıları başka kitaplarımda okumuş olanları şaşırtma pahasına, söküp onları bulundukları sayfalardan, "Yarim"e getirdim.

İnternette fazlaca dolaşan ve televizyonda, radyoda okundukça "istek alan" birkaç sevgililer günü yazısını da yeni ekledim.

Buradaki birkaç "sinema", "gençlik", "seyahat" yazısı ise ilgili kitaplara tayin oldu.

Kitabı yeni okuyacakların, bu halini daha çok beğeneceklerini umuyorum.

Can Dündar
Temmuz 2005

Önsöz

Pek konuşkan değilimdir, hele kendime karşı hiç...

Ne zaman kendimle baş başa kalsam, susar dilim; ama durmaz kalemim...

Kalemim tercümanıdır dilimin; o bilir hissettiklerimi ve koyu bir mürekkebe bulayarak der diyemediklerimi...

Âlem söver kızınca; ben yazarım.

Âlem söyler sevince; ben yazarım.

Âlem cayar bıkınca; ben yazarım.

Ne kızdığıma sövebildim ne sevdiğimi diyebildim ne bıktığımdan cayabildim, bu huyum yüzünden...

Lakin bir torba dolusu yazım oldu.

Ben de son birkaç yılda sövdüklerimi, sevdiklerimi, caydıklarımı, saydıklarımı toplayıp bir kitapçığa, getirdim önünüze...

Kâh bir haziran telaşında, kâh kış güneşi altında; ya bir nehir kenarında ya dolunay sağanağında gazete ve dergilerde karalanmış satırlar bunlar...

... kiminde eski bir resim, kiminde gizli bir hüzün, çoğunda içten bir söz, ama hepsinde benden bir iz var; içimi

ısıtan aşklar, özlediğim telaşlar, kaybettiğim yoldaşlar, yitirdiklerimin ardından dökülmüş yaşlar var.

Biliyorum bir tür duygusal teşhircilik bu yaptığım; lakin yine biliyorum ki, paylaşıldıkça güzelleşir anılar; ve hafifler acılar...

Bu yüzden, *Yarim Haziran*'ı transparan bir elbise gibi giyiyorum üstüme... içimi görenler, içini açabilsinler diye...

... sevgiyle...

Can Dündar
Haziran 1998

Yarim Haziran!

Kim bilir kaç baharı birlikte uğurladık seninle... Kim bilir kaç yazı karşıladık kan ter içinde...

İlhamısın ergenlik şiirlerimin, o ilk Haziran'dan beri... Yaş günlerimin fener alayı, ilkyaz günahlarımın tanığısın...

Tanığısın yüzüme düşen gözlerin, tenime değen ellerin...

Senle başlayıp sende bitirdim bunca yılı...

Sendin hararetli yıl sonu muhasebelerimin değişmez takvim yaprağı...

Tutkunum sana... Sadık, itaatkâr ve hayran...

... Yarim Haziran!...

Hasretle bekleyip iple çektim gelişlerini çoğu zaman...

Sen hep iki bahar arasında, hazlar zamanı çıkageldin; eteklerinde ilkyaz coşkuları ve isyanlarla...

Haziranlarda âşık, haziranlarda pişman, haziranlarda ergen oldum.

İşte burada yıllar yılı getirip iadesiz taahhütsüz önüme atıverdiğin eski yaşlar... Kimi hakkınca yaşanmış, kimi belki hiç yaşanmamış... Kimi çocuk, kimi genç, kimi olgun...

Her serin baharın ardından yaz kokulu, yıldızlı müjdeler taşıdın bana... Hararetli ve çıplak Temmuz akşamları vaat ettin... peşi sıra hazan geldiğini hissettirmeksizin bir süre...

Gün oldu tomurcuk olup çiçek çiçek boy verdin; gün oldu şiddet yüklü bir öfke bulutuna tutunup seller yağdırdın gecikmiş bahar dallarının üzerine... hazırlıksız... insafsız...

Öncesiz ve sonrasız aşklarda oyaladın beni...

... kimi gerçek, çoğu yalan...

Zamanla, ibadet eder gibi sevmeyi öğrettin; üzerine kırağı düşmüş beyaz bir gül kadar taze... bir o kadar kusursuz...

Anladım ki, Haziran'da sevmek yaman...

Yarim Haziran!...

Ocaklar kurdum sıcacık... Aşım, eşim, işim oldu katıksız, riyasız... Oğullar ve gecikmiş heyecanlar verdin bana...

Gidemediğimiz uzak denizleri çocuklarımıza isim yaptık... onlar yüzsün diye yüzemediklerimizi...

Geride kırık dökük onlarca Haziran bırakarak karşıladık yarınları... Ve sen bağışladın hatalarımı yıl sonu bilan-

çolarında... Sorguda ele vermedin beni... Tanıyamadılar kimlik tespitinde bedenimi, kalbimi...

Kim bilir kaç sırrı sakladın... Kaçını ele verdin o gecikmiş hesaplaşmalarda...

Sen ilkyazdan alıp güze açarken kapılarını... ben yazın sarhoşluğundan sonbahar serinliğinde aydım.

Seni beklerken kendime vardım.

Yadsıyamam: Sevildim ve sevdim çoğu zaman...

Müsebbibi sensin... Yarim Haziran!...

Yaşım büyüse de büyümedi içimdeki çocuk...

... ama zamanla olgunlaştı Haziranlarım...

Yeni gelenler sonbahara daha yakın şimdi...

Eski mektuplar ve sepya renkli fotoğraflarla dolu bir albümde hayatım... Haziran doğumlu...

Kulağımda bir şiir Hasan Hüseyin'den artakalan:

"Sokaktayım / gece leylak ve tomurcuk kokuyor / yaralı bir şahin olmuş yüreğim / uy anam anam... / Haziran'da ölmek zor"...

Lakin doğmak da zor Haziran'da...

Yaz kapıyı çalsa da;

... biliyoruz sonu hazan...

Yine de seviyorum seni...

Yarim Haziran!...

İkizler

Oburum.

Akşam oturayım televizyon karşısına... Bir kanalı izlerken, ille öbüründe ne olduğunu merak ediyorum; orada da aşağı yukarı aynı şeyi göreceğimi adım gibi bilmeme rağmen...

Bir şehirde yaşarken diğerinde aklım; o şehirler ki çok da farkı yok birbirinden...

Doymak bilmez bir çocuk gibiyim; yetinemiyorum.

Islığım, bütün şarkıları aynı anda çalmak istiyor; uçurtmam, kâinatın tüm semalarında birden kanat çırpmak...

Gemlenmez bir merak duygusu, "her yemeği tat", "her çiçeği kokla" diye ha babam kamçılıyor beni... telaştan ne tadını ayırt edebiliyorum yemeklerin ne kokusunu çiçeklerin...

Her akarsuya karışıp gitmek geliyor içimden; hangisine karışsam gözüm ters akıntıda... Halbuki her akarsu, aynı denize karışıyor sonunda...

Sinemadaysam, gelecek filmi, izleyeceğimden daha fazla merak ediyorum; ki onun sonu da aynı, biliyorum.

Hangi mektubu açsam, açılmayan için meraktayım...

Kulağım çalacak telefonda; en sıkıldığım anda dahi gelen telefonlardan...

Kış boyu baharı iple çekmişken...

... şimdi sonbaharı özlemem neden?...

Çünkü yüreğimin iki yanına yerleşmiş ikizler, yıllardır durmaz, tepişirler.

"Kalk gidelim" derken biri... "Halt etme otur" diye eteğinden çeker diğeri...

Biri karınca, öbürü ağustos böceği...

Oysa yaş kemale erdi; "nihai tercih"in vakti geldi.

Gördünüz mü bilmem, gazetede resmi çıkan yapışık ikizleri...

10 aylık Sema ile Seda...

Aynı deri kuşatır bebek tenlerini... Yüreklerini aynı zar sarmalar.

Tek bedende iki sevimli başlar...

Hassas bir ameliyat, onları birbirine iliştiren kaderi parçalayacak; ikizleri yek diğerinden ayıracak...

Lakin, denen o ki bu operasyon ikisinden birinin canına mal olacak.

Çünkü birinin yaşayabilmesi için diğerinin ölmesi gerekiyor.

Ve aile, içi yanarak ikizlerden birini feda ediyor.

Zordur ikizler için tercih...

Bir yanını seçmek, çoğu zaman öbüründen de vazgeçmektir. Çünkü birini feda ettiniz mi, "ikiz" değilsinizdir artık...

Sizi siz yapan, içinizdeki tepişmedir.

Değeriniz, "diğer"inizdedir.

Bütün Haziran doğumlular bilir bunu...

O yüzden kıyamaz içinde tepişen ikizlerden birine... ne kahkaha saçan neşeye ne ansızın bastıran hüzne... ne iyimser güne ne karamsar geceye... ne ciddiye ne muzibe... ne çocuğa ne büyüğe... ne sadeliğe ne debdebeye... kıyamaz herhangi birini elleriyle öldürmeye...

Bilir ki yazılmış nice yazıda, dizilmiş onca notada, boyanmış bunca tuvalde, söylenmiş sözde, yakılmış türküde o tepişmenin sancısı vardır.

Sancı durdu mu ne akarsu ne ters akıntı kalır.

Ölü bir denizde tek kürekle döner durursunuz.

Dedim ya, oburum...

... ve bazen kızdırıyor sevdiklerimi bu huyum.

Varsa bir kusurum; Haziran doğumluyum.

Ne garip, şimdi bile bir yanım bunları yazıp hicvederken bendenizi...

... "sil de ciddi bir şeyler yaz" diye yırtınıyor ikizi...

Kış Güneşi Altında

Sadece kimsesiz gemilerle miskin kedileri barındıran ıssız bir sahil kasabasında çakırkeyif bir yılbaşı ertesi...

Kış güneşi, yanlış zamanda açmış bir bahar çiçeği gibi sıcak gülümseyip ısıtıyor tenimizi...

Kimsesiz gemiler, burunlarını açık denizlere dikmiş yalpalıyor sahil boyunca... Miskin kediler toprakla güneş arasında mahmur...

Dostlarla paylaşılan salaş bir meyhanenin ahşap masasında, yirmi beş yılını denize vermiş Hasan Kaptan, kocaman kırmızı yanaklar ve ışıltılı gözlerle hayatı özetliyor: "Deniz, balık, güzel kadın, sağlıklı çocuklar... Hepsi bu!..."

Zamanın sakin ve telaşsız akıtığı bu dalga boyunda saat sorulursa bozuluyor kaptan: "O yok işte burada" diyor kızgın. "Burada gündoğumu var, günbatımı var, balık vakti var, ama saat yok..."

Metropol telaşlarından hayli uzakta bir başka hayat, midye kabuğunun arasından ışıldayan bir inci tanesi gibi gülümsüyor.

Neredeyse unutmaya yüz tuttuğumuz bir huzur, bizi yeni bir yılın ilk adımlarında güneşle toprak arasında yakalayıp kollarına alıyor. Tabanlarımızda topraktan yayılan ısı, kulaklarımızda denizin tuzlu sesi ve göz kapaklarımızda kış güneşinin busesi...

Bir koca yılı henüz eskitmişken ve yeni bir yılı, içinde ne olduğunu kestiremediğimiz, el değmemiş bir yılbaşı hediyesi gibi paketinden çıkarmaya hazırlanırken bütün bir yaşamıyla hesaplaşmak istiyor insan...

Yüzyıllık bir savaşın, sadece yılbaşlarında mola veren yorgun askerleri gibi, akrep ve yelkovanın durduğu bir su başında bilançoya oturmak istiyorsunuz.

Acaba ne kadar yara aldık savaşta? Ne kadarını gösteriyor, ne kadarını gizliyoruz?

Ne kadarı açık yaralarımız, ne kadarı iç kanamalarımız?

Zaferler çıkarabildik mi mağlubiyetlerimizden?...

Süresini ve yörüngesini bilmeden çıktığımız bu yolculuğun neresindeyiz acaba? Ve daha kaç gemi var içinde olmak isterken ardından el sallayacağımız?

Merak etmiyor musunuz; ne kadarı gözyaşı kalan yaşamınızın, ne kadarı kahkaha?...

Geride kalan yılların ne kadarından gururlu, ne kadarından pişmansınız?

Ne kadarını kurumuş sonbahar yaprakları gibi süpürüp atmak isterdiniz belleğinizden, ne kadarını saklardınız kutsal bir emanet gibi?...

Yaşam terazinizde "Keşke hiç yaşamasaydım" dedikleriniz mi, hep tekrarlansın istedikleriniz mi ağır basardı?

Gecikmiş bir baharı çağrıştıran ılık kış güneşi altında kısa bir mola verince insan, sahile demirlemiş mahmur ge-

miler gibi kendini suların yalpalayışına bırakıp maziyi tartıya vurmak istiyor.

Ne kaldı geriye bunca telaştan?...

Avucunuzun içinden kayıveren sular gibi yitip giden yıllar geride ne tortu bırakıyor?

Kendinizi bütün kazılmış siperlerinizin dışına koyup bütün kalkanlarınızı indirdiğinizde, çırılçıplak karşısına geçtiğiniz yaşam aynasında ne görüyorsunuz?

Tüketmek için bunca acele ettiğiniz takvim yapraklarına, onca hızla çevirdiğiniz akreplere, yelkovanlara, içine gönüllü daldığınız o insafsız rutin çarkına şöyle bir uzaktan baktığınızda ne hissediyorsunuz?

"Ne kadarı benim hayatım?..." diye soruyor musunuz kendinize; "... Ne kadarını başkaları yaşamış benim yerime... ya da ben başkalarının?..."

"Aynadakinin ne kadarı ben'im, ne kadarı oynadıklarım?..."

Yamaçlarında gölgelerin oynaştığı kederli anılar ve ışıltılı yaş günlerinden kaçını "keşke yeniden yaşanabilseler" diyerek anımsıyorsunuz?

Karlı bir dağ zirvesine ya da bir şömine alevine bakarken dalıp gittiğinizde "Neden zirvede değilim"i mi düşünüyorsunuz, "iyi ki uçuruma düşmedim"i mi?...

Sadece kimsesiz gemilerle miskin kedileri barındıran ıssız bir sahil kasabasında yakaladığınız bir geniş zamanda, geçmiş zaman, şimdiki zaman ve gelecek zaman arasında gidip gelirken en çok ne gelirdi aklınıza?...

Sizi bilmem, ama ben akıbeti meçhul bir yeni yılın eşiğinde sürpriz bir kış güneşi gözkapaklarımı yalarken, sadece sevgiyi düşündüm.

Sevgiyi koydum kum saatinin dolu dizgin akıp giden kumlarının her bir zerresine... Kışın açık denizlere bakarak bekleşen kimsesiz gemilerin güvertesine; geçmiş zamanın, şimdiki zamanın ve gelecek zamanın öznesine hep sevgiyi koydum...

Çünkü bir tek sevgi var elimizde; bunca yıldan damıtılıp gelen...

Ve metropol haragülesinden uzakta, kocaman kırmızı yanaklarla gülümseyerek bir başka hayattan haberler veren Hasan Kaptan'ın yalancısıyım ki;

... yine bir tek o kalacak, yaşanacak yıllardan da geriye...

Bir tek sevgi olacak bunca telaştan artakalan...

... Ötesi yalan...

Ödünç Hayatlar

Bahar bulaştı ya hayata, ağaca, suya, içimde öyle bir seyahat kımıldıyor ki, diren direnebilirsen...

Yüreğim bavulunu toplamış çoktan; ruhum sırtlamış çantasını...

"Uzaklar" çekiyor içimdeki seyyahın tasmasını...

Marianne Faithful sanki şarkı değil, derdimin nedenini söylüyor radyoda:

"Saçlarında ılık rüzgârla/spor bir araba sürerek, Paris'e hiç gitmediğini/37 yaşında fark etti."

Buket Uzuner, yaşayageldiği hayatın anlamsızlığını 37. yaş gününde idrak eden bir kadının öyküsünü anlatıyor "Karayel Hüznü"nde... Bıkkın kadın, doğum gününün sabahında, büyük boy bir beyaz kâğıda kırmızı rujla şu notu yazıp bırakıyor evdekilere:

"Bugün benim doğum günüm/Değişiklik olsun diye bu kez/Size domuz kanından nefis bir çorba hazırladım/İçine de zehir kattım/Ben Alpler'e gidiyorum/Çünkü 37 ya-

şıma girdim ve hâlâ Alp Dağları'na gidemediğimi ayrımsadım/Kalırsam, asla gidemeyeceğimi anladım/kalırsam düşlerimi, arzularımı hep ertelemek zorunda kalacağımı da.../ hoşçakalın."

"Yaşamak değil/Beni bu telaş öldürecek" dediği gibi şairin; o telaşla, bırakın Paris yolunda ılık rüzgârlara taratmayı saçlarımızı, sevdiğimizle doyasıya bir sohbet bile edemedik biz...

Gözümüz saatte söyleştik hep, koşuşur gibi seviştik, yarışır gibi çalıştık. Hep yetişilecek bir yerler vardı, aranacak adamlar, yapılacak işler...

Bir sonraki günün telaşı, bir öncekinin terine bulaştı; başkalarının hayatı, bizimkini aştı.

Kör karanlıkta çalar saat sesi yerine, kuşluk vakti, kızarmış ekmek kokusu veya yavuklu busesi ile uyanma düşlerini hababam erteledik.

20'li yaşlardayken 30'lara kurduk saatin alarmını, 30'larımızda 40'lara, belki sonra 50'lere...

Lakin öyle yanlış kurgulanmış ki hayat, kuşlukta uyanma fırsatını sunduğunda size, artık uyku girmez oluyor gözlerinize...

Doyasıya söyleşmek, telaşsız sevişmek için bol zamana kavuştuğunuzda, söyleşecek, sevişecek kimsecikler kalmıyor yanınızda... Özenle yarına sakladığınız bir sarı lira gibi ömrünüz; vakti gelip sandıktan çıkardığınızda bir de bakıyorsunuz ki, tedavülden kalkmış...

Jorge Luis Borges'in derlediği Babil kitaplığında Papini'nin "Ödenmeyen Gün" adlı bir öyküsü vardır. Güzel bir prensesin başından geçenleri anlatır:

22 yaşındayken bu prensese bir beyefendi sürpriz bir teklifle gelir. Hasta kızı için gençlik yılları aradığını söyler ve "Bana gençliğinizden bir yıl ödünç verirseniz, ömrünüz sona ermeden onu gün gün size geri ödeyeceğim" der.

Prenses henüz o kadar gençtir ki, cömertçe gözden çıkarır bir yılı; ödünç verir beyefendiye... 23 yerine 24 yaşına basar o yıl yaş gününde...

Yıllar yılı hatırlamaz verdiği borcu... Ancak ne zaman ki 40 yaşını aşar ve o dillere destan güzelliği bozulmaya yüz tutar; arar beyefendiyi ve 365 günlük alacağını tek tek tahsil etmeye başlar. Özellikle balo günleri, bütün çizgileri yok olmuş bir yüzle ve körpe bir bedenle girer salonlara... Gece odasına sızmayı başaran aşıkları, gece yarısından sonra yüzünün nasıl kırıştığını hayretle gözlerler... Her gençleşmenin ardından uyanış anı daha acı verici olur. Çünkü yaşı ilerledikçe, o hali ile 23 yaşı arasındaki fark daha da açılır. Fark açıldıkça "bir gün, bir saat, bir an olsun" gençlik aşısını tatmak daha güzel gelir.

Ancak sayılı gün çabuk geçer. Kalan günlerini hoyratça harcayan prenses, geri isteyebileceği sadece bir günü kaldığını fark eder: "Bir günlük ışık, sonra sonsuza dek karanlık..."

Ateşli bir sevgilinin bütün bedenini okşaması için o tek günü özenle saklar. Bu son yaşam parçasını harcamak için çılgınca bir istek duysa da kıyamaz bir türlü...

Nihayet evine gelip öyküsünü dinleyen ve dizlerine kapanarak gençliğinin son gününü kendisiyle geçirmesi için yalvaran bir adamın teklifini kabul eder.

"O gün" geldiğinde adam, en şık elbisesi ve titreyen yüreğiyle açar bahçe kapısını... Kadının villasına girer, iki kişilik hazırlanmış masada mumların yandığını görür. Bir süre bekledikten sonra meraklanıp prensesin kapısını tıklatır. Yanıt gelmeyince açıp girer. Dört bir yana savrulmuş görkemli giysilerle dolu odada prenses aynanın karşısında bir kanepeye uzanmıştır. Yüzü bembeyazdır. Gençliğinin dönmesini beklerken son nefesini vermiştir prenses... Adam bu ani ölümün nedenini yerde bulduğu mektupta okur. Satırlar, borçlu beyefendiye aittir:

"Soylu prenses!.. Size borçlu olduğum son gençlik gününü geri veremeyeceğim için çok üzgünüm. (...) En derin bağlılığımla..."

Erikler, kirazlar, çileklerle çıkageldi mi haziran, pupa yelken kıpırdanır içim...

Saçlarını ılık rüzgârlara salıp uzak başkentlere spor arabalar süren coşkulu kadınların şarkılarını dinlerim haziranda... Ardında veda mesajları bırakarak hep ertelediği düşlerinin peşi sıra yüksek dağlara tırmanan öfkeli kadınların öykülerini okurum. Ve geleceğe ödünç verdiğim yaşanmamış günlerimin yasını tutarım sessiz sedasız...

Yaşam... O hepimize borçlu olan hergele, öder inşallah bir gün hesabını... Yaşarız ertelediklerimizi, "gençliğimizin son günü" çalınmadan elimizden...

Bahar Gelme Üstüme!...

Bahar, yalvarırım çek git işine!...

Salma üstüme çiçeklerini, aklımı çelme!...

Her sabah çimenlerin çiyden ürpererek uyanıyor bahçemde; sonra güneşle oynaşıp tütsülenmiş gibi buğulanıyor.

Ne zaman sokağa çıksam badem ağaçları salkım saçak çiçek...

Kavaklar kıpır kıpır, ıslık ıslığa meltem...

Kırda dayanılmaz bir kekik kokusu, toprakta türlü çeşit börtü böcek...

Yapma bunu bana bahar,

Böyle üstüme gelme!...

Zaten damarlarımda zor zapt ediyorum kanımı...

Çoktan cemreler düşmüş beynime, yüreğime...

Kalbimin buzları erimiş.

Göğüs kafesimde ne idüğü belirsiz bir kıpırtıyla geziyorum nicedir...

Bir de sen çıldırtma beni...

Krizdeyim ben... Tembelliğin sırası değil, uyamam sana...

Al git serçelerini sabahlarımdan, çağlalarına, kokularına hâkim ol.

Meltemlerine söyle, deli gibi ıslık çalıp sokağa çağırmasınlar beni...

Bulutların üşüşmesin başıma...

Girme kanıma benim...

Yoldan çıkarma!...

Sen ki en cilvelisisin mevsimlerin,

afrodizyakların en etkilisi,

sevdanın suç ortağısın.

Kıyma bana!...

Biliyorum çünkü, yine kandırıp yeşillendireceksin aşka; gövdemi azdırıp sonra birden çekip gideceksin.

Tam kanım kaynamışken sana, toplayıp allarını morlarını, beni bir kuraklığın ortasında terk edeceksin...

O iple çektiğim ışığın, dayanılmaz olacak o zaman...

Ne o delişmen sabahlar kalacak ne günaha çağıran çapkın eteklerin uçuştuğu günbatımları...

Tembel kuşların şakımaktan bitap, ebruli çiçeklerin kokmaktan...

Buselerin nemi kuruyacak çöl rüzgârlarında...

Yeşerttiğin çiçekler, yürekler solacak; damar damar çatlayacak ruhumuz...

Hayat, bir ezik otlar diyarına dönüşecek yeniden... yüreğim viraneye...

Her bahar sarhoşluğu gibi, geçecek bu sonuncusu da...

Ebedi bahar, bir başka bahara kalacak.

İyisi mi, hiç azdırma ruhumu bahar...

İş açma başıma...

Git işine!

Yoldan çıkarma beni!...

Yalancı Bahar

Kaç baharı gerçek sanıp kandık söylesenize...

Kaçına "Nihayet" diye hasretle kucak açtık ve kaçında yanıldık...

Kaç kez ayaz vurmuş dallarımızda filizlerimiz söndü.

Yine de uslanmadık.

Yine geveze bir dosta sırlarımızı açar gibi açıldık yalancı bahara...

Yine yanıldık. Peşinden bastıran tipiyle ayıldık.

Ne yapalım ki dalında patlamayı bekleyen bir tomurcuk gibi susamıştık ilkyaza... Kaç zaman olmuştu kendimizi güneşin sıcak kollarına bırakıp ormandan yayılan kekik kokularıyla sarhoş olmayalı...

Tahmin ediyorduk, üzerimize katran rengi bir kafes gibi çöken bulutların ardında güneşin gülümsediğini...

Daha ilk ışınlar deler delmez kafesi, açtık iştahla ruhumuzun pencerelerini...

Bahar öyle kolay gelmezdi aslında, biliyorduk; yanlış baharlarda az mı ayaz yemiştik.

Kaçımız Mart güneşine aldanıp açılmış ve kara kafesin ağına düşmüştü yeniden...

Bahar, ilan-ı aşk mevsimiydi; astık aşklarımızı ilan panolarına, sevdalar yasakken daha...

Bahar, barışın mevsimiydi; müjdeledik barışı, silahlar konuşurken hâlâ...

Söyledik, ancak yazın söylenecekleri, güneş henüz toprağı ısıtmamışken... cemreler düşmemişken ilkyazın koynuna...

Yalanmış meğer bahar; daha vakti değilmiş, aşkın da barışın da...

Güneşe kananlar, yazı beklerken bahardan oldular; kesildi sesi soluğu, erken öten horozların...

İyisi mi itirafçı olalım; biliyorduk "İşte bahar" derken, ardından gelecek ayazı...

"Yalan bu çıkma" demişti temkinliler, tedbirliler, "çıkarken üstüne kalın bir şey al"anlar, "başına bir iş gelmesin"den ürkenler...

Ama bahar, olanca işvesiyle sokağa çağırıyordu.

Aşk ilan panosuna asılmayı bekliyordu, barış bir kuş gagasında müjdelenmeyi...

"Erken mi geç mi" hesabına gelmezdi ikisi de... Peşlerine düşülmeli, ilan edilmeli, müjdelenmeliydiler.

Güneşi görür görmez serenada ve barış türkülerine başladık. Vakti gelmeden açıldık, geç kalmadan davranma telaşında...

Erkenmiş.

Kursağımızda kaldı bahar sevinçleri...

Erken öten horozlar, erken açmış çiçekler, erken doğmuş bebekler gibi kesildik, solduk, öldük.

Yine tedbirliler ulaşacak salimen yaza; biz yakalandık, zalim bir ayaza...

Ama itirafçı olsak da pişman olmadık.

Az da olsa ısındık hiç olmazsa... Vakitsiz de olsa söyledik, söylenmesi gerekeni...

"Bahar yalan mıymış gerçek mi?" dinlemedik. Güneşin ilk dokunuşuyla haber verelim dedik, ardından gelecek müjdeyi...

Aşk için erkendi belki; barış henüz uzak...

... ama ikisi de gelecekti nasılsa sonunda...

Hep bildik ki, habercisidir yalancı bahar, sahicisinin...

Bazen vaat, hediyeden de kıymetlidir.

Kesilmeyi göze alıp erken ötmek yeğdir çoğu zaman, susup doğru zamanı kollamaktan...

Sonunda olan yalana kananlara olur, onlar müjdeledikleri şeyi göremeden giderler.

Lakin çoğu buna gönüllüdür.

Güneşe en erken onlar dokunmuşlardır, elbet en erken yanan onlar olacaktır.

Belki "İkinci Bahar"ı yaşayanlar bilir kıymetlerini...

Pastırma Yazı Biterken

Günlerdir hangi bulvara çıksam, tepemde yazdan kalma nazlı bir ışıltı...

... hep aynı yaprak sarısı yollarda... ve dilimde o eski Joe Dassin şarkısı:

"Biliyor musun, hiç mutlu olmadım, bu sabahki kadar/Benzer bir plajda yürümüştük yine... mevsim sonbahar."

Şarkının anlattığı, Marie Laurencin'in suluboya tablolarını andıran uzun etekli kadınla rastlaşır gibiyim her köşe başında... Şarkıdaki adama vaat ettiğini, bana da fısıldıyor sanki:

"Bir yıl, bir asır veya bir ömür/Bu pastırma yazının renkleri dolacak hayatımıza..."

Uzun sürmüş bir yazdan artakalan bu arsız güneş; mevsime inat masmavi gülümseyen bu çapkın gökyüzü, yaz uykusundan uyanmaya çalışan sokakları eteğinden çekiştirerek eski tembelliğine çağıran bu hınzır rüzgâr...

... nasıl da ilkyaza benziyor bu sahte bahar...

Tıpkı hayatımızın olgunluk çağı gibi; ilkbahar sanmak işten bile değil, kanmak öyle kolay...

Öyle kolay, bitmesini hiç istemediğimiz bir yazın uzatma dakikalarını, ilkbahara yeni başlıyormuş gibi yaşamak...

Yüreğimizin hâlâ eski coşkuyla yeşerip çiçeklenmesine içten içe sevinerek, o çiçeklerin çabuk yaprak dökeceğini ve ardından sıkı bir yağmur geleceğini bilerek, bilmezden gelerek, düşünmeye üşenerek rüzgâra kapılmak öyle kolay...

Pastırma yazındaysanız hayatın, iki adım gerisi yazdır, üç adım ötesi kış...

Yaz yorgunu yüreğiniz, sonbahar sızlanmalarına başlamadan, son uçurtmaların ipine tutunup salınmak ve çocuksuluğuyla avunmak ister.

Güneş, nüfus kâğıdına aldırmadan seven bir âşık gibi takvime bakmaksızın salar saçlarını erken inen akşamlara...

Ufuktaki bulutları sezenler, güneşin kıymetini daha iyi bilirler.

O yüzden ilkbahardan daha değerlidir pastırma yazı...

Sait Faik (ki anlar dilinden çiçeklerin, ağaçların, otların) der ki "Çiçekler, ağaçlar ve otlar ağır ağır yaprak döker-

ken, insanlara ümitlerinden ve zaaflarından bahsederler son defa..."

Ümit, hâlâ ışıldamasındadır güneşin... Zaaf, erken solmasında, çabuk yorulmasındadır.

Hâlâ içimizi ısıtıyor olmasının coşkusu, yakında solacak olmasının hüznüne bulaşır.

"Gelecekse gelsin artık sonbahar" ile "Hiç bitmese şu yaz" arasında sıkışıp kalmış bir ruh hali yakamıza yapışır.

Ümit, zaafa karışır.

Kalbimizin üstünde tanıdık bir karıncalanma, her sabah camlara, aynalara, "Acep bulutlandı mı hava" diye bakar ve yakarırız:

"N'olur bir güneşli sabah daha..."

Sonra, kısalır güneşin saçları, akşamları...

Pastırma yazının hayatımıza dolan renkleri solar.

Vedalaşır göçmen kuşlar ve son uçurtmaları toplar çocuklar...

Eski Fransızca şarkı, bir soruyla biter :

"Bugün çok uzağındayım o pastırma yazının/ Bir yıl, bir asır, bir ömür geçti/ Acaba beni hâlâ hatırlıyor musun?"

Nehir

Yalnızız.

Vücutlarımız ruhsuz gövdeler gibi sallanıyor ortalıkta...

Doludizgin bir nehrin sularına nedensiz düşüvermiş solgun yapraklar gibi taşıyor hayat bizi... Karanlık bir meçhule doğru akıyoruz...

Nehrin sonu ya dingin bir deniz ya cehennemi bir çağlayan, bilemiyoruz. Biçare, sürükleniyoruz.

Nehir, başka kollara yaşam şansı vermeksizin, tek koldan ilerliyor. Hoyrat ve mütehakkim...

... gururlu ve kalleş... coşkun ve mağrur akıyor.

Ve çağlıyor, yalnızlığımızdan cesaretlenerek...

Kâh sel olup köyler basıyor, kâh yeşerip çiçek açıyor...

Etrafta nehre direnenler, nehirle barışanlar, nehirden geçinenler ve kıyıdan sessizce nehri izleyenler...

İhanet, ibadet, ticaret ve sükûnet kol geziyor nehirde...

... Ama cesaret hiç göstermiyor yüzünü...

Nehir akıyor...

Oysa nehrin yönünü değiştirme iddiasındaydık bir zamanlar...

Suyun derinliklerine gömdük o iddia sahiplerinin kimini; kimileri su başında devleşme savaşındalar şimdi...

Nehrin öfkesinden para kazanmak isteyenler, sular köpürdükçe keyiflenip el ovuşturuyorlar.

Kan kırmızı akıyor kimi zaman sular... Ve biz zorlu bir sonbahardan kalma bölük pörçük yapraklar gibi solgun... kargaşasındayız nehrin...

Yılgın, yorgun ve yalnızız.

Cehennemi bir çağlayanın sesini duya duya, kadermiş gibi akarken meçhul finale doğru... birbirimizi boğmaya çalışıyoruz bir yandan...

Günahlarımız da ağırlaşıyor, bedenlerimizle birlikte...

Batıyoruz.

Kimi ibadette, kimi ticarette arıyor çıkışı...

İhanet bol, esaret kesin... Felaket gelirken adı bile geçmiyor cesaretin...

Boğulan dostların sesini boğuyor nehir... Peşinden yürüyecek bayrak, altını imzalayacak ferman, uğruna savaşacak dava arayışında bitap düşenler yatıyorlar nehir yatağında...

Ana gövdeden kopmuş solgun yapraklar kadar kimsesiz ve yalnızlar... Bir slogana tutunup akıyorlar.

Lakin nehir öyle hırçın, öyle coşkun çağlıyor ki ötede beride boğulanları, dalgalarda kaybolanları, davetkâr sloganları duyamaz, göremez haldeyiz.

Tek tük kıyıya tutunmayı başaranlar, az önce içinde yaşam savaşı verdikleri nehri hayran hayran izliyorlar karadan...

Kara güvenli... Kara sakin.

... Ve karadan bir başka duyuluyor sesi nehrin...

Su başlarını tutmuş devler, nehre övgüler düzüyorlar.

Sadakatin gürültüsü, ihanetin sükûtuyla el ele yüzüyor.

Sürüklenen yapraklar çağlayana doğru iteleyedursun birbirini; kıyıdakiler zevkle izliyorlar solgun yaprakların ölüm dansını...

Ve biz, nehir suyuna yazılar yazmaya çalışıyoruz, nehrin sonunun dingin bir deniz olduğunu anlatan...

Lakin uçup gidiyor mürekkebin mavisi, nehrin öfkesinde...

Nehir eziyor yüreklerimizi, kilitliyor bileklerimizi...

Hayat doludizgin akan bir nehrin üzerine gelişigüzel savrulmuş solgun yapraklar gibi taşıyor bizi meçhul bir finale doğru...

Ne bu gidişe uyabiliyor ne yönünü değiştirebiliyoruz.

Vücutlarımız ruhsuz gövdeler gibi salınıyor ortalıkta.

Sürüklenip gidiyoruz dilimizde nehir şarkılarıyla...

Dingin bir denizi özleyerek cehennemi bir çağlayana akıyoruz.

Ay Tutulurken... Yolda

Ufuk çizgisinde biten bereketli toprakların karanlığında, upuzun bir yoldaydık geçen hafta... Ve dolunay, buğulu bir kitabe gibi gökte asılıydı.

Nur yüzlü bir yol arkadaşıydı gece boyunca... Duru ve sakin izledi bizi; daldıkça camı yalayan kirpiklerimizden öperek, şefkatle...

Yol boyu tenimizi parlatan ışık sağanağı, nehir kenarlarında pul pul yakamozlanıyor, meltem estikçe kavak yapraklarında yanıp sönen bir ateşböceği kafilesine dönüşüyordu.

Ne zaman başımızı kaldırsak orada mağrur ve sessiz parıldıyordu; eteklerinden puslu haleler saçan sihirli bir gümüş lira gibi...

Arada eflatun bir bulutun arkasına çekilip gizleniyor ve orada birkaç dakikada bütün mahcubiyetinden soyunmuşçasına cüretkâr, bu kez çırılçıplak bir raksa başlıyordu semada...

Kutsal kitapların yazdığı gibi, Tanrı'nın geceye de hükmetmek üzere yarattığı bir büyülü ışıktı o...

Çevresi yıldızlarca kuşatılmıştı, onun kadar parlayamadığına yanan... Ve biz yol boyu, hüzünlü şiirler damıttık göz alıcı ışığından...

Gerçi Fuentes'in dediği gibi, üzerinde o adamlar gezindiklerinden beridir bizim romantik hayallerimizin tanrıçası olma özelliğini yitirmişti kısmen, ama hâlâ öyle güzel, öyle baştan çıkarıcıydı ki...

Gece boyunca ilham verdi hepimize; bayram şekeri tadında, ilk öpücük heyecanında... Ve eski bir şarkı olup yerleşti dilimize; "Dün gece mehtaba daldım hep, seni andım / öyle bir an geldi ki, mehtap... seni sandım."

Sonra birden bastırıverdi kasvet...

Kalleş bir gölge, ağır ağır sokuldu dolunayın nurdan yüzüne... Ve birkaç dakika içinde kara bir şal gibi tamamen örttü üzerini gece güneşinin...

Bir süre kıvranıp durdu ay ışığı, sonra tutulup kaldı aniden...

Ölü bedenlere can veren o ürpertici buğusu hoyratça gölgelendi.

Karanlık, hükümranlığını ilan etti dağ yamaçlarında... Bozkır, siyaha teslim oldu.

Ay tutuldu, dilimiz tutulmuşçasına şaşırtarak bizi...

Aydınlık yüzü keder bulutlarıyla gölgelenirken, gözümüzü semaya dikip paylaştık sancısını...

Okşadık bakışlarımızla, doğum anında bir annenin terli saçlarını okşarcasına...

Öyle masum, öyle sessiz çekiliverdi ki başucumuzdan, daha kirpiklerimizdeki nemi kurumadan ışıklı busesinin, yokluğunun boşluğuna yuvarlandık ıssız bir yol ortasında, yapayalnız...

Efkârlandık mahrumiyetinden...

Aya tutulduk, ay tutulurken...

Yollarda esmer tenli adamlar silah sıktı ayın karanlık yüzüne doğru; kurşun dökercesine gökkubbenin uğursuz mührünün üzerine... Ve çocuklar teneke çaldı dolunayın ruhunu kurtarmak için, kara büyücünün elinden...

Bense durumu açıklarken "aydan dede"sini kaybetme telaşındaki oğluma; ne kara büyücülerden söz ettim ne de gezegen sisteminden: "Güneşe tutkunmuş dolunay" dedim; "lakin karalar bağlamış, aralarına dünya girince..."

İzahat ne kolay, konu aşka gelince...

Gördünüz ya; yok bu yazının bir mesajı...

Sadece dolunaya övgü için yazıldı.

– O dolunay ki, yoldaşı geceyarısı hasretliklerinin... ilhamı sevda sözcüklerinin...

O dolunay ki, yüzyılda bir gölgelenir yüzü...

Eh, hak etti bu kadarcık sözü...

Dolunaya İnat!

Katran karası bir geceyi Haziran bulutlarının arasından yırtarak, avuçlarında kıpır kıpır yıldızlarla odamın penceresini tıklattı dolunay...

"Sana samanyolu getirdim" dedi ve bütün gökkubbeyi yeryüzüne indirmiş gibi mağrur, gülümsedi koltuğumun başucunda...

Ayla yıkanmanın keyfini sürdüm bir müddet...

Sonra penceremi açıp onu içeri aldım.

Efsunlu ışıklar saçarak avuçlarındaki aydınlığı kitabıma, rakı kadehime, can eriklerime sürdü.

Gecikmiş bir bahar, çekirge sesleri ve iğde kokularıyla içeri daldı hemen peşi sıra... telaşla...

Şiirler doldu odama, mısra mısra...

Fener alayları geçti aklımdan; uzak denizler ve göç yolları geçti.

Dolanıp dolunayın kanadına, uçmak istedim.

Lakin bırakmadı hayat...

Duyduk ki, güvercinleri kurşuna dizmişler arka bahçede...

Gülleri kesip dikenleri büyütmüşler korku belası...

Toprağın bire bin verdiği ülkede mayın döşemişler sevdaya giden yollara...

Aşklar uzak, sevişmeler tuzakmış.

Dişlerinde kalleş ışıkların parıldadığı kurtlar, çeteler halinde boğazlayacak kurban arar olmuş dolunay geceleri...

Pas ve küf kokuyormuş eskiden nergislerin açtığı sokaklar...

Öylesine büyükmüş ki sis perdesi, ne yakamoz görüyormuş gözler ne çoban yıldızı...

Güneş ülkesi, çocuklarını gömüyormuş lanetli karanlığın koynuna... Ve öfke büyüyormuş sevda toprağının ana rahminde...

Doğa ne kadar cömertse, hayat o kadar bencilmiş evlatlarına karşı... Bolluk içinde aç, varlık içinde yoksul, denizler ortasında susuz yaşar olmuşlar.

Ve ülke, aldırmadan doğanın göz kamaştıran büyüsüne, doludizgin koşuyormuş ölüme.

Prangalar... savaş tamtamları... ve ağıtlarla...

Dolunay, samanyolundan ışıklarla eteklerinde "Haydi" diyordu penceremin dibinde "Haydi... ebedi baharın ülkesine..."

Lakin dolunaya inat, öylesine bitkin ve naçar ki hayat...

Kopamadım akşam haberlerden... dünyevi kederlerden... kelepçelerden...

Açıp penceremi, salıverdim dolunayımı, Cahit Külebi' den bir şiir fısıldayarak kulağına:

"Bir gün geleceğim / Alıp şu başımı / Bir gün geleceğim/

"Belki de Haziran / Bulacak naaşımı / Belki de Haziran..."

Haziran, bir ozanın naaşını kaldırırken, dolunay samanyolu boyunca efsunlu yıldızlar saçarak uzaklaştı.

Bakakaldım peşinden...

Ne gözümü alabildim... ne göze alabildim...

Yeniden

Her şeye yeniden başlayabilmek ne güzel olurdu kim bilir?

Öyle geçen yıldan, geçen yüzyıldan, bir başka tarih kesitinden değil ama... En baştan... yaradılıştan...

"Dünya ateşten bir toptu" diye başlayan senaryoyu ilk satırından itibaren yeniden yazmak ve yazarken de "kesin" bellenmiş ne varsa hepsini yeniden aklın, mantığın, yüreğin tezgâhından geçirmek; kâinatın tüm sırlarını düğüm düğüm çözerek, sil baştan keşfe koyulmak ne büyük bir insanlık serüveni olurdu kim bilir?...

Her bir saniyesi insan aklının o acımasız sorgusunda düzeltile düzeltile baştan kalıba dökülmüş koca bir tarihi, muhteşem bir halı dokur gibi ilmek ilmek yeniden örüp bir fizik kitabı netliğinde en baştan kaleme almak ve ömrümüzün kalanını o kitaptan alınan derslerle yaşamak nasıl güzel bir uygarlık yaratırdı?

Oysa tarih, söylentiler, efsaneler ve boş inançlar üzerine kurulmuş sır dolu yaşlı bir tapınak gibi yorgun bugün...

Hangi kapısını aralarsanız, yaşamının her sayfasında ayrı gizler barındıran yaşlı bir kadının gizli günlüğünü okur gibi oluyorsunuz. Hem cazip hem korkutucu bir serüven... Çünkü her aralanan kapıda yaşlı tapınak biraz daha sallanıyor ve asırlardır üzerine oturduğu zemin altından kayıp sarsılıyor.

Tarih, can çekişiyor...

Milyar yaşındaki bu gizemli mabedin temelleri yine sarsıldı geçenlerde... Çünkü Yahudi bir arkeolog, tapınağın sır dolu derinliklerine daldı ve tarihin "kara kutu"sundaki gizli bir sayfayı aydınlatıverdi.

Arkeoloğun adı Joe Zias'tı ve tarihi temellerinden sarsmak için, yerin yedi kat dibinde iki bin yıllık üç mezar taşı bulmak dışında bir şey yapmamıştı. Ama öyle yaşlıydı ki tapınak ve bugüne dek öyle çok gerçeği saklamıştı ki çocuklarından, üç mezar taşının üzerindeki isimleri okuyunca, yine sırları ortaya dökülmüş bir suçlu telaşıyla sarsıldı.

Bir aile mezarlığında yan yana yatan bu küçücük mezarların başucunda "Meryem", "Yusuf" ve "İsa" yazılıydı. Bu üç küçük sözcük, milyar yıllık tarihi, yalan makinesine konulmuş bir zanlı gibi titretmeye yetti. Dünyanın dört bir yanında yaşayan milyonlarca Hıristiyan, kandırılmış çocuklar gibi panikledilerler. Yoksa iki bin yıl önce çarmıha gerilip göğe yükseldiğine inandıkları, yüzyıllardır önünde diz çöküp istavroz çıkardıkları İsa da sıradan ölümlüler gibi can verip gösterişsiz bir aile mezarlığında törensiz toprağa mı verilmişti? İki bin yıldır İsa'ya uzansın diye göğe

yükselen eller, tablolarda ağlayan melekler, kanat çırpan bebekler hep bu "tarih hatası"nın eseri miydi?

Gerçek tarih inandıkları tarihten farklı mıydı?

Bilgiyle inanç bir kez daha sırat köprüsü üzerinde kafa kafaya geldi. İnananlar sorgulayanlarla yüzleştiler. Bilimle inanç hesaplaştı. "Neden" diye sormayı bilenlerle, koşulsuz kabullenenlerin o bitmek bilmez polemiği başladı yeniden... Bilimin eli iki bin yıl öncesine ulaşınca, inancın toprağı sallandı. Ve bilgi çağının yeni rönesansı, yeni reformu gülümsedi karıştırılan toprağın altından...

Yaşlı tapınağın girilmedik yüz binlerce karanlık odası daha var.

Şimdi yaradılıştan başlayarak her bilgiyi yeniden test etmek, her inancı yeniden sorgulamak, her efsaneyi, bilimin kılı kırk yaran testinden geçirmek ve tarihi matematik kesinliğiyle yeni baştan yazmak ne güzel olurdu kim bilir... Saklı bir mabedin kapısını açar gibi... Görmüş geçirmiş bir kadının gizli günlüğünü okur gibi... Hem cazip hem ürkütücü bir serüvene girişmek ve sonunda inandığımız, doğru bildiğimiz, bağlandığımız, savunduğumuz ne varsa her şeyi sıfırlayıp her şeye yeniden, en baştan başlamak ne güzel olurdu.

Ne güzel olurdu hayalleri yeni baştan kurmak...

... dünyayı yeni baştan...

Uzaklara

Nasıl da davetkâr bir isim "Uzaklar"... Bu teknenin adı sizin de ruhunuzun yelkenlerini şişirmiyor mu? Sizin de aklınızı çelmiyor mu bu ismin sihirli çağrısı?...

Tuzaklarla dolu olsa da uzakların sesine kulak verip açılmak ve hiç arkaya bakmadan yepyeni bir hayata doğru yelken açmak fikri, sizin kafanızı da saç diplerinizi acıtırcasına çekiştirmiyor mu?

Nereden çıkıp geldi bu çift direkli ahşap tekne şimdi; tam da biz kendi küçük dünyamızda sıradan didişmelerimizle oyalanıp giderken?...

Biz bulutlu semalarımızda uçurtmalarımızı havalandırmaya korkarken daha, koskocaman bir balonla gökyüzünü fethetmişçesine döndü uzaklardan...

Körler ülkesine düşmüş bilge bir gezgin gibi bize uzaklarda, bütün bu karanlığın ardında bambaşka dünyalar ve rengârenk hayatlar olduğunu müjdeledi.

Şimdi hayat biraz daha zor gelmiyor mu size de?...

Uzaklarda bir yerlerde, açık denizlerde farklı bir yaşam olduğunu bilerek yaşamak, sizin de yüreğinizi burkmuyor mu?

Çantanıza bütün sevinçlerinizi doldurup köhne bir marinada eski hayatınızla vedalaşmak, sonra da burnunuzu karşı kıtalara çevirerek serüven rüzgârını arkanıza alıp kendinizi okyanusların çalkantısına bırakıvermek gelmiyor mu içinizden? Kalbinizin güvertesine buyur etmek tüm vazgeçilmiş tatları, Atlantik'te fırtınalar göğüsleyip Akdeniz'de yunuslarla yarışmak, Nil'de hayata dokunup Galapagoslar'da denize çocuklar vermek ve Deniz koymak çocukların adını; Denizler kadar cesur olsunlar diye...

Duydunuz mu Mars'a indiler geçen gün...

Eski Roma'nın savaş tanrısının adını taşıyan Kızıl Gezegen de bir Kâşif tarafından keşfedildi. Pathfinder (Kâşif) uzay aracı, altı tekerlekli robot Sojourner'i Mars'a bırakıverdi.

Sojourner, adını Amerikan iç savaşında köleliğin kaldırılması için mücadele veren bir insan hakları savunucusundan alıyor.

Mars'ta ilk insanın, 2011'de yürümesi planlanıyor.

İnsanoğlu, bir zamanlar evrendeki yegâne yaşam alanı sandığı gezegeninden dört yüz milyon kilometre uzakta başka hayatlar arıyor.

Biz ise kendi derdimizdeyiz: İnsanoğlu Mars'ta yürürken, acaba bizde düşünce suç olmaktan çıkacak mı?

"Uzaklar"ı ve "Sojourner"i gördükten sonra yaşamak biraz daha zor gelmiyor mu size?...

"Beş yıl açık denizde nasıl dayandınız?" diye soruyorlar Uzaklar'ın kaptanına. "Ya siz" diye dalga geçiyor kaptan; "Ya siz beş yıl nasıl dayandınız kıyıya?"

Sahi ne yaptık biz beş yıl boyunca? Koalisyonlar kurup koalisyonlar bozmak dışında? O krizden bu krize koşmaktan yorgun düşmedik mi? 2011 için umut dolu bir planı olan var mı aramızda?...

İşte şimdi yenik bir ordu gibi tatile çıkıyoruz.

Cehennemi bir gündemi ve kriz bültenlerini bir süre için askıya alıp elektriğimizi plaj kumlarına akıtmak üzere denize koşuyoruz.

Korkunç bir orman yangınından kaçan çekirgeler gibi bir an önce sulara atmak istiyoruz kendimizi...

Çok açılmadan ama...

Çünkü uzaklar yasak bize...

Menzilimiz sınırlı... Beklentilerimiz ve hayallerimiz gibi...

Ancak on kulaç ötedeki beyaz dubalara kadar açılabiliriz. O da birkaç gün için...

Tatile değil, küçük terapi seanslarına gidiyoruz aslında biz; hayata daha kolay katlanmamızı sağlayan... öfkemizi dindiren...

Serin bir ağaç gölgesi, koyda berrak bir deniz ve belki sıcak bir omuz; şefkatine sığınabileceğimiz...

"Tamam hayat... Dinlendim, hazırım... Haydi gel, daha da örsele beni" diyebilmek için...

Oysa duyduk; "Uzaklar"da başka hayatlar varmış. Uzak okyanuslarda "Deniz" adlı bebekler doğmuşlar; insan hakları savunucularının adını koymuşlar Mars'ı arşınlayan araçlara...

Duyduk, ama biz göze alamadık uzakları...

O yüzden hep "başkaları boyadı gökyüzünü", bize alkışlamak düştü...

El salladık, uzak düş ülkelerinin gezginlerinin ardından... Ve yenik bir ordu gibi küçük kumdan kalelerimize döndük...

... yakınlarda bir yerde...

Ütopyadan Arkadaşlar

Atlastan yelkenlerle okyanuslara posta koyup dünyayı turlayan "Uzaklar" teknesinin kaptanını televizyonda gördüm geçenlerde; şık bir takım elbise içinde hava durumu sunuyordu.

Ne yalan söyleyeyim, bizim kaptan büyük bir deniz savaşında esir düşmüş de, en ağır iş ona verilmiş gibi geldi.

Dünkü kahramanımız, bugün kravatından zincirlenmiş bir kürek mahkûmuydu sanki...

Sabrı, azmi, hırsı, sevdasıyla dünyayı keşfe çıkan kaptan, şimdi "hapsedildiği" stüdyoda bize "havadan sudan" bahsediyor, kulaç kulaç bildiği diyarları elindeki küçük çubukla işaret ediyordu.

"Belli ki korsanlara esir düşmüş" dedim kendi kendime; eşiyle küçük miçosunu rehin almış olabileceklerini düşündüm.

Yoksa mümkün müydü deryalara hükmeden bir kaptanı buralara hapsetmek?

O, ütopyalarımızı mazisinde bırakan adamdı.

Biz daha bavul toplayamadan, o gidip dönmüştü bile...

Tam da hayal ettiğimiz gibi, lodosları sırtlayıp burnunu yakamoz yüklü şafaklara çevirmiş ve kendini bereketli bir denizin kollarına bırakarak gürül gürül gitmişti.

Biz de hep öyle gitmeleri düşlememiş miydik?

Yakılmış köprülerin küllerini savurarak; şampuan kokulu çarşafları, şefkat dolu kucakları, akvaryumda balıkları terk edip uzaklaşmayı... Ve balıkların akvaryum nedir bilmedikleri, kuzeydeki o en parlak yıldıza doğru yelken açmayı... pusulasız... menzilsiz...

Onca yıl biriktirdiğimiz tüm sabır taşlarımızı söküp ayak bileklerimizden, limanda denize atmayı, sonra da ne bir eski resim ne bir bildik şarkı cebimizde, yeni resimlerin, yeni şarkıların peşine düşmeyi...

Yeni adaları keşfe gitmeyi, arkada yol duaları, buğulu gözler, dönüş vaatleri bırakmaksızın...

... gitmeyi, umuttan yapılmış teknelerin heyecanla şişen yelkenlerinin patırtısında...

Ne kendini ne kentini taşıyarak yanında... alıp başını gitmeyi...

İşte o kaptan yapmıştı bunu...

"Hayal değil" demişti, "hayalini kurup durduğunuz şey..."

Kahramanımızdı o...

Şimdi nasıl olur da küçücük bir stüdyoda ışıktan prangalara vurulurdu?

Bir an, "bizim ütopya"dan arkadaşları toplayıp stüdyoyu basmak ve kaptanı zincirleyen kravatı çözüp onu yeniden okyanuslara iade etmek geçti içimden...

Sanki o yeniden açılsa, tutsak hayallerimizin kapılarını da açacak, esir ruhlarımızı salıverecekti açık denizlere...

Ve biz, yeniden iyot kokulu özgürlük şarkıları söyleyecektik kravatlarımızı yakarken, "uzaklar"ın güvertesinde...

Ben bu hayalleri kurarken, "Uzaklar"ın kaptanı "denizlerde durum"u anlatarak noktaladı hava durumunu...

"Ütopyadan arkadaşlar"la kravatlarımızı takıp stüdyolarımıza girdik ve ışıklara prangalandık... aklımızda "uzaklar"la...

Bir Dost

Saate bakmaksızın kapısını çalabileceği bir dostu olmalı insanın...

"Nereden çıktın bu vakitte?" dememeli, bir geceyarısı telaşla yataktan fırladığında;

"Gözünün dilini" bilmeli; dinlemeli sormadan, söylemeden anlamalı...

Arka bahçede varlığını sezdirmeden, mütemadiyen dikilen vefalı bir ağaç gibi köklenmeli hayatında; sen, her daim onun orada durduğunu hissetmelisin. İhtiyaç duyduğunda gidip müşfik gövdesine yaslanabilmeli, kovuklarına saklanabilmelisin.

Kucaklamalı seni güvenli kolları...

... Dalları bitkin başına omuz, yaprakları kanayan ruhuna merhem olmalı...

En mahrem sırlarını verebilmeli, en derin yaralarını açıp gösterebilmelisin; gölgesinde serinlemelisin sorgusuz sualsiz...

Onca dalkavuk arasında bir tek o, sözünü eğip bükmeden söylemeli, yanlış anlaşılmayacağını bilmeli.

Alkışlandığında değil sadece, asıl yuhalandığında yanında durup koluna girebilmeli.

Övmeli âlem içinde, baş başayken sövmeli ve sen öyle güvenmelisin ki ona övdüğünde de, sövdüğünde de bunun iyilikten olduğunu bilmelisin, "hak ettim" diyebilmelisin.

Teklifsiz kefili olmalı hatalarının; günahlarının yegâne şahidi...

Seni senden iyi bilen, sana senden çok güvenen bir sırdaş...

Gözbebekleri bulutlandığında yaklaşan fırtınayı sezebilmelisin.

Ve sen ağladığında, onun gözünden gelmeli yaş...

Böyle bir dostum var benim.

Pek sık görmesem de hep yanımda olduğunu bildiğim, yalansız riyasız dertleşebildiğim.

Kuşağımın en iyisiydi hilafsız...

Beraber okuduk, birlikte koştuk son 20 yılın amansız parkurunu...

Katılasıya ağladık, doyasıya güldük yol boyu... Ekmeğimizi ve acılarımızı bölüştük. Çocuklar doğurduk, büyükler gömdük.

Sonunda yara bere içinde oraya buraya savrulduk.

Buluştuk geçenlerde...

Bitaptı; kayan bir yıldız kadar ışıltılı, bir o kadar yorgun:

"N'apıyorsun?" diye sordum.

"Seyrediyorum" dedi; "Çaresizce, öfkeyle, şaşkınlıkla ama sadece seyrediyorum."

Seyrettiği; kuşağımızın en kötülerinin, pespayelik yarışında ipi ilk göğüsleyenlerin zirveye hak kazanmalarındaki akıl almaz gariplikti.

İyiliğin ve ustalığın bu kadar eziyet gördüğü, kötülüğün ve yeteneksizliğin bunca ödüllendirildiği bir başka coğrafya var mıydı acaba?

Okuldaki ideallerimizden, gençlik coşkumuzdan söz ettik bir süre; tozlu raftaki bir kitabı yıllar sonra merakla karıştırır gibi...

Ülkemizin kaderini değiştirmeye azimliydik mezun olurken; lakin karanlığını boğmaya yemin ettiğimiz ülke, karanlığına boğmuştu bizi... Pazarda görsek tezgâhından meyve almayacağımız adamların cenderesinde bir ömür geçirmiş, tünelden çıkış sandığımız ışığın, üstümüze gelen kamyonun farı olduğunu çok geç fark etmiştik.

Velhasılı ne sevebilmiş ne terk edebilmiştik.

Krizde geçmişti bütün gençliğimiz ve şimdi çocuklarımıza tek devredebildiğimiz, çok daha ağırlaşmış bir kriz...

"İşte" diye iç geçirdi kadim dostum, "... Bunları seyrediyorum bir kenardan sessizce..."

İşte en çok da böyle zamanlarda bir dostu olmalı insanın...

Yıllarca aynı ip üstünde çalışmış, cesaretle ihanet arasında gidip gelen bir salıncağın sınavında birbiriyle kaynaşmış iki trapezci gibi güvenle kenetlenmeli elleri...

"Parkurun bütün zorluğuna rağmen dostluğumuzu koruyabildik, acıları birlikte göğüsleyebildik ya; yenildik sayılmayız" diyebilmeli...

Issızlığın, yalnızlığın en koyulaştığı anda, küçücük bir kâğıda yazdığımız kısa, ama ümitvar bir yazıyı, yüreğe benzer bir taşa bağlayıp birbirimizin camından içeri atabilmeliyiz:

"Bunu da aşacağız!

İmza: Bir dost!.."

Bilyeler ve Bıçaklar

Cenazesinde cıvıl cıvıl Roman şarkıları söylenmesini vasiyet eden bir ölümcül hasta gibi her yılbaşı, şenliklerle güle oynaya uğurluyoruz eski yılı...

... her eskiyen yılın, kaç sayfa olduğunu kestiremediğimiz otobiyografimizden bir sayfayı daha yırtıp attığını unutmaya çalışarak...

... her açılan yeni sayfanın, yırtılıp atılandan daha renkli öykülerle dolu olacağını umarak...

... ve kitabın kaçıncı sayfasında olduğumuzu hiç umursamayarak...

... neşeli bir cenaze töreni gibi karşılıyoruz yeni yılı...

Oysa günden güne kabarıklaşan hatıra defterleri ele veriyor mazinin tortularını...

Eski albümlerdeki fotoğraflar geçip gidenleri, yitip bitenleri belgelercesine gülümsüyor.

Sararan fotoğraflarla birlikte en sevdiğiniz paltonuzun eprimesi, hiç çıkarmadığınız kotunuzun en üst düğmesi-

nin bir türlü kapanmaması, yıldız yıldız ışıldayan vitrinlerin ruhunuzda eski bayramları uyandırmaması üzüyor sizi...

Buharlarla sarmalanmış mahzun bir tren garı gibi yılbaşı... Her Aralık sonunda o gara gidip bekliyorsunuz... Kimi zaman dönüşü olmayan bir yolcuyu uğurlamanın hüznü... kimi zaman hasretle beklenen bir dostu karşılamanın sevinciyle...

Kitabın kaçıncı sayfasını çevirdiğinize göre değişiyor haletiruhiyeniz... Ya sevinçle karşılıyorsunuz geleni... ya gidenin ardından hüzünle el sallıyorsunuz.

Ben eskiden o garda beklerken giden trenlere aldırış etmezdim pek... Gözlerimi rayların ufukla birleştiği noktaya dikip henüz tanışmadığımız yeni dostun getireceği hediyeleri beklerdim umutla...

Çok bir şey de değil... bir avuç bilyeydi özendiğim...

İsterdim ki, avucuma alıp ovuşturduğumda bana eski günlerden gıcır gıcır şarkılar söylesinler... Onları yan yana dizip camdan yollar kurayım; o yollar beni çocukluğuma taşısın... Eğilip baktığımda dünün gökkuşağı renkleri yanıp sönsün cam kürelerin içlerinde... Çarpıştıklarında neşeyle yuvarlansın, birbirini kırıp dökmeden...

Lakin bu yıl keskin bir bıçak düştü kısmetime, dizi dizi bilyeler yerine... Sarıldığı siyah-beyaz kâğıt parçasından hain bir tuzak gibi dökülüverdi;

"Sapı kanlı, demiri kör..." ve "bizim ora işi"ydi...

Kabzasında eski bir dost elinin ustaca işlediği mücevherler parlıyordu.

... Çeliğinin soğuğunu sırtımda hissettim ilk gördüğümde... Sırt kemiklerimin arasından göğsüme, kalbime sokuldu. Canımı yaktı.

Tanışıklığımızdan, sinsiliğinden, kalleşliğinden utandım.

Ama bilendim aynı zamanda... Ruhumda bitiveren bıçakların çeliğine sürttüm gövdesini... Kıvılcım kıvılcım keskinleştim sürtündükçe...

İhanetler öyledir zaten... İçini yakarken, bir ateşe dönüştürür insanı... Yanarken yakmayı öğretir.

İşte bir kez daha o buharlarla sarmalanmış mahzun istasyondayız cümbür cemaat... Kalkışa hazırlanan trenin son vagonundan eprimiş paltolar, solgun resimler ve ihanet bıçakları el sallıyor.

Biz, yaralarımızı gizlemeye çalışarak uğurluyoruz, yaşamımızın deli dolu bir sayfasını daha...

Ve rayların, ufuk çizgisiyle buluştuğu noktadan çığlık çığlığa koşturuyor yeni bir sayfanın ilk satırları...

Her satırda yaşlanıp, her bıçaklanışta yaralanışımıza boş verip şenlikli bir cenaze gibi karşılıyoruz yeni yılı...

İstasyona girince avuç avuç bilyeler dökülüyor vagonlardan...

Çekip gidenlere, yitip bitenlere, sırttan hançerleyenlere inat, yeni bir yılın kapısında gıcır gıcır eski şarkılar söylüyoruz neşeyle...

Her sayfada zenginleşip her yarada kanayarak, kâh kinlenip kâh sevdalanarak ve dost ihanetlerinden hazin dersler alarak ayrılıyoruz gardan...

... bir başka Aralık sonunda yeniden buluşabilmek... ve gardan kalkacak son trene başı dik binebilmek umuduyla...

Kaç Kopyayız Biz?

Hiç düşündünüz mü orijinal kişiliklerinizden kaç kopya çıkarılabileceğini?

Kaç farklı hayatı bir arada yaşadığınızın farkında mısınız?

İstemeden yaptıklarınız, isteyip yapamadıklarınız, gündüz yapıp gece pişman olduklarınızla nasıl çaresizce başka başka dünyalara doğru kanat çırpmaya çabaladığınızı fark ediyor musunuz?

Bir dost nikâhının ortasında birden bastıran hüznün, bir büyüğün cenazesinde karşılaştığınız eski bir sevgiliyle çıkagelen coşkunun, sizi nasıl kopya kopya çoğalttığını ve tek bir sizden ne çok sizler yarattığını biliyor musunuz?

Sınırlı bir hayatı çabucak tüketmek için dörtnala koşturup dururken, bir an olsun durup geride kaç farklı ayak izi bıraktığınıza dikkat ediyor musunuz?

Halen sinemalarda gösterilen "Multiplicity" (Dördümüze Bir Eş) işte bu sorulara yanıt arıyor. Filmin kahramanı (Michael Keaton) çağdaş bir hastalığın kurbanı; işinden başını kaldıramayan, oradan oraya koşturmaktan ne evine, ne sevdiklerine zaman ayıran ve sonunda hiçbir şeyi doyasıya yaşayamadan bitkin düşen bir "işkolik"...

Bu çıkmaz sokakta debelenip dururken, insanların benzerini üretmeyi başarmış bir genetik araştırmacıyla tanışıyor ve kendisinden bir kopya çıkarttırıyor. Böylece işine aslını, evine kopyasını göndererek durumu idare ediyor. Ancak zamanla bu da yetmez oluyor. Kopyalar önce üçe, sonra dörde çıkıyor. Sonunda aynı adamdan, çılgın, serseri, evcil, işkolik kopyalar türüyor.

Yönetmen Harold Ramis, güncel bir sorunu sinema teknolojisinin de yardımıyla ve mizahi bir dille perdeye taşırken, çağdaş insanın iç dünyasındaki kimlik krizini ve karmaşayı da olanca çıplaklığıyla sergiliyor.

Senaryoya bakınca sormadan edemiyorsunuz:

Sahi kaç kopyayız biz?

Aynı beden içinde kaç farklı ruh halini aynı anda yaşayıp kaç farklı kişiliğe bürünebiliyoruz?

Bu kişiliklerin hangisi biziz, hangisi fotokopimiz?

James Bond filmlerindeki kibar, yakışıklı, aynı zamanda da güçlü İngiliz salon erkeklerini hayran hayran izleyen kadın mı size daha yakın yoksa motosikletli bir James Dean serseriliğine tutulup maceralar özleyen mi?

Ne zaman Meryl Streep'in çehresindeki duruluğun ve gizemin büyüsüne kapılıp dingin hayatlar hayal ettiğinizi, ne zaman her şeye boşverip Madonna'nın isyana ve günaha çağıran sesine koştuğunuzu kendinize itiraf edebilir misiniz?

Hüzünlü bir dağ başında sadece ırmak şırıltısı ve kuş sesleriyle sakin bir hayatı düşleyen bıkkınlar mısınız yoksa deniz kenarında bile televizyonlarını ve cep telefonlarını elinden bırakamayan gönüllü kent mahkûmları mı? Ya aynı anda ikisine birden özenmenizi nasıl açıklayacaksınız?...

Hangi kopyanız "Kaçıp gidelim uzaklara" diyor, siz sıkı sıkıya bu topraklara bağlı dururken?...

Üfürükçülük adı altında bastırılmış içgüdülerinden cinsel fanteziler üreten din adamlarını, ölümcül hırslarını sahte bir gülücükle maskeleyen siyaset ikonalarını, maçlarda birer küfür mitralyözüne dönüşen kibar işadamlarını görünce sistemin ne çok kopya ürettiğine şaşıyor musunuz?

Kinler, sevgiler, öfkeler, kahkahalar ve gözyaşlarıyla örülmüş, çok kopyalı bir hayatı nasıl kendinize bile söylemeye cesaret edemediğiniz bir tür iki (üç-dört?) yüzlülükle yaşayıp gittiğinizi fark ediyor musunuz?

Her akşam haberlerin karşısında genç mezarların ardından gözyaşı dökerken, sonra nasıl birden unutup kendi bencil dünyanıza çekilebiliyorsunuz?

Resmi bir toplantının ortasında, aklınızdan masanın üzerindeki kalın raporun sayfalarından oyuncak uçaklar yapıp tek tek aşağı atmak geçerken, hâlâ büyük bir ciddiyetle kös kös oturuyor olmanızı gülümseyerek mi hatırlıyorsunuz, üzülerek mi?...

Aklınızdan geçeni yapamamanın, ruhunuz kopya kopya çoğalırken asıl hayatı tek kopya olarak tüketiyor olmanın bedelini biliyor musunuz?

Kopyalarınızı, orijinal kimliğinizle konuşturuyor musunuz hiç?...

İçinizdeki canavar, ruhunuzdaki melekle hesaplaşıyor mu?

Hangisinin ne zaman, nasıl ortaya çıkacağını denetleyebiliyor musunuz?

Siz kopya sandıklarınızın bir bileşkesi misiniz yoksa kopyalarınız da aslınıza mı benziyor?

Bilmeden her kopyada aslınızı yeniden mi üretiyorsunuz?

Göçüp giderken ardınızda kaç asıl, kaç suret bırakacaksınız?

Kaçının hatırlanmasını isteyecek, kaçından utanacaksınız?

Sahi, kaç kopyasınız siz?...

Hangisi sizsiniz, hangisi fotokopiniz?...

Uçurum

Geceyarısıydı.

Arabadaydım.

Radyo Maydanoz'da Selim gazete köşelerinden internet'e yayılmış bir öyküyü anlatıyordu. Kulak kesildim:

"Bir sonbahar günü Londra'daki doktor muayenehanesinin bekleme odasında oturan adam, yaprakların dökülmesini hüzünlü bir gülümsemeyle seyrediyordu. Biraz sonra, muayene odasında doktor teşhisi açıkladı kendisine:

"Bay Winkelman, beyninizde bir ur var. Hemen ameliyat olmalısınız."

Yüz hatları gerildi Winkelman'ın:

"İngiltere'de bu ameliyatı yapabilecek doktor var mı?" diye sordu.

"Amerika'da yaşadığınıza göre orada olmanızı öneririm" dedi doktor; "Zaten sizi ameliyat edebilecek tek operatör olan Charles Wronkow da orada yaşıyor."

Winkelman teşekkür edip ayrıldı. Otele giderken derin derin düşünüyor ve yere dökülen yaprakları ayaklarıyla yavaşça itiyordu.

Birkaç gün sonra gazeteler tanınmış Amerikalı operatör Charles Wronkow'un, İngiltere'de tatilini geçirirken intihar ettiği haberini verdiler.

Polis, böyle tanınmış bir doktorun neden Winkelman adı altında, Londra'nın yoksul bir mahallesindeki otelde kaldığını merak ediyordu.

Bu öyküyü dinlediğim gecenin sabahında gazeteler Reve Favaloro'nun intihar haberini duyurmuşlardı.

Favaloro, 1967'de bulduğu *by-pass* yöntemiyle kalp ameliyatlarında bir çığır açan ve milyonlarca hastayı kurtaran Arjantinli cerrahtı. Buenos Aires'teki muhteşem villasında kalbine sıkığı tek bir kurşunla son vermişti hayatına...

Milyonların kalbine giden kanalları açan bir insanın, kendi yüreğindeki tıkanmaya deva bulamaması ve sonunda onu kurşunlayarak susturması ne trajik bir final!...

Bütün bir salonu gülmekten kırıp geçirdikten sonra çekildiği makyaj odasında sessizce ağlayan bir palyaço gibi... Çevremize yaydığımız ışıktan biz nasiplenemeyiz çoğu zaman...

İnsanın sözü geçmez, gücü yetmez bazen kendine...

En güzel aşk filmlerinde oynayan kadın, alabildiğine mutsuzdur bakarsınız...

Diline doladığı herkesin iç dünyasını kalemiyle didikleyen yazar, kendi içindeki keşmekeşi tariften acizdir.

Cemaate iman telkin ederken içten içe Tanrıyı sorgulamaya başlamış bir din adamı kadar çaresiz, kıvranır insan...

Yalnızlık korkusunu bastırmak için ömrü boyunca sayısız kadına tutulmuş bir Kazanova'nın sonunda anavatanı yalnızlığa dönmesi,

... ya da cehennemi bir cephede gün boyu askerlerine cesaret aşılayan kumandanın gece karargâhta korkudan titremesi gibi,

... en yakından tanıdığı zaafı, en güvendiği yanına yakıştıramaz insan:

... ve kendini en bildiği yerinden vurur:

Kalpse kalp, beyinse beyin... Bir kurşunla durur.

Çünkü en beteridir kendiyle savaşanların, kendine yenilmesi...

İnanmadan din adamı olarak kalamazsınız; sevmeden âşık rolü oynayamaz, cesaretsiz savaşamazsınız; beyninizde bir urla beyinlere deva, kalbinizde kanayan bir yarayla kalplere şifa taşıyamazsınız.

Bu kuşatmayı yarınak için o "zaaf"larınızı yok etmek zorundasınızdır; çoğu kez kendinizden vazgeçmek pahasına...

İnsan, kendine rağmen gider o zaman...

... gençliğinde nice cana kıydığı kılıcının üzerine karnıyla yatıveren yaşlı bir Samuray savaşçısı ya da intihar için artık hükmedemediği tanıdık bir mikrofonu seçen Zeki Müren gibi, ölümü beklemeden onun kollarına koşar.

Bazen uluorta, bazen yapayalnız... uçsuz bucaksız bir boşluğa akar...

Malum "uzun süre uçuruma bakarsan, uçurum da senin içine bakar".

"Gelecek Uzun Sürer"

1980 yılının 16 Kasım günü, bir Pazar'dı...

Yirminci yüzyılın en önemli düşünürlerinden Louis Althusser, saat dokuz sularında, karyolasının ayakucunu aydınlatan kurşuni bir gün ışığıyla uyandı. Eşi Helene, karyolanın kenarında sırtüstü yatıyordu. Bacaklarını gevşekçe yerdeki halının üzerine salıvermişti. Althusser yere diz çöküp eşinin üzerine eğildi ve hiç konuşmadan boynuna masaj yapmaya başladı. İki başparmağını göğüs kemiğinin üst tarafındaki çukurluklara bastırıyor, ovmanın şiddetini artırdıkça, ön kol kaslarında büyük bir yorgunluk hissediyordu. Az sonra durdu. Eşinin dingin ve huzurlu yüzüne baktı: Helene'in gözleri tavana dikiliydi ve vücudu kımıldamıyordu. Sonra dudaklarının arasından sarkan küçücük dil parçasını fark etti.

Birden dehşete kapıldı.

Althusser o an yaşadıklarını, daha sonra "Gelecek Uzun Sürer" adlı otobiyografisinde şöyle anlatacaktı:

"Boğazı sıkılarak ölmüş birinin yüzünü o ana dek hiç görmemiştim. Birden doğrulup bağırmaya başladım: Helene'i boğmuştum... Ön avluya inen demir tırabzanlı küçük merdiveni uçarcasına indim ve gene koşa koşa birinci katta oturan doktoru bulacağım revire yöneldim. Basamakları dörder dörder tırmanırken bağırmayı da sürdürüyordum: 'Helene'i boğdum... Helene'i boğdum'..."

Az sonra doktor, Althusser'in dairesine koştu. Helene'in bedenini yokladı. Sonra dönüp "Yapacak bir şey yok, artık çok geç" dedi.

Bir süre sonra gelip ünlü Fransız filozofa bir iğne yaptılar ve götürüp Sainte-Anne akıl hastanesine yatırdılar.

Althusser'in otobiyografisini okuyunca, ünlü düşünürün eşiyle paylaştığı bunca sıkıntı, bunca aşk, bunca acıdan sonra ona reva gördüğü bu finale inanamıyorsunuz. Ama bir yandan da bu kadar şiddetle yaşanan bir aşkın son kertesinde, insanın sevdiğini ölümün sonsuzluğunda saklama fikrine kapılabileceğini düşünüyorsunuz. Helene'in bu boğma sırasında en küçük bir direniş göstermemiş oluşuna dair raporlar, bu hissin karşılıksız olmadığını gösteriyor.

Acaba Helene, aslında ölmek istiyordu da, intiharını eşinden mi "rica etti"? Yoksa Althusser, karısında kendi yıkımını gördüğünden, onu yok edince kendi yaşamını temize çıkarmayı mı umdu?

Bilemiyoruz.

Bildiğimiz şu ki, aşk bazen öldürücü bir şiddeti tahrik edebiliyor.

Ben kitabı okurken, hem aşkın şiddetle kurduğu bu tuhaf ilişkiyi düşündüm hem de bizi sevdikleri için ellerini sürekli boğazımızın düğüm noktalarında gezdirenleri...

Eminim ki, onlar da her eziyeti bizi sevdikleri için yapıyorlar...

Dergilerimizi, kitaplarımızı toplatıyorlar, fena fikirlere kapılmamamız için... Telefonlarımızı dinliyorlar, yanlış bir şey söylemeyelim diye...

Bizi tatsız gerçeklerden korumak için televizyonlarımızı kapatıyorlar; tehlikeli masallara inanmayalım diye yazarlarımızı susturuyorlar. Pankartlarıyla zehirlenmeyelim diye, gençleri copluyorlar üniversite kapılarında...

Çeteler kurup, boğazımızı sıkıyorlar; vatan millet aşkının ölümcül şehvetiyle...

Bizi, bizden korumaya çalışıyorlar...

Bu yasaklar, bu tuzaklar hep bizim için...

Biz ise yaşadığımız bunca acı, bunca sıkıntı, bunca aşktan sonra dirençsiz uzatıyoruz boğazımızı varoluşumuzun gönüllü cellatlarına...

Belki intiharımızı kolaylaştırmak için... Belki de bizde kendi yıkımını gören bir zihniyete, bizi yok ederek arınma çabasında yardımcı olmak için...

Bizi boğuyorlar, ses etmiyoruz.

Gözlerimizi sabit bir noktaya dikip sessizce bekliyoruz.

Geleceğin uzun sürdüğünü biliyoruz.

Kuyu

"Hayatınızda hiç kuyunuz oldu mu?" diye soruyordu beni hiç mektupsuz bırakmayan bir sevgili okurum geçenlerde.... O'nun olmuş: "Hayatımın büyük bölümünü kaplayan bir kuyu hem de... Kim bilir kaç dolunayda gittim, ses verdim, yıldızlar attım, kahkahalar savurdum, gözyaşı döktüm kuyuma" diyordu. Sonra bir gün terk etmiş kuyusunu... Umutlarla kapatmış üzerini...

Gömmüş yalnızlığını...

Hepimizin bir kuyusu var elbet...

En derine gömdüğümüz kaygılarımızı, ihtiraslarımızı, tutkularımızı saklayan, en mahrem sohbetlerimizi paylaştığımız, en cesur itiraflarımızı haykırdığımız bir kuyu, utandığımız anılarımızın yatağı... Endişelerimizin barınağı...

Hepimiz düşer çıkarız bu kuyulara... Lakin sonunda kimimiz kuyumuzu kapatır gömeriz; kuyuya kapanıp gömülür kimimiz...

ODTÜ Felsefe Bölümü'nden Prof. Dr. Ahmet İnam, "Doğu Batı" dergisinde ruhumuzun kuyularında bir hafriyata girişiyor:

"Zaman zaman düşeriz kaygı çukuruna" diyor, "İçimiz yanar, yüreğimiz burkulur, rahatımız kaçar, huzurumuz uçar gider. Ama çukura çakılıp kalmayız. Çukurun devamlı sakinlerinden olmayız. Çukur bir tünele dönüşür, umut ışığı yanar, çıkar gideriz."

Bir de "çukura düşücüler"den söz ediyor Prof. İnam: "Çukur onların yolları üzerindedir hep... Çukurdan çıktıklarında kendilerini yaşam karşısında savunmasız hissederler. Kaygılarıyla bir koza gibi örmüşlerdir ruhlarını... Kaygıdan kurtulmak için kaygıya dönmek zorundadırlar."

İlk kategoridekiler, kaygılarını bir enerjiye dönüştürüp yaşama tutunmak için kullanırlar. İkinciler ise sallanıp dururlar bir boşlukta...

"Ne kuyudan çıkış isteği, ne de kuyunun karanlığına çare bulma kaygısı taşırlar."

Kaygı kuyusunun çekim gücüne bedenimizden ve duygularımızdan örnekler veriyor İnam: "Çukur düşücü", bir yeri ağrısa "Ya kansersem" diye tutturur. Bu soru işaretinin çengeline asılıp çukurun girdabına sürüklenir. Bedeni ağrımayacak olsa da ağrımaya başlar zamanla... Kaygı, hapseder vücudunu... "Ya yalansa dedikleri?.." sorusuna takılır kalır...

"Ya aldatıyorsa beni?.." diye kuyuyu kendine dar eder. Gizliden gizliye suçluluk hisseder. Pişman olur, kendinden tiksinir. Hep eksik, hep yanlış, hep bir şeyleri kaçırıyor olmanın ağır yüküyle sarıldıkça hayatın ipine, hepten çöker kuyunun dibine...

"Kaygı çukuruna düşmüş bu insanları yönetmek bir iktidar için ne kolaydır" diyor İnam... Bir de tersinden so-

ruyor: "Yoksa bu türev kaygıları yaşayanlar asi olup, teröre mi başvururlar?"

Bilmem farkında mısınız, son yıllarda "kendini yakan" insanların alevi sardı ortalığı... Pek alışık olmadığımız türde bir öfke ve intihar türü bu... Bir gün kendini liderine feda etmiş bir kadının bedeni ateş alıyor, bir başka gün gecekonduda bir dul, evlilik hayalleri yıkıldı diye tutuşturuyor derisini... Ertesi gün kızgın bir adam, karakol kapısında küfür yedi diye ateşe atlıyor.

Benzini boca edip çalıyorlar kibriti kendi bedenlerine... Saçlarının alevi, giderek küçülen bir ateş topu gibi süzülerek dalıyor kuyunun derinliklerine... Kaygılandırmıyor bizi onların kaygısı... Ateşleri yakmıyor tenimizi...

Kuyulardan delik deşik olmuş bir yolda düşe kalka yürür gibi yaşıyoruz hayatı... çukur çukur olmuş bir kalple...

İki ucu var tepkilerimizin. Kimimiz bir endişe kuyusuna dalıyoruz, kimimiz daha derin bir "aldırmazlık kuyusu"nun girdabına...

Ya siniyoruz kuşkudan ya da umursamıyoruz bile... Artık hiçbir "şok haber" şok etmiyor bizi... Alışkanlık, kemiriyor benliğimizi... Her hafta yeni bir "düşman" boy gösteriyor ekranlarımızda... Sıkılıyoruz ertesi hafta yenisini görmedik mi... yanık ten kokusuna bile alışıyor burnumuz...

Peki "kuyudakiler" için ne yapmalı?

"'Dert etme' demek yanlıştır. Çünkü kaygı, bir yaşama sorumluluğudur aynı zamanda. Dünyayı umursamaktır" diyor Prof. İnam... "En iyisi bir ayna vermek onlara" diye ekliyor: "Çünkü çukura düşücülerin kendileriyle yüz yüze ilişkiye gereksinimleri vardır. Ruh, çukura düşmüş, orada çukurun dışını, insanları, evreni unutmuştur. Çukurda kendi dünyasının çamuruna batmıştır. Dünyası küçülmüş, yaşama enerjisi boşa akmaya başlamıştır. Onlara kendi içlerindeki sesi dinlemelerini söyleyin."

Bu akşam haberleri izlerken yanan bir beden görürseniz, doğruca gidip aynaya bakın... Kuyunuzdan çıkarın başınızı ve dikkatlice bakın: Umursarsanız onu, sizin de yüzünüz yanar, kızarırsa gördüklerinizden, burnunuz düşer-se yanık ten kokusundan, o alevin harı, umut ışığınız olabilir. Kuyu, bir tünele dönüşür o zaman, yalnızlığınızı gömer, yaşamın ipine tutunur, çıkar gidersiniz.

İçine Atan

-Devlet katında bir intihar girişiminin ardından...

Suskunluğundan tanırım O'nu... Yüzünde her daim nöbete duran ve içindeki depremi maskeleyen gülücüğü bilirim.

O depremin yüreğinde açtığı derin yarıklardan en küçük bir iz yansımasa da yüzüne, aşinayım ketumiyetine...

Bilirim ki, kabil olsa da, ters çıkarılmış bir kazağı düzeltir gibi içten kavrayıp dışa çevirseniz ruhunu, sanki yıllar yılı söylenmeyip saklanmış, dilin ucuna kadar gelip tutulmuş, tam haykırılacakken içe atılmış yüzlerce sözcük, hafızaya kelepçelenmiş binlerce söz, dile getirilmemiş on binlerce itiraz, akıtılmamış onca gözyaşı ilmek ilmek çözülüp saçılıverecektir ortalığa...

Ama O konuşmaz.

Sabırla dinler, sitemsiz kabullenir ve ruhunun derinliklerine gizlediği çekmecelerde özenle saklar içine attıklarını...

Sadece kendisiyle baş başayken açar onları...

Kimi zaman gizli bir günlüktür çıkan çekmeceden... yazar;

... kimi zaman da sırdaş bir silahtır... sıkar.

Niye bazıları ağzına geleni söyleyip rahat uyku uyurken, "içine atan", sessizliğe gömülüp kendi dehlizlerinin karanlığında yapayalnız kabuslar görmeyi seçmiştir?

Anlatmazlar ki bilesiniz...

Kimi nasıl diyeceğini bilmediğinden, kimi bildiğini de diyemediğinden, kimi dediği halde kıymeti bilinmediğinden, kimi bir kez deyip yanlış bildiğinden, suskunluğun o huzurlu kuytusuna sığınmıştır.

Sesini en çok yükseltenlerin en haklı sayıldığı bir dünyada, sürüye uyup gürültüye katılmaktansa sessizliğe gömülüp haksız sayılmayı tercih ederek tevekkülle içine kapanmıştır. İç kanamaları zaman zaman ağzından kaçırverse de, dudağının kenarından sızanın "kızılcık şerbeti" olduğuna inandırır herkesi...

Oysa ne kadar gizlemeye çalışsa da, içindeki fırtınanın birilerince fark edileceği umudunu hep korur. Suskunluğunun her şeyi anlattığını sanır. Sanki onca gürültü içinde birileri gözbebeklerini okuyacak ve konuşmayı bilmeyen bir çocuğun derdini anlar gibi, iç dünyasında çağlayan nehrin sesini duyacaktır. Başını sessizce öne eğişinden, sitemkâr imalarından, dargın yalnızlığından derdini anlayacak, şifresini çözüp sessizliğini sese çevirecek birini bekler umarsızca..

Oysa gürültünün çağında, kimselerin vakti yoktur, anlatmayanın derdini anlamaya...

Kimse kimsenin gözbebeğine bakıp konuşmaz; yüreğini dinlemeye yanaşmaz.

Öyle olunca da hepten içine kapanır "içine atan"... Maddi varlığını dibe çeken bu manevi yükün ağırlığıyla yaşamayı öğrenir. Yükünü sırtlayıp kendi iç sesiyle sohbet ederek yürümeye koyulur. Kendine yazılmış mektuplar, meçhule karalanmış satırlar, sadece yastığının bildiği sırlarla örer kozasını...

Sabah oldu mu, sahte gülümsemesini yüzüne yapıştırıp hayata karışır.

Anlaşılmadıkça artar ketumiyeti... Rahat hesaplaşanlara özenerek erteler hesaplaşmalarını... Geciktirilmiş her sohbet, vazgeçilmiş her itiraf, gösterilmemiş her tepki birbirine yapışıp koca bir ura dönüşür içinde... Sonra kanser gibi sarar bünyesini...

İçindeki yara, yüzünde gülümseyen maskeyi aşağı çekmeye başlar zamanla... Artık ya içindekileri kusacak ya da hepten susacaktır.

İşte o zaman, "iç", denilen o dipsiz derinlik, o ne atsan dolmaz sanılan kuyu taşar aniden... Yük taşınmaz olur. Yıllar yılı sabırla bastırılan volkan, ya umulmadık bir tepki, ya katılırcasına bir ağlama nöbeti veya gizlenmiş bir silah olur, gürültüyle patlar.

"İçine atan"ları bilmeyenler, kestiremezler bu ani tepkinin nedenini... Yanlış yerde ve son günlerde ararlar ipucunu... Oysa onca yılın suskunluğuyla kaynaya kaynaya dolmuştur yanardağ... Ve gün gelmiş patlamıştır.

İntiharı, doğumudur "içine atan"ın... İlk kez yüksek sesle konuşmuştur ve çoğu kez, son olur bu...

Artık geride bıraktığı efsane konuşacaktır, kendisi yerine...

Tanırın O'nu...

Sessizliğin erdem sayıldığı bu özel dünyanın suskunları bilirler birbirlerini...

Çareyi de bilirler.

Gözbebeklerine bakıp ruhunda kaynayan volkanı sezecek ve şefkatle "içeri" sızıp O'nu yukarı çekecek bir dost elini umutla beklerler.

Beynine ancak o dost eli uzanabilir.

O yoksa, yedeği bir kurşundur.

Seçim

Yaşam bazen ne zor seçimler dayatıyor.

Bir insanı, sol bacağı ile hayatı arasında bir tercihe zorlamak kadar sevimsiz ne olabilir?

"Eşyalar toplanmış seninle birlikte / anılar saçılmış odaya her yere / sevdiğim o koku yok artık bu evde / sen... kadınım" diyen o gür sesin sahibinin bugün bir bacağını yaşamına diyet olarak vermesi sizi de "seçim"e isyan ettirmiyor mu?

Ama bazen seçim imkânsız gibi görünse de kaçınılmazdır.

Şimdi bazıları diyorlar ki: "Bu yaşam tarzı da Tanju Okan'ın kendi seçimiydi. Alkolle zehirledi vücudunu... Dur durak dinlemedi."

Peki o tercihinin nedeni neydi?

Bir yanda şöhret, kudret, para ve rengârenk bir hayat göz kırparken, neden dev bir sanatçı yalnızlığı ve alkolü seçer?... Neden pırıltılı bir yaşamın getirisinden vazgeçer?

Yaşamı bir gelir-gider çizelgesi olarak algılayanlar, elbet bu seçime ilişkin sağlıklı bir "yoklama" yapamazlar.

Çünkü onlara göre rasyonel bir insan seçim yaparken öncelikle "güç, kudret ve iktidar şansı" arar. İktidar şansı olmayan partiye oy verenler, mutluluk uğruna istikbal şansını tepenler, sevdiği kadının kokusu yok diye yaşadığı evden vazgeçenler, her talihsiz borsa oyuncusu gibi sonuçta kaybetmeye razı olmak zorundadırlar.

Lakin başka borsalarda başka değerlerin prim yaptığını göremezler.

Bazen bir inzivada dolu dolu ve sevgiyle yaşanmış kısacık bir dönemin, şöhretin sahte ışıkları altında parlatılmış upuzun bir hayata tercih edilebileceğini ve bu tercihin insana her türden finali göze aldırabilecek derin bir tutkuya dönüşebileceğini anlayamazlar.

Seçimde oylarını istikbal garantileri yerine tutkularından yana kullananlar ise, bu tercih sırasında olduğu gibi bedeli öderken de tek başına kalırlar.

İngiliz Kralı VIII. Edward sevdiği kadın için tahtını terk ettiğinde de kimse bu tercihe anlam verememişti. Çünkü "geçer akçe" olan "taht"tı ve bir kadın için koca imparatorluğun nimetlerini tepmek "akıldışı" sayılıyordu.

Birini her şeyden vazgeçebilecek kadar çok sevmenin, insanın başına hiçbir tacın sağlamayacağı türden bir asalet halkası takacağını düşünemediler.

İngilizler tahtsız kralın ardından dövünedursunlar, tahtsız kral da sevgisiz İngilizlerin haline acıdı durdu hayatı boyunca...

Bir kez daha yazmıştım; "her seçim bir kaybediştir" diye...

Her tercih bir vazgeçiştir çünkü...

Sabah işe gitmekle, yatakta nefis bir miskinlik fırsatından vazgeçmiş olursunuz. Kalkar kalkmaz hayat bin bir se-

çeneği dayar burnunuzun ucuna... "Ne giysem" telaşından, öğle yemeğinde "Ne alırdınız?" diye başucunuzda biten garsona, "hangi kanaldaki filmi izlesem" kararsızlığından, "bize oy verin" diye bağrışan partilere kadar her şey, herkes, her an sizi ısrarla bir tercihe zorlar.

Yastığınıza teslim olmuşsanız, belki dışarıda ışıl ışıl bir günden vazgeçmiş olursunuz. Bahar esintileri taşıyan bir elbise belki o gün yaşamınızı ışıldatabilecekken, ağırbaşlı bir sadeliğe karar vermekle muhtemel bir tanışıklığı tepersiniz. Belki yemediğiniz musakka, ısmarladığınız İzmir köfteden daha lezzetlidir. Ya da öbür kanaldaki film, o anki ruh halinize daha uygundur.

Ama yaşam, vazgeçtiğiniz şeye ilişkin ipucu vermez. Geri dönüp o günü gökkuşağı desenli bir elbiseyle yeniden yaşama şansınız yoktur.

Bu seçim oyununda vazgeçtiğiniz şey, seçtiğinizden daha değerliyse pişmanlık kaçınılmazdır.

Ama neyin değerli olduğunun kararı da yine size aittir.

Ve vazgeçtiğiniz şey bazen bir saray, bazen şöhret sahnesinin parıltılı neonları da olsa, çoğu zaman gözünüz hiç arkada kalmaz.

Çünkü duvarlarına sevdiğinizin kokusu sinmiş bir ev ya da sevdiğiniz kadınla paylaşamadığınız bir saray sizin borsada kolay feda edilebilir değerlerdendir.

Hayata bir başka gözle bakmayı öğrendiyseniz, bu seçimde kazandıklarını sananlara yalnızca acıyarak gülümsersiniz.

Her şeyin sıradanlaştığı bir dünyada bazen kaybetmek en doğru seçimdir.

... Ve o dünyada en yerinde tercih, vazgeçiştir.

Azrail'le Pazarlık

Kendiniz için nasıl bir ölüm isterdiniz?

Kirli bir duvar dibinde gözleriniz ve elleriniz bağlıyken cesaretle göğsünüzü şişirip "Ateş" sesini bekleyerek mi?

Üzerinde koca bir elmasın parıldadığı zarif bir yüzüğün gizli haznesindeki zehiri iştahla yudumlayarak mı?

Yoksa soylu bir düellonun onuncu adımında göğsünüze saplanan tek bir kurşunla yere devrilerek mi?

Nedense insan, bir otoyolda karşıdan karşıya geçerken gelen kalleş bir ölümü yakıştıramıyor kendine... Ya da zengin bir sofrada boğaza kaçan bir kurbağa bacağından ölmeyi düşünemiyor.

Çekoslovakya'ya "Prag Baharı"nı yaşatan Aleksander Dubçek'e, Sovyet tanklarından kurtulmuşken, trafik kazasında ölmeyi yakıştırabilmiş miydik?

Sivas cehenneminden sağ çıkan Aziz Nesin'in, bir Temmuz sıcağına teslim olmasını hazmedebildik mi?

Ya Adalet Ağaoğlu'nu bankta otururken "arkadan vuran" bir Azrail'e kurban verseydik, bu, "Onun şanına uyar mıydı?"

Fol dergisi, son sayısında "Doğum ve Ölüm" konusunu işliyor. "Uzun Ölümler" başlıklı ilk yazının altındaki imza ise Adalet Ağaoğlu'na ait...

İnanılır gibi değil ama, Adalet Ağaoğlu, Azrail'le randevusundan birkaç hafta önce yazdığı "son yazı"sını "ölüm" konusuna ayırmış. "Sanki bir ölmüşlük yaşamış da bunları başkasına anlatmak için hortlayıp masa başına geçmiş gibi" Azrail'i anlatıyor. "Ölüm düşüncesinin en fazla ölümsüzleri kovaladığını, ölümsüzlerin şanlarına uygun bir ölüm arzuladıklarını" belirttikten sonra, "Ama ölümsüzler çoğu zaman hemen hiç istemedikleri bir biçimde ölürler. Asıl, kepazelik buradadır" diyerek ölümle ilk randevusunu anlatıyor.

"Bir gece kısmet kendiliğinden ayağıma geldi: Ağzım burnum akmadan, temiz bir ölümle ölmek isteğime bir yanıt gibi, hayatımın en büyük armağanıyla karşılaştım. Karakış... Gecenin kim bilir kaçı; ikisi mi, üçü mü? Bu topraklarda bunca yılı birlikte kullandığımız erkek yanı başımda mışıl mışıl uyurken, kanım, canım sıfırlara doğru süzülüp gitti. Hemen kokusunu aldım. Bu, beklediğim gibi bir ölümdü. (...) Yaklaştım, yaklaştım fakat operanın son aryasında ölüm müziğinin son notasına davulun tokmağı vurmadan, içgüdüsel bir direnişe geçtim. İçgüdü, yerini yavaş yavaş bilince bıraktı: Yanı başımda uyuyan erkek pek becerikli değildir. Cenaze nasıl kaldırılır bilmez. Bu havada gecenin bu saatinde ne yapacağını şaşırır. Ben yine gideceğim yere gideyim, ama bunu sabaha erteleyemez miyiz? Hadi, lütfen, hadi, gece değil sabah öleyim, kırk yıllık

hayat yoldaşıma karakışın bu saatinde bir hainlik etmeyeyim şimdi. Ölüm, sabaha, sabaha...

Azrailimle pazarlığım çetin geçti. Sonuçta ısrarla çağırdığım ruh geri döndü. Gövdem ise ölesiye bitkin, serili kaldı. İşte buna sevdiğinin hatırı için yaşamak deniyor."

Bu satırları yazdıktan birkaç hafta sonra, deniz kenarındaki bir bankta, korku filmlerinin o kara cübbeli Azrail'i, elinde orakla başucuna dikiliverdi Adalet Ağaoğlu'nun... Ama bu da ölümsüzlere yakışır bir "güzel ölüm" değildi. Yine yaptı pazarlığını Azrail'le ve yine çok uzaklardan çağırdığı ruhu geri döndü. Bu topraklarda kırk yılı birlikte tükettiği erkeğe gülümseyerek yendi ölümü...

Aynı günlerde açlık grevinde on iki can, gönüllü yapıştılar Azrail'in ellerine, cılız bedenlerini yenilmesi zor bir silaha dönüştürerek...

Aynı günlerde uzak bir toprakta ölüm, gencecik askerler ile, aynı yaşta "isyancılar"ı kanlı bir pusuda ya da sessiz bir uykuda yakaladı.

"Nasıl bir ölüm isterdiniz?" sorusuna "savaşarak" yanıtını veren gencecik bedenler, Azrail'le randevulaşıp ölümü davet ettiler.

Sevdikleri yaşasın diye öldüler...

Yaşam en çok onlara yakışırdı oysa... Coşku dolu düğünlerde hayattan yana türkülerle evlenmeliydiler; ölümü kutsayan sloganlarla gömüldüler. Yeni ölümler için yeminler edildi mezar başlarında; Azrail'e övgüler düzüldü.

Ya siz?...

Azrail'le pazarlık şansınız olsa nasıl bir ölüm istersiniz?

Sizden sonrakiler daha iyi yaşasın diye bir ranzada açlıktan kanınız çekilerek ya da uzak bir dağ başında karanlığı delen bir kurşunu bekleyerek ölebilir misiniz?

O ölenlere seyirci kalarak yaşayabilir misiniz?

Genç bedenlere kıymaması için Azrail'le savaşabilir misiniz?

Herkes "Yaşasın ölüm" sloganları atarken, "Sabaha kalsın" diyebilir misiniz?

Ölümü yenebilir misiniz?

Cehennem Burası, Şeytan Biziz!

Tanrı Adem'i yarattığında bütün meleklerine onun önünde secde etmelerini emretmiş. Bu emre bir tek Şeytan uymamış.

"Secde etmem" diye diklenmiş Şeytan. "Çünkü Adem'i topraktan yarattın. Beni ise ateş ve ışıktan... Ben daha güçlüyüm."

Ve bir pazarlık yapmış:

"Bana kıyamete kadar izin ver. Ademoğullarının nasıl hata yaptıklarını sana göstereyim."

Tanrı da izin vermiş.

İşte o Şeytan on binlerce yıldır işbaşında...

Günahın, ilk çağlardan bu yana bulaşıcı bir hastalık gibi gezegenimize yayılmasına bakacak olursak, bu "karanlıklar prensi"nin ateşten ve ışıktan gelen gücünü ispat ettiğini rahatça söyleyebiliriz.

Meleklerin sıkıcı çağrıları karşısında Şeytan, kılıktan kılığa girerek ruhumuzu çeliyor ve bizi bütün güzelliklerin

yasak, bütün yasakların da güzel olduğuna ikna ediyor: "İtaat karşısında isyan ne kadar kutsal... Ve ne kadar cazip ibadetle kıyaslandığında ihanet..."

Öyle anlaşılıyor ki, vaat edilen cennetin giriş koşullarını oldukça ağır bulan Ademoğulları, zamanla kitleler halinde Şeytan'ın ordusuna katılıyor ve cehenneme doğru akıyorlar doludizgin...

Cehennem, özgürlüğün başkentine dönüşüyor, Şeytan isyanın liderine...

Kuran üzerine yaptığı araştırmalarla tanınan Naci Çelik'in yeni "yaradılış modeli"ni Aktüel'de okuyunca Şeytan girdi aklıma:

Çelik, gerçek hayatın başka bir gezegende olduğunu öne sürüyor ve o olağanüstü keşfini açıklıyordu:

"Dünya aslında kovulduğumuz yer... yani cehennem!..."

Ne sürpriz değil mi?

Hep kaçıp durduğumuz, kuşkuyla sağa sola sorduğumuz yerdeyiz doğduğumuzdan beri:

Cehennemdeyiz...

Ademoğullarının sürgün yeri bu gezegen...

Kâinatın kaynayan kazanı... Cehennemin dibi...

Bir başka hayattaki günahlarımızın bedelini ödüyoruz burada... Bunca acı, bunca çile ondan...

Ondan, dünyanın derinliklerindeki ateşin bir türlü sönmek bilmemesi...

Adem'den bu yana herkesin günahkâr olması, Şeytan'la iş tutması ondan...

Şeytan deyince... Çelik'in "yaradılış modeli" ne der bilmem ama, eğer cehennem yaşadığımız dünyaysa, öyle anlaşılıyor ki Şeytan da biziz...

Bütün kötülüklerin kaynağı bizde... Görünmeyen kuyruğumuz ve uzayan kulaklarımızla Şeytan içimizde...

Beynimize yerleşen bu baştan çıkarıcı cin, bütün bıçkınlığıyla çeliyor aklımızı ve her günah, iyiden iyiye yangın yerine çeviriyor kâinatımızı...

Bu gerçeği bilinçaltımızda çoktandır kabul ettiğimizden midir nedir; çoğumuz yüz çevirip meleklerin itaat çağrısına, gönüllü katılıyoruz Şeytan'ın iddiasına ve güle oynaya geliyoruz kovulmuşların cehennem adasına...

Biliyoruz ki, buradan sonra başka gezegen yok gidilecek... ne de bir başka diyar; sürülecek...

Bu delibozuk küre, bu zırdeli gezegen, bu işveli toprak yakıyor ateşiyle bizi...

Ve biz ateşten gelen bir güçle, ispatlıyoruz kendimizi...

Secde etmeyip pazarlık ediyoruz. Gösteriyoruz cümle âleme, Ademoğullarının nasıl hata yaptıklarını...

Dedik ya, cehennem burası... Ve biz, şeytanlarıyız cehennemimizin...

Nekrofili

Ölüleri seviyoruz biz... Hayata karşı ölümün yanında saf tutuyoruz adeta...

Yaşayanlara karşı dinmek bilmeyen öfke nöbetlerimiz, ölüler karşısında bir hayranlık duygusuna terk ediyor yerini...

Ölüler musalla taşına yatırıldıklarındaki kadar çıplak; tüm diğer özelliklerinden soyunup sadece ölü kimliğiyle çıkıyorlar karşımıza...

Onlar artık, "Sağcı, solcu, katil, faşist, komünist, ırz düşmanı, vatan haini" filan değiller... Ölüler sadece... Ve ölü olmak kutsal bir kefen gibi örtüyor bütün günahların üstünü...

Her nedense sağken yerden yere vurduğumuz birinin ölüsünü eleştirmeyi kendimize yakıştıramıyoruz. Ya da sevdiğimiz birini övmek için ölsün diye gözünün içine bakıyoruz. Vakit gelince de "Merhumu nasıl bilirdiniz?" sorusu eşliğinde, bütün eski hataları affedip "Çok iyiydi" diye ahlayıp vahlıyoruz.

Neden aynı hoşgörüyü yaşayanlara da göstermediğimizi ya da neden ölülere karşı bu kadar bağışlayıcı olduğumuzu bilmiyoruz.

Ama seviyoruz ölüleri...

Ölüme tutkunuz, yaşamdan çok...

Zaten duvarlara hep ölüme dair sloganların yazıldığı şehirlerde büyümedik mi?

"Ölüm nereden ve nasıl gelirse gelsin, silahlarımız elden ele geçecekse ve başkaları zafer naralarıyla cenazelerimize ağıt yakacaksa ölüm hoş geldi sefa geldi" demiyor muydu kitaplarımız?

"Kanımız aksa da zafer İslamın" değil miydi?

Kendimizi önemsizleştirip dava için feda etmek, şehadet mertebesine yükselebilmek için hiçleşmek değil miydi amacımız?

Direnişçilerimiz, "Birazdan mutlu yarınları hazırlayacağım" diye gitmediler mi idama?

Ölüme bu kadar bağlı, yaşama bu kadar uzak bir toprakta nekrofilinin kök salmasından daha doğal ne olabilirdi ki?

"Kör ölür badem gözlü olur" özdeyişini üreten bir halkın o "Körle yatıp şaşı kalkması" normal değil miydi?

Nekrofili bir hastalık halbuki...

Bir dengesizlik göstergesi... Sağlıklı ilişki kuramayalarda görülen bir "ceset düşkünlüğü"...

Yerüstünde sorunlarını aşabilseler, doyumu yeraltında aramalarına gerek kalmayacak...

Ama yeryüzünde öyle zor ki hayatla barışık kalmak...

Savaşın zehiriyle kirlenen, yoksulluğun öğüttüğü bir kâinatta yaşam, her gün yinelenen bir uzun cenaze namazına dönüşmüşken, hayatın işveli çağrısına kulak vermek ne kadar zor...

Ölülere olduğu kadar dirilere de saygı duyan bir kültüre, ölümü değil, yaşamı kutsayan bir söyleme ne kadar uzağız...

Ölülerle kurduğumuz bu hastalıklı ilişkiyi kimselerin bozmasına izin vermiyoruz. Ölülerin bile...

Ben, "Merhumu nasıl bilirdiniz?" sorusunu en son geçen ay Maltepe Camii avlusunda duydum. Musalla taşında yatan, çok sevdiğim hocam Sami Özerdem'di. Soruya cevaben "İyiydi" dedik.

"Hayata tutkuyla bağlıydı. Cenazesinde Bach çalınmasını isterdi" diyemedik.

Cenazesinde Bach çalınamadı da zaten...

Ölümle bu kadar iç içeyken, hayatı çağrıştıracak hiçbir belirtiye tahammül edemezdik çünkü...

Cenazedeki bu hayat belirtisi bizim ölümle flörtümüzü engellerdi.

Hayata karşı ölümün yanında saf tuttuk yeniden...

Biz avludan çıkarken, Sami Hoca gülümsedi yattığı yerden...

Beynimizdeki Zindan

Ünlü Fransız felsefeci Michel Foucault "Hapisanenin Doğuşu"nu anlattığı kitabında, modernleşmeyle birlikte mahkûmların tıklım tıkış doldurulduklarını, o eski geniş cezaevlerinin terk edildiğini ve mimari olarak yeni bir cezaevi anlayışına ulaşıldığını söyler. Bu yeni düzenlemede göz göz hücrelerden oluşmuş halka şeklinde bir cezaevi binası vardır. Binanın dışa bakan geniş pencereleri güçlü bir ışıkla aydınlatılır. Halkanın merkezinde ise bir gözetleme kulesi bulunur. O merkezi kuleden bakan herhangi biri, hücrelerin içindeki küçük siluetleri izleyerek her hareketi kontrol eder. Böylece tek tek hücrelerinde sürekli görülme tehdidi altında yaşayan mahkûmlar, bir süre sonra disiplin altına girerler. Öyle ki, artık gözetleme kulesinde hiç kimse olmasa bile mahkûm kendini izleniyormuş gibi hisseder.

Demir parmaklığa, zincire, prangaya gerek kalmamıştır.

Çünkü zindan, artık beyinlerdedir.

Siz de farkında mısınız, günümüzde hayatı nasıl beynimizde devasa prangalarla yaşadığımızın?... Örgütsüz, savruk ve yalnız yakalandığımız yaman bir tufanda, tek tek hapsedildiğimiz hücrelerimiz içinde nasıl gönüllü bir esarete mahkûm edildiğimizin farkında mısınız?...

Merkezi bir kulenin amansız gözetimini her an üzerimizde hissederek nasıl duygularımızdan korkar, düşündüklerimizi gizler, sözümüzü sakınır hale geldiğimizi ve sonuçta düşünmemeyi, söylememeyi, sevmemeyi seçtiğimizi fark ediyor musunuz?

Merkezdeki kuleye bağlı düşünce polislerinin soluğunu her an üzerimizde hissetmekten, fikir gardiyanlarının üç kuruşluk tehditleriyle cebelleşmekten, ahlak zabıtalarının işgüzar tuzaklarını kollamaktan nasıl yorgun düştüğümüzü, ihbarcılığı meslek edinmişlerin kurduğu sinsi bir pusuda kalleş bir iftirayla kim vurduya gitmemek için beynimizi ve kalbimizi nasıl kör bir hücreye hapsettiğimizi görmüyor musunuz?

Kule'nin adamları, kuledekilerden farklı düşünenlere, farklı yaşayanlara aman vermemek için amansız bir takibi sürdürürken, onlardan siluetlerimizi gizlemek uğruna, nasıl yara bere içinde kısık sesli ilişkiler kurduğumuzun farkında değil misiniz?

Çünkü kule, sürekli izliyor düşüncelerimizi... Cezalandırıyor. Sonra "tecil edip" erteleyerek cezalarımızı, "bir daha yaparsan iki katını yatarsın" diyor. Böylece, darağacımızın ipini elimize tutuşturuyor; ilk hatada kendi taburemizi tekmelememiz için... Kendi fikriyatımızın gardiyanı haline sokuyor bizi. Sansürün en ağırını kendi duygularımıza, düşün-

celerimize uyguluyoruz. Utanır, korkar oluyoruz bildiklerimizden, söylediklerimizden, sevdiklerimizden...

Gölgemize kelepçeleniyoruz.

Oysa okudukça, düşündükçe anlıyoruz ki, bu kahrolası cezaevinde yalnız değiliz.

Yanı başımızdaki binlerce hücrede suskunluğa, sevgisizliğe mahkûm edilmiş yüz binlerce tutuklu, bizim gibi yalnız olduğunu sanarak yaşıyor.

Gözetleme işini beyinlere yerleştirdiği suçluluk duygusuna emanet eden Kule, zamanla içi boş, kof bir iktidara dönüşürken, biz, Kule'den saklanalım derken, beynimizin içine kuleler örmüşüz.

Kule biz olmuşuz.

Görüyoruz ki, bir çözebilsek zihnimizin zincirlerini, merkezi kuleyi zapt etmemiz hiç zaman almayacak. Bir aşabilsek beynimize, kalbimize koyduğumuz yasakları, bir daha hiç yasak olmayacak.

O yüzden önce kendimizle savaşıyoruz. Savaşa kendi zihnimizden başlıyoruz. O yüzden reddediyoruz ertelenmiş cezaları... tecilleri... O yüzden "yasak, günah" denilenin üzerine çocuksu bir neşeyle yürüyoruz inadına... Beynimizin, dilimizin, ruhumuzun sürgüsünü açıyoruz. Yasak sözcükleri salıveriyoruz hafızamızın hücresinden... Aforoz edilmiş yazarları seviyor, lanetlenmiş kitapları okuyor, yasak ilişkileri gözetleyen kameralara gülümseyerek sevişiyoruz.

İçinde korkak silüetler halinde gezinip durduğumuz bu koca zindanı beynimizden def edip, tutkunun ateşten

yelelerine sımsıkı yapışarak korkusuzca düşünmek, sevmek, yaşamak istiyoruz. Kafatasımızın içine kurulu hücrelerin duvarlarını yıkıp, özgürlüğün o sınırsız bahçesinde düşündüğümüzü ağız dolusu haykırıp, asi nehirler gibi sevişerek doludizgin at koşturmak istiyoruz.

Artık bu büyük gözaltı bitsin istiyoruz.

Tarihte benzeri görülmedik bir "iç" isyanla zihnimizin kilitleri çözülsün, beynimizdeki kâğıttan kuleler yıkılsın istiyoruz... Yıkılsın ki, yaşam yasaksız bir çiçek bahçesine dönsün... Yıkılsın ki, bundan böyle ne cezalar ertelensin ne de sevdalar!...

Bir Uğursuz Miras

"Bir kalemle bir kâğıdın bedelini ödeyerek büyür ancak insanlık bahçeleri" diye yazıyordu Çetin Altan, oğlu Ahmet bir yazısından dolayı bir yıl sekiz ay hapse mahkûm olduğunda...

Ahmet yaşındayken Çetin Altan da Sağmalcılar Cezaevi'ndeymiş.

Oğlunun mahkûmiyetini yazarken, bir aynayla dertleşir gibiydi:

"Mahkûmiyet kararını dinleyen genç bir adam... azıcık kır düşmüş sakallarına... Benim büyük oğlum Ahmet Altan... Doğduğunda bir puset bile alamamıştım ona... Sonra o da yazı işçiliğinin Türkiye'ye özgü çilelerini paylaşarak büyüdü; tıpkı Mehmet gibi, tıpkı kızım Zeynep gibi..."

Ve Ahmet'in kızı da yazı yazıyor gazetelere bugün...

Kuşaktan kuşağa miras bırakılan bir yazı çilesini devralıyor; cezaevlerinde tüketilmiş gençliklerin, pusetsiz bü-

yütülmüş çocukların, zehredilmiş yaşamların intikamını alırcasına...

... inadına...

İşte bir başka yazı çilekeşi:

Avukat, şair, öykücü, müzisyen, insan hakları savunucusu Eşber Yağmurdereli... 12 Eylül döneminde tam on üç yıl beş ay yatmış içerde...

Bu sürenin yedi yılı tek başına bir hücrede geçmiş.

Dile kolay: Tam yedi yıl tek başına bir hücrede...

Bir an gözlerinizi kapatıp son yedi yılınızı düşünün.

Son yedi yılın her gününü "karanlık" bir hücrede, tek başınıza geçirdiğinizi düşünün... sadece konuştuğunuz ve yazdığınız için...

Çıktığınızda hâlâ barış için imza toplayabilir miydiniz?

Eşber Yağmurdereli'nin kardeşi Sumru'nun, Radikal 2'de Semra Somersan'a söylediği üç-beş cümle, günlerdir boğazımda çözülmek bilmez bir yumruk gibi duruyor:

"Biz Bursa'da oturuyorduk. Abim Samsun'da yargılanıyordu. Annemle babam duruşmalarına gidemiyorlardı. Buna rağmen babam hiç umudunu yitirmedi. Her duruşma günü akşam oldu mu grantuvalet giyinir, kapının önünde oturur, abimin gelmesini beklerdi. 1990 Kasım ayına kadar 12.5 yıl...

O Kasım öldü..."

Tam 12.5 yıl bir kapı önünde oğlunun dönüşünü bekleyen ve kavuşmaya bir yıl kala, gözü eşikte ölen bir babanın dramı sizi de ürpertmiyor mu?

Ve devamı... Babadan altı yıl sonra anne Yağmurdereli de ölmüş; oğlunun başında sallanan son Demokles kılıcından habersiz...

Yaşadığımız ülkenin böyle de bir tarihi var, biliyor musunuz?

Eşber o tarihi görüyor; biz görmüyoruz.

Eşber'in gözleriyle görmeye çalışıyoruz.

Bir mektup geldi geçenlerde; içinde küçücük bir hediye:

"Oğlunuzun ilk kalemi benden olsun istedim" diyordu sıcacık bir notta...

"İşte..." dedim oğluma, "... geldi ateşli suç aletin... Şimdi dokun ve yan!"

Eşber Yağmurdereli, oğluyla ancak on dört yaşında kucaklaşabilmiş.

Bugün elli yaşında ve yine konuştuğu için yediği cezayla birlikte yirmi üç yıllık eski bir cezası daha var.

Düşünceyi özgürleştirmeyi bu hükümet de başaramazsa Eşber, çıktığında 2014 yılında, yani kendisi yetmiş üç yaşında olacak; oğlu kırk bir...

Babasından sonra, bu kez de oğlu bekleyecek umutsuz bir kapı eşiğinde... ve belki de sonra Eşber, oğlunun yolunu...

Düşünceyi öğüten bir karanlık değirmende ağartarak sakallarımızı, bir kâğıt bir kalem miras bırakacağız ardımızdan gelen başaklara; yeni oğullar, kızlar vermek için kör dişlilerin arasına...

Böyle bedellerle büyürmüş ancak insanlık bahçeleri...

Dünya, yeni bir Barış gününü kutlamaya hazırlanırken sormak geldi içimden:

Büyüyor mu gerçekten insanlık bahçeleri?

Ya siz ey insanoğulları!...

Siz büyüyor musunuz bunca bedel ödenirken?...

Nergis

"Neyi arıyorsan sen O'sun" der Mevlana...

Zulmün peşindeysen zalimsin, aşkı arıyorsan âşık...

Elinden tuttuğumuz her sevgili, bizi sürükleyip kendi iç dünyamızın derinliklerinde bir keşif gezisine çıkarır.

Her ilişki, benliğimizde bir kazıdır aslında, her sevda ruhumuzun bir başka yüzü...

Her aşkta kendimizi ararız; o yüzden bulduklarımız benzerlerimizdir.

Fotoğraflarını yan yana koyun sevdiklerinizin ve dikkatle bakın yüzlerine, onların suretlerinden kendi yüzünüz bakacaktır size...

Aşk denilen kaleydoskobun buzlu camına gözünüzü dayadığınızda, binbir camın rengârenk ışıklar saçarak döndüğünü ve her seferinde bambaşka şekiller ördüğünü görürsünüz. Her camda farklı bir renginiz vardır; her şekilde sizden bir parça...

Aşklarınız hülasanızdır.

Sevdiğiniz her adam, beğendiğiniz her kadın farklı ruh hallerinizi ele verir; arada bir çevirdiniz mi kaleydoskobu, cam parçalar yer değiştirip yeni şekiller alır; hepsi siz...

Sevgilinizin gözlerindeki dolunay, sizdeki ışığın yansımasıdır aslında; dilindeki sizin ilhamınız, tenindeki sizin ısınız...

Hâlâ bir sevdiceğiniz yoksa, henüz kendinizi bulamadığınızdandır...

Aşk, narsizmdir.

Kendimiziz her aşkta arayıp durduğumuz, peşinde olduğumuz...

Bir omuza sığınmanın şefkatinde de, bir göğsü dişlemenin şehvetinde de kendimize açılan kapılar var.

Sevda, çevrildikçe içimizin farklı ışıklarını yakan eğlenceli bir kaleydoskop gibi başımızı döndürüyor.

Ve biz, hep baharı takip ederek dünyayı gezen bir gezgin gibi içimizdeki eski baharları arıyoruz.

Narkissos'u bilirsiniz:

Öyle heybetli ve güzelmiş ki, bakmaya doyamazmış kendine... Gün boyu ayna karşısına geçip kara gözlerini, incecik burnunu, dar kalçalarını, kıvırcık saçlarını seyredermiş hayran hayran... Bir gün ırmak kenarında gezinirken, sudaki yansımasına ilişmiş gözü... Uzanıp, iyice bakmak istemiş. Tam gördüğünde kendini, dengesini kaybedip düşüvermiş ırmağa, kapılıp gitmiş suya...

Yeryüzünün en güzel insanının öldüğünü duyan Tanrı, unutulmaması için onu her bahar açan güzel kokulu bir çiçeğe dönüştürmüş.

Narkissos, nergis olmuş.

Kıssadan hisse, benden size tavsiye, taze bir nergis verin bugün sevgilinize...

Sonra da, nerede baharsa mevsim, rotasını oraya çevirip içindeki eski baharlara koşan bir gezgin gibi "Bahar getirdim sana" deyin, baharın elinizde olduğunu unutmadan...

Gözlerindeki ırmağa baktığınızda kendinizi göreceksiniz; dikkat edin de hayran olup düşmeyin!

Düşüp bahar kokulu bir çiçeğe dönüşmeyin...

Eğer...

O'nu hatırladıkta başı göğe ermişçesine ya da asansör boşluğuna düşmüşçesine ürperiyorsa yüreğiniz...

ömrü saatlere sıkışmış bir kelebek telaşıyla o hüzünden bu neşeye konup kalkıyorsanız gün boyu nedensiz...ve her konduğunuzda diğerini iple çekiyorsanız bu hislerin...

O'nunlayken pervaneleşen yelkovanlar, O'nsuz mıhlanıp kalıyorsa yerine, bir akrep kadar hain...

sınıfta, büroda, yolda, yatakta içiniz içinize sığmıyor, O'ndan söz edilince yüzünüz, sizden habersiz, mis kokulu bir ekmek dilimi gibi kızarıyor, mahcup somurtuyor veya muzip sırıtıyorsa,

ve O, her durduğunuz yerde duruyor, her baktığınız yerden size bakıyor, siz keyiflendikçe gülüp, hüzünlendikçe ağlıyorsa...

dünyanın en güzel yeri O'nun yaşadığı yer, en güzel kokusu bedenindeki ter, en dayanılmaz duygusu gözlerindeki kederse...

hayat O'nunla güzel ve onsuz müptezelse...

elmalar pembe, kiremitler pembe, gökyüzü, yeryüzü, O'nun yüzü pembeyse,

kışlar ilkbaharsa, yazlar ilkbahar, güzler ilkbahar...

her şiirde anlatılan O'ysa... her filmin kahramanı O... her roman O'ndan söz ediyor, her çiçek O'nu açıyorsa...

bir anlık ayrılık, bir ömür gibi geliyor ve gider gitmez özlem saç diplerinizden çekiştirip beyninizi acıtıyorsa,

iştahınız kapanıyor, iştahınız açılıyor, iştahınız şaşırıyorsa....

iştahınız, hasret acısında bile karşı konulmaz bir tat buluyorsa...

eliniz telefonda yaşıyor, işaret parmağınızla ha bire O'nu tuşluyor, dara düştüğünüzde kapıyı çalanın O olduğunu adınız gibi biliyorsanız...

mütemadi bir sarhoşluk halinde, her çalan telefona O diye atlıyor, vitrindeki her giysiyi O'na yakıştırıyor, konuşan birini dinlerken "keşke O anlatsa" diye iç geçiriyorsanız...

kokusu burnunuzdan, sureti gözünüzden, sesi kulağınızdan, teni aklınızdan silinmiyorsa bir türlü...

özlemi, sol memenizin altında tek nüsha bir yasak yayın gibi taşıyorsanız gün boyu...

hem kimseler duymasın, hem cümlealem bilsin istiyorsanız...

O'nsuz geceler ıssız, sokaklar öksüzse...

ayrılık ölüme, vuslat sehere denkse...

gamze gamze tebessüm de onun içinse, alev alev öfke de; bunca tavır, onca sabır ve nihayetsiz kahır hep O'nun yüzü suyu hürmetine...

uğruna ödenmeyecek bedel, gidilmeyecek yol, vazgeçilmeyecek konfor yoksa...

dışarıda yer yerinden oynuyor ve "içeri"de bu sizi zerrece ilgilendirmiyorsa,

nedensiz küsüyor, sebepsiz affediyorsanız ve bütün bu hallerinize siz bile akıl erdiremiyorsanız

kaybetme korkusu, kavuşma sevincinden ağır basıyorsa ve aşk, gurura baskın çıkıyorsa bu yüzden her daim...

geceyarısı kadim bir dost gibi kucaklayan tanıdık bir şarkı, bütün acı sözleri unutturmaya yetiyorsa...

Her gidişte ayaklarınız "Geri dön" diye yalpalıyorsa ve siz kendinize rağmen dönüyorsanız, sınırsız, sabırsız, doyumsuz bir tutkuyla...

...o halde bugün sizin gününüz...!

"Çok yaşa"yın ve de "siz de görün"üz.

Keşke...

Teypte eski bir Cohen şarkısı:

"Yolumu gözleyen bir kadını terk ettim / karşılaştık bir süre sonra / 'Gözlerinin feri sönmüş' dedi bana: / 'Aşkım, ne oldu sana?'/ Böyle gerçeği söyleyince / ben de doğru söylemeye çalıştım ona / 'Senin güzelliğine ne olduysa' dedim,/ 'benim gözlerime de o oldu'.

8-10 dizeye sıkışmış hazin bir aşk hikayesi...

Buruk; kırılmış oyuncaklar kadar...

Ve yenik; "keşke"li cümleler gibi...

Bu sözcüğü kaç konuşmanızın başına eklemişseniz onca ıskalamışsınızdır hayatı...

Dört mevsimlik bir sene olsa ömür, "keşke", onun güzüne denk gelir.

Hepten vazgeçmek için erkendir, telafi etmek için geç...

Mağlubiyetin takısıdır "keşke"...

Kaçırılmış fırsatların, bastırılmış duyguların, harcanmış hayatların, boşa yaşanmış ya da hakkıyla yaşanamamış yılların, gecikmiş itirafların ağıtıdır.

Çarpılıp çıkılmış bir kapıda, yazılıp yollanmamış bir mektupta, gözyumulmuş bir haksızlıkta, vakit varken öpülmemiş bir elde, dilin ucuna gelip ertelenmiş bir sözdedir.

Feri sönmüş bir çift gözde ya da yitip gitmiş bir güzelliğin ardından iç çekişte...

"Yolunu gözlemeseydim", "öyle demeseydim", "terk edip gitmeseydim", "en güzel yıllarımı vermeseydim" diye diye sızlanır gider.

"Keşke"nin panzehiri "İyi ki"dir.

İlki ne kadar pısırıksa, ikinci o denli yiğittir.

"Keşke", çoğunlukla bir "ahh"la kopup gelir ciğerden... esefler, hayıflanmalar, yerinmeler sürükler peşinden...

"İyi ki" ise, muzaffer bir "ohh"la büyür; cüretiyle öğünür.

"Keşke"li cümlelerde nasıl yaşanmamışlığın, yarım kalmışlığın o ezik tuzu kuruluğu varsa, "iyi ki"lilerde de göze alabilmişliğin, riske girebilmişliğin, tadına varabilmişliğin mağrur yaraları kanar.

Okulu hiç kırmamışsınızdır, sinemada öpüşmemişsinizdir; dokundurtmamışsınızdır kendinize, bir kez olsun gemileri yakmamışsınızdır.

Konuşmanız gerektiğinde susmuş, koşacağınız zaman durmuş, sarılacağınız yerde kopmuşsunuzdur.

Bir insana, bir işe, bir davaya ömrünüzü adamışsınızdır.

O insanın, o işin, o davanın, bunu hak etmediğini sezmenin hayal kırıklığındadır "keşke"...

"Şimdiki aklım olsaydı" dövünmesindedir.

Geriye dönüp baktığınızda, ayıplara, yasaklara, korkulara, tabulara feda edilmiş, "Ne derler"e kurban verilmiş, son kullanma tarihi geçmiş bir yığın haz, bilinçaltından el sallar.

"Keşke"cilerin hayatı, kasvetli bir pişmanlıklar mezarlığıdır.

"İyi ki" öyle mi ya...!

Onda, yara bere içinde de olsa, yana yana, ama doyasıya yaşamış olmanın iç huzuru ve haklı gururu haykırır.

"İyi ki"lerinizi toplayın bugün ve "keşke"lerinizden çıkartın.

Fazlaysa kardasınız demektir.

Aldırmayın yüreğinizdeki kramplara, mahzun hatıralara... Rüzgarlarla koştunuz ya...

"Keşke"leriniz, "İyi ki"lerden çoksa...

Telafi için elinizi çabuk tutun.

Tutun ki, yolunuzu gözlerken terk ettiğinizle bir gün yeniden karşılaştığınızda siz susarken, feri sönen gözleriniz "keşke" diye nemlenmesin...

4 Nesil, 4 Hayat

Sevgililer Günü yaklaşınca yine Refik Halid'in o nefis "3 Nesil, 3 Hayat"ını anımsadım ve on dokuzuncu yüzyıldan Cumhuriyete, aşkın seyrini anlatan satırlara kapılıp gittim.

Kitapta Refik Halid, Abdülaziz ve Abdülhamit devirleriyle Cumhuriyet sonrasında kadın erkek ilişkilerini inceliyor ve nefis ayrıntılar veriyor. Örneğin, kadın ve erkeğin birbirlerinden uzak tutulduğu Abdülaziz devrinde aşkın "gizli ahlar, oflar, iç çekiş ve yürek üzüşlerle kendini gösterdiğini" anlatıyor. Aşk alametleri, "sararıp solmak, eriyip iğne ipliğe dönmek, hatta verem olmak"mış o zamanlar... Komşunun oğluna tutulan kız, penceresinin önüne bir parça kuru ekmek, bir limon ve bir kömür parçası koyarmış: Aşkından kömür gibi yanmış, limon gibi sararmış olduğunu anlatmak ve "Yeter ki evlenelim, bütün ömrümce kuru ekmek yemeye razıyım" mesajını göndermek için...

Severek evlenenlere pek hoş gözle bakılmazmış. "Sevişip de evlenmişler" sözü, şimdiki gibi takdir değil, bir ayıplama ifadesiymiş.

Sonra Abdülhamit Devri gelip de kadınlar bir parça ferahlayınca çiftler, dikkatli bakışlar, manalı hareketler ve işaretlerle sevişmeye başlamışlar. Özellikle yazları Göksu'da, Kâğıthane'de, Divanyolu'nda karşılaştıklarında erkekler göz süzer, bıyık burar, söz atar, ah çekerlermiş. Kadınlar ise Refik Halid'in tabiriyle "fingirderler, yani vücutlerine gayri tabii bir oynaklık verirler"miş. Bohçacı kadınların taşıdığı mektuplarla haberleşir, kazara tül arkasından sevdiğini gecelikle görebilenler haftalarca bununla avunurlarmış. Aşk insanlarda öyle derin yaralar açarmış ki, bir Karagöz oyununda sevenler birbirlerine hasret ölünce, iki âşık delikanlı dayanamayıp bıçaklarını yüreklerine saplamışlar da, bunun üzerine Padişah irade çıkarıp Karagöz oyunlarının son sahnesinde âşıkların birbirlerine kavuşturulmalarını mecburi kılmışmış.

Refik Halid, Cumhuriyet'le birlikte kadınla erkek arasında "meçhul bir nokta"nın kalmadığını söyler ve şunları yazar: "Eskiden, sevilen, hakiki varlık değildi. Bu varlığın ufacık bir noktasına, mesela bir göz rengine, bir ele, bir bıyık veya bir perçemle kâküle istinaden kurulan hayaldi. Gözle görülüp elle tutulanı değil, dimağımızın süslediği, şahaneleştirdiği hayal ve hulyayı severdik. Sevdiğimiz, ekseriya o canlı şahıs değildi; onun yerine kalbimizin içine yerleştirdiğimiz büsbütün başka, manevi bir hüviyet idi ve ikisi yanyana gelince arada dağlar kadar fark hasıl olur, bizi şaşkınlığa uğratırdı.

Binaenaleyh, bugünün aşklarında, bir türlü yanaşılamayana, ele avuca sığmayana karşı duyulan tatlı tahassür, şiir, hulya yoktur. Onun içindir ki artık âşık olmayı sevmi-

yoruz, daha ziyade tanıyıp hoşlandığımızı seviyoruz; sevda, şimdi ilme müstenittir (dayalıdır)."

Önceki hafta Aktüel'deki "Erkeğimi böyle istiyorum" yazısını okuyunca, "3 Nesil, 3 Hayat"ın yazarı Refik Halid hayatta olsaydı da 4. neslin yaşadığı 4. hayatı da gözlemleyebilseydi diye düşündüm.

Yazıya bakılırsa kadınlar erkekte öncelikle dış görünüşe bakıyorlar: Ünlü modacıların etiketini taşıyan giysilerden, kısa kesilmiş saçlardan ve sinekkaydı traşlı yüzlerden hoşlanıyorlar. Pahalı parfüm ve Porche araba kullanan, viski içen, sigara içmeyen erkekleri beğeniyorlar. Temiz ve düzenli evleri, göğüs uçlarının emilmesiyle başlayan sevişmeleri ve on yedi santimden uzun penisleri seviyorlar. Sekste mekândan çok skoru önemsiyorlar.

Bu tespitlere bakınca insan, aslında Türk kadınlarının Türk erkeğini istemediği sonucuna ulaşıyor. Ya da Türk erkeğinin tamamen değişmesini istiyorlar. Aktüel, haberi, "Kadınları memnun etmek artık eskisi kadar kolay değil" diye sunuyor. Oysa tersine, insan biraz dikkatle bakınca "iş"in eskisine göre çok kolaylaştığını anlıyor. Çünkü Aktüel'de anlatılan kadınların erkeklerde aradıkları özelliklerin çoğu, biraz pahalı olsa da genellikle "satın alınabilir" şeyler... "Keskin mizah yeteneği ve zekâ" gibi bazı önemsiz ayrıntılar dışında biraz masrafa girip kadınların kalbine girmek mümkün görünüyor. Artık "James Joyce okuyan ya da Rahmaninov dinleyen erkek"lere özenmediklerinden, aranan cazibe birkaç gün içinde "tedarik edilebilir" bir nesneye dönüşüyor.

Üstelik, erkeğin Marlboro kovboyları gibi sigara içmesini, marka giymesini, jeep'e binmesini istediklerini ve yine erkekler gibi "skoru ve ölçüleri" (yani nitelikten çok niceliği) önemsediklerini görünce "karşı cenah"taki maçolaşma eğilimini de fark ediyorsunuz. Bir yandan da tüm bunları sayıp, birkaç yıl önce Turgut Özal'ı "Türkiye'nin en seksi erkeği" seçmelerinden, aslen "iktidar"ı cazip bulduklarını anlıyorsunuz.

On üç yaşında bir İngiliz kızı sadece "I love you" demeyi bilen bir Türk erkeğine gönlünü kaptırırken, yaşını başını almış Türk kadınları, hayallerinde cilalı bir İngiliz salon erkeği yaşatıyorlar. Herkes kendinde eksik olanın peşine düşüyor. Refik Halid'in kelimeleriyle anlatmak gerekirse, yüzyılın son dönemecinde "sevda maddiyata müstenit" hale geliyor.

Âşık olunan şey artık "dimağımızın şahaneleştirdiği bir hulya"dan çok, gözümüzü boyayan cebi şişkin bir skor tabelasıdır...

Çağımızın sevgililerine kolay gelsin!

Özleme Dair

Özledim seni...

Ayrılık yüreğimi karıncalandırıyor nicedir...

Beynimi uyuşturuyor özlemin...

Çok sık birlikte olamasak bile, benimle olduğunu bilmenin bunca yıl içimi nasıl ısıttığını yeni yeni anlıyorum.

Yokluğun, hatırlandıkça yüreğime saplanan bir sızı olmaktan çıkıp sürekli bir boşluğa dönüşüyor.

Sabahlara seni okşayarak başlamaları, akşamları her işi bir kenara koyup seninle baş başa karşılamaları özlüyorum; oynaşmalarımızı, hırlaşmalarımızı, yürüyüşlerimizi, sevimli haşarılığını, çocuksu küskünlüğünü...

Nasıl da serttin başkalarına karşı beni savunurken; ve ne yumuşak, bir çift kısık gözle kendini ellerimin okşayışına bırakırken... ya da kolyeni çözdüğümde kollarıma atlarken...

Hasta olduğunda, o korkunç kriz gecelerinde günler, geceler boyu nöbet tuttuk başında... o şen kahkahalarına yeniden kavuşabilmek için sessiz dualar ederek...

"Atlattı" müjdesini kutlarken yorgun bedenindeki yaraları okşayarak doktorun böldü sevincimizi:

"Yaşayamaz artık bu evde... Yüksek binalar ve beton duvarların gri kentinde" dedi. "O gitmeli... Ve kendine yeni bir hayat çizmeli..."

Bilsen, ne zor gitmen gerektiğini bile bile "Kal" demek sana...

... ne zor, senin için ebedi mutluluğun beni unutmandan geçtiğini bilmek...

... gitmeni asla istemediğim halde, buna mecbur olduğumuzu görmek ve sana bunları söyleyemeden "Git artık" demek...

"Beni ne kadar çabuk unutursan, o kadar çabuk kavuşacaksın mutluluğa" demek sana ne zor...

... sesimi, kokumu çekip alıvermek beyninden, sesin, kokun hâlâ beynimdeyken...

... seni görmemek ve belki yıllar sonra karşılaştığımızda bana bir yabancı gibi bakmanı istemek senden...

... yeni bir sevdayı yasakladığım kalbime söz geçirmek...

... ve sonra kendi ellerimle bindirip seni yabancı bir arabanın arka koltuğuna, birlikte güneşlendiğimiz onca yazı, yan yana titreştiğimiz onca kışı, paylaştığımız bunca acıyı, onca kahkahayı ve bütün o uzak yeşillikleri katıp yorgun bedeninin yanına, arkandan pişmanlık gözyaşları dökmek ne zor...

... ne zor hiç tanımadan seni emanet ettiğim bir şoföre, "Hızla uzaklaş buradan ve gidebileceğin kadar uzağa git" demek...

... yokluğunu beklemek, ne zor...

Bunları düşündükçe, şu anda uzakta bir yerlerde üşüdüğünü sezinleyerek panikliyorum. Bütün engelleri aşıp terk edilmiş caddeleri, kimsesiz sokakları, yalnız bulvarları arşınlayarak sana ulaşmak, sessizce başını okşamak, kulağına sevgi sözcükleri fısıldamak ve yavaşça üzerini örtmek geçiyor içimden...

Paylaştığımız bir mazinin, yitirdiğimiz bir geleceğe dönüşmesinden hicran duyuyorum.

Gizli gizli hüzünlendiğim akşamlardan birinde, terk etmişlere özgü bir terk edilme korkusunu da yüreğimin derinliklerinde duyarak sana koşmak, yaptıklarım ve daha çok da yapamadıklarım için özür dilemek ve "Dön bebeğim" demek istiyorum:

"Geri dön... Kulüben seni bekliyor..."

Aşka ve Terke Dair

-"Ya sev, ya terk et"-

Bazen öyle bir ilişkiye tutulursunuz ki, ne sevebilir, ne terk edebilirsiniz. Kör kütük bağlanmışsınızdır aslında...

En güzel yıllarınızın, acı tatlı hatıralarınızın ortağıdır; iç çekişmelerinizin müsebbibi, yazılarınızın ilhamı, sohbetlerinizin konusudur.

Gözyaşlarınızda, bilinçaltınızda, kahkahanızdadır. Korkunca saklandığınız bir sığınak, coşunca öptüğünüz bir bayrak...

Sevdanız riyasız, çıkarsız, karşılıksızdır. Sınırsız ve nihayetsiz:

"Ölmek var, dönmek yok"tur.

Lakin gün gelir anlarsınız; içten içe bir şeylerin kanadığını...

Tutkulu sevdaların gizli hançerleri başlar parıldamaya... Şurasından, burasından eleştirmeye koyulursunuz:

"Şöyle görünse, öyle demese, değişse biraz ya da eskisi gibi olsa..."

Başkalarını örnek göstermeye, "Bak onlar nasıl yaşıyor" demeye başlarsınız.

Hem birlikte yaşayıp, hem özgür olmanın yollarını ararsınız. Aşkınızın gözü kör değildir artık, yanlışını görür düzeltmek istersiniz. "Eskiden böyle miydi ya..." diye başlayan sohbetlerde açılır eleştirinin kapısı; açıldıkça, bastırılmış itirazlar yükselir bilinçaltından...

Böyle süremeyeceğini bilirsiniz. Değişsin istersiniz.

O, sevgisizliğinize yorar bunu... İhanete sayar. Tutkulu ilişkilerde ihanetin bedeli ölümdür.

"Ya sev böyle ya da terk et" diye gürler...

Bir zamanlar bir gülücüğüyle alacakaranlığı ışıtan o rüya, bir kâbusa dönüşür birden... Kapatır gönlünün kapılarını, yasaklar kendini size... Hoyrattır, bakmaz yüzünüze...

Zehir akar dilinden; konuşturmaz, suçlar, yargılar, mahkûm eder.

Mühürler dudaklarınızı, yırtar atar yazdıklarınızı, siler sizi defterden...

"İyiliğin içindi hepsi, seni sevdiğim için..." dersiniz, dinletemezsiniz. Ayrılırsanız yaşamayacağınızı bilirsiniz, lakin böyle de sevemezsiniz.

İhanetten kırılmıştır kaleminiz; severek terk edersiniz...

"Madem öyle..."nin çağı başlar ondan sonra...

Madem ki siz böylesine tutkunken, o hep başkalarını seçmiştir, madem ki kıymetinizi bilmemiştir, o halde "günah sizden gitmiştir."

Lanet ederek bu karşılıksız aşka, çekip gitmeleri denersiniz.

Aşkın göçmenlik çağı başlar böylece...

Daha özgür olacağınız limanlara demirlersiniz bir süre... Ne var ki unutamaz, uzaktan uzağa izlersiniz olup biteni... Etrafı bir sürü uğursuzla dolmuş, kurda kuşa yem olmuştur. Deli kanlılar, eli kanlılar, uğruna ölenler, sırtına binenler sarmıştır çevresini...

Gurur duyar onlarla, koynunda besler, gözünü oysunlar diye...

Uğruna kan dökenleri sever, yoluna gül dökenlerden fazla...

"Bana ne... kendi seçimi" diye omuz silkmeye çabalarsınız bir süre...

Ama sonra... ansızın kulağımıza çalınan bir şarkı ya da kapı aralığından süzülüp gelen bir koku, hatırlatır onu yeniden...

Yaban ellerde, başka kollarda ondan bahseder ağlarsınız. Kokusunu özlersiniz; türküsünü söylemeyi, şarkısını dinlemeyi, yemeğini yemeyi, elinden bir kadeh rakı içmeyi...

Karşı nehrin kenarından hasret şiirleri haykırırsınız, sular kulağına fısıldasın diye...

Dönüp "Seni hâlâ seviyorum" diye bağırmak geçer içinizden...

Dönemezsiniz.

Göremedikçe bağlanır, uzaklaştıkça yakınlaşırsınız.

Anlarsınız ki bir çaresiz aşktır bu, ne onunla olur, ne onsuz...

Hem kollarında ölmek, kucağına gömülmek arzusu, hem "Ne olacak sonunda" kuşkusu...

Böyle sevemezsiniz, terk de edemezsiniz.

Sürünür gidersiniz.

Aslolan

"Aşkın en sağlam sigortası mesafedir" der Enis Batur, Cogito'nun "Aşk" sayısına yazdığı önsözünde...

Yıllar yılı hasretle beklediği ışığa kavuşan bir hücre mahkûmu nasıl körleşirse, aşk da körelir yakına gelince...

Sanki özlemdir aşkın çimentosu; özlem çekildi mi aşk, kumsalda şehvetinden soyunmuş yatan çıplak bir beden kadar sıradanlaşır, ehlileşir, söner.

Belki ondandır aşkların en güzelinin mektuplara yazılmış, şarkılara dökülmüş, telefonlarda söylenmiş oluşu...

Mutlu aşkta yazılacak bir şey bulunamamıştır çünkü...

Nâzım Hikmet'in hayatı bu tezin ispatıdır adeta...

Nâzım hep uzağındaki kadınları sevmiştir.

Piraye ile 1935'te evlendi. Ertesi yıl tutuklanarak içeri girdi. "Adını kol saatinin kayışına tırnağıyla yazdığı" bu kadınla 1950'de çıkana kadar yazıştılar.

On yedi yıllık ilişkileri boyunca yazılan 581 mektubu Piraye Hanım'ın oğlu Memet Fuat yayımladı geçenlerde... Nâzım, karısına şöyle yazıyordu:

"Seni nasıl seviyorum biliyor musun? Ot yağmuru nasıl severse, ayna ışığı nasıl severse, sarhoşun şarabı, şarabın billur kadehi sevdiği gibi, annenin çocukları, çocukların anneleri sevdikleri gibi, Lenin'in inkılâbı ve inkılâbın Marx'ı sevdiği kadar, velhasıl seni Nâzım Hikmet'in Hatice Zekiye Pirayende Piraye'yi sevmesi gibi seviyorum."

O mektuplardan birinde Nâzım, "Çıkarsam ve sana kavuşursam, bu öyle dayanılmaz bir saadet olacak ki, gebereceğim diye korkuyorum" diyordu. Oysa öyle olmadı. Taze bir ekmek hayaliyle yıllar yılı aç yaşayan biri, hasretle dişlediği somunun dördüncü diliminde ne hissederse onu hissetti Nâzım; ot yağmura, ayna ışığa kavuştuğunda ne olursa, o oldu.

Alışıldı.

Sarhoş şaraptan bıktı, şarap kadehten taştı, inkılâp Marx'ı aştı.

Aşk bitti ve ayrıldılar.

Nâzım yeni bir aşktaydı çoktan... 1949'da Bursa cezaevinde dayısının kızı Münevver'e tutulmuştu. Boşandığı 1951 yılında Münevver'den bir oğlu oldu.

Yeniden içeri alınacağını hissedince, "7 tepeli şehrinde bırakıp gonca gülünü" yurtdışına kaçtı. Vatandaşlıktan çıkarıldı ve yeniden başladı hasret mektupları... Bu kez mektupların üzerinde Münevver'in adresi yazılıydı:

"Yüz yıl oldu yüzünü görmeyeli / belini sarmayalı / gözünün içinde durmayalı / aklının aydınlığına sorular

sormayalı / dokunmayalı sıcaklığına karnının / yüz yıldır bekliyor beni / bir şehirde bir kadın / aynı daldaydık, aynı daldaydık / aynı daldan düşüp ayrıldık / aramızda yüz yıllık zaman / yol yüz yıllık"...

Sonra yüz yıldır bekleyen o kadın, oğlunu sırtlayıp çıkageldi bir gün; yüz yıllık yolu aşarak...

Lakin hasret bitince bitti aşk.

Nâzım yeni bir aşktaydı çünkü...

1959'da Vera ile evlendi. 1963'te öldü.

3 Haziran, 35. ölüm yıldönümü Nâzım'ın...

Tesadüfe bakın ki, uzaktaki bir kadına yazdığı mektupların yayımlandığı hafta, "yüz yıldır bekleyen" öbür kadının ölüm haberi geldi uzaklardan...

Münevver'in kansere yenik düştüğünü öğrendiğimiz hafta, Piraye'ye yazdığı mektuplar vardı gazetelerde... Şöyle diyordu mektuplardan biri: "Canım karıcığım. Birbirimizden uzak olmak, birbirimize sokulamamak ne korkunç şey, fakat bu korkunçluğun ne tuhaf, ne acı bir tadı var."

Galiba en çok bu tadı sevdi Nâzım... Aslında onun sevdiği, kadınlar değil, sevme fikriydi... Kadınlar sadece öznesiydi o sevginin; nesnesi oldukları anda değiştirdi onları... Ona aşkı anlatabilmek için vesileler, ilhamlar lazımdı... Son şiirlerinden birinde, "Üstümüze yazdıklarımın hepsi yalan" dedi: "Onlar olan değil, olmasını istediklerimdi aramızda..."

Sevgiyi, yaşamaktan çok yazmayı sevdi... Ve onca aşktan damıttığını iki sözcüğe sıkıştırıp özetledi:

"Aslolan hayattır."

Şehir ve Kadın

Kahrolası bir telaşla, tanımadığım uzak şehirler gezdim hafta sonunda...

Caddelerini koşar adım arşınladım; merakla daldım izbelerine; ansızın umulmadık, ama hep bekleyegeldiğini bir şey bulacakmışçasına yürüdüm kaldırımlarında, tarifsiz, arsız, mütemadi bir iştahla...

Yolları sordum, yollarda kayboldum.

Bir kadını yeni tanırmış gibi, vuslat saatlere sıkışmış gibi, bir başka sefer olmazmış gibi aceleye bulanmış rengârenk bir coşkuyla yükselip kondum sokaklarına...

Sonra yoruldum ve durdum.

Uzak bir şehre vuruldum.

Haraptı şehirlerim; yoksul ve mutsuz; yarınından umutsuz.

Tanımak zordu ya acul gezmelerde; ben sevdim onları yine de...

Zaten bir şehir hemen açmaz kendini size; keşfedilmeyi bekler, dirhemle sunar maharetini; kusurunu gizler.

O yüzden aceleye gelmez bir şehri gezmek; bir kadını sevmeye benzer.

Telaşsız sohbetler ister, günü birlikte karşılayıp birlikte uğurlamalar... Uzun yürüyüşler, keyifli molalar...

Çünkü tıpkı bir kadın gibi, bir şehrin de sırrı, kuytularında gizlidir; çözmek emek ister.

Lakin bir kez bağlandınız mı kokusuna, havasına, tadına, o, sevdanızın başkentidir artık...

Gecenin kollarına birlikte dalar, sabahı beraber karşılarsınız; Pazarları mahmur ve gergin Pazartesileri...

Bir kadınla birlikte uyanmaya benzer, bir şehri günün ilk ışığında görmek...

Sade, süssüz, tabiidir...

Ve hakikidir, yine de güzelse...

Bir şehre tutulmak, bir kadına bağlanmak gibidir; bir gün kopsanız da sızısı her daim asılı kalır yüreğinizde...

Nereye gitseniz, bağlandığınız şehri de götürürsünüz yanınızda; tıpkı sevdiğiniz kadını kalbinizde taşıyacağınız gibi... ölene kadar...

Bir kadını olduğu gibi, bir şehri de tanımak bir ömre sığmayabilir bazen... unutmak da...

Ve unutamadığınız şehirler, geri çağırır sizi bir gün... vazgeçemediğiniz kadınlar gibi...

Kahrolası bir telaşla, tanımadığım kadınlar sevdim ömrüm boyunca...

Ansızın umulmadık, ama hep bekleyegeldiğim bir şey bulacakmışçasına yürüdüm onlarla, tarifsiz, arsız, mütemadi bir iştahla...

Sonra birine bağlandım.

Ve hep öyle kaldım.

Siluet

İlk aşkım bir silüetti...

Çocuk sayılırdım. Aşk, üst raftaki kitaplarda bahsedilen duygunun adıydı henüz... sinemada perdeden koltuklara doğru ışık ışık yayılan bir elektrikti... arsız, mahçup ve cazip... alabildiğine melankolik, bir o kadar platonikti.

Böylesine uzak, öylesine yakınken aşk, bir gün o silueti gördüm.

Karşı blokun en üst katının küçük penceresinde, kaloriferin üzerine zarifçe tünemiş uzun saçlı bir kızdı.

Akşam oldu mu, odasının zayıf ışığını arkasına alır, yanağını pencereye dayar ve saatlerce kıpırdamadan öylece dururdu.

Yüzünü seçemezdim. Belli belirsiz bir karaltıydı uzaktan... Ama aklımda güzelliğe dair ne varsa o biçimli profiline sığdırmış bir karaltıydı. Bir akşamüstü karşı pencereye konuvermiş ve sonra da uzun geceler boyunca sadece müzikle paylaştığım yalnızlığıma ortak olmuştu.

Belalı sınav arifelerinin, kahredici yalnızlık gecelerinin, şehvetli ergenlik düşlerinin gönüllü başkadınıydı. O gece kütüphanemden çektiğim kitabın verdiği ilhama göre kâh müşfik bir anne eliydi, kâh vahşi bir dilber dudağı... Gönlümce şekil verebildiğim çamurdan bir tanrıçaydı adeta... öylesine itaatkârdı...

Odamın ışığı sönmeden uykuya çekilmezdi. Yattığında, karşı pencerede gördüğü adamı düşündüğüne kalıbımı basardım.

Artık akşamları iple çekiyor, hava karardı mı siluetimle baş başa kalabilmek için odama kapanıyor ve çalışma masama kurulup prensesimi bekliyordum.

Ona bağlanmıştım. Varlığı yıldız yıldız odama, ruhuma akıyordu. Pencerede olmadığı geceler tuhaf bir yalnızlık duygusu eziyordu yüreğimi... Gelip yerini alıverince içim ürperiyor, yanaklarıma kan yürüyordu.

Onu ufkuma alıp kulağımı müziğe vererek kaç gece geçirdim, bilmiyorum.

Bir siluete âşık olmuştum.

Sonra bir gün telefon çaldı.

Açtım... "Karşı penceredeki kız"dı.

Yıkıldım.

Bu ses onun olamazdı. O, bu ismi taşıyamazdı; böyle konuşamazdı. Düşlerimi süsleyen kadının cümleleri değildi bunlar...

Hayaller ne kadar kırılganmış meğer...

Kapatmak istedim, beceremedim.

Konuşma uzadıkça, aylardır uzun geceler boyunca bin bir emekle yaptığım o muhteşem heykel, deprem yemişçe-

sine çatırdamaya başladı. Ahizeyi kapatıp pencereye koşsam kurtarabilirdim sanki... Bunun kötü bir şaka olduğuna kendimi inandırabilirdim. Düşlerimden yonttuğum siluetimi, gerçekliğin çirkin kollarından çekip alabilirdim.

Olmadı.

Bir insanın başına gelebilecek en kötü şeyi yaşadığımı sanıyordum. Meğer daha beteri sıradaymış:

Tanıştık.

Ve söndü "gece yarılarıma doğan güneş"...

"Bayan hayal kırıklığı" ile bir ay birlikte olduk. O ay, ikimize de zehir oldu.

Onunla birlikte siluetimi de kaybettim.

Aşk ete kemiğe bürününce, düşler küstü. Sona erdi, gecelerimin can şenliği...

"Telefondaki kız"ı uzun yıllar sonra bir otobüs durağında gördüm. Kucağında bebeği vardı. Uzaktan selamlaştık.

Onu çoktan unuttuğumu fark ettim. Siluet ise hiç çıkmamıştı aklımdan.

Çünkü aşk, üst raftaki kitaplardan inmemişti henüz... Ve ben, karşı camdaki siluetin o kıza ait olduğuna hiçbir zaman inanmamıştım.

Aslında marazi bir aşktı hayalim...

... o yüzden de bir hayal oldu ilk aşkım...

Martı

–Oğuz Atak için–

Bebek'te bir martıyı vurdular geçenlerde... kanadından...

Bataklığa dönüşmüş, çamurdan bir denizin çerçöpüyle beslenen bir çapulcu sürüsüydü saldıran...

Richard Bach'ın martısı kadar hayata bağlıydı martı... Suçu farklı olmaktı...

Güler yüzlüydü bir kere... Savunmasız varlıkları gagalamaktan haz duyan, karanlık bakışlı leş yiyicilerden değildi. İnanç diye sadece nefreti bilen, Tanrı diye sadece öfkeye tapanlara uzaktı.

Bir canlının katledilişinden sevinç duymayacak kadar iyi kalpliydi.

Yoksul balıkçı teknelerinin artıklarıyla yaşamak dışında da bir yaşam olabileceğini keşfetmişti. Uzaklara uçmayı öğrenmiş, özgürlüğü seçmişti.

İşte bu yüzden, sırf bu yüzden vurdular onu...

Sürü, sevmezdi kanatların farklı çırpılmasını... "Anti" lerden hoşlanmazdı.

Sürü, kimseye farklı olma hakkı tanımaz, itaatsizliği bağışlamazdı.

Sürü, kendisine benzemeyeni vahşice cezalandırır, sonra da bu kör öfkesini "gelenek, görenek, inanç" ambalajına sarardı.

Herkes aynı hizada uçmalı, herkes aynı leşe konmalı, herkes aynı çöpten beslenmeliydi.

Çatık kaşlar imparatorluğunda kazara biri gülüverir, biri hayatı sorgulayıverirse, yanardı sürü...

Bırakmadılar.

"Allah Allah" diye saldırıp martının kanadını kırdılar.

Kırık kanadının altından "Allah" yazısı çıktı...

Martının cenazesinde insan yüzlerine baktım...

Sürünün cüretinden dehşete kapılmış başka martılar uçuyordu hepsinin gözlerinde...

Kim bilir kaç evde, kaç beyin, iki el arasında ezilip duruyordur şimdi?...

Kim bilir kitabına kapanmış kaç göze endişenin gölgeleri yerleşmiştir?

Kim bilir kaç martı farkını gizlemiş, kaç kanat uçuşunu ertelemiş, kaç deniz kimsesizliğine ağlamıştır?

Yalnızlığına hayıflanan milyonlarca yalnızdan oluşan bir koca koro, "Bir şey yapmalı" diye mırıldanıyordur sessiz köşelerde...

Kim bilir sürünün yüreklere saldığı korku nasıl pike yapıyordur iç isyanlarının üstüne?...

... ve kaç evde katran karası bir gecedir hayat?...

Oysa şairin dediği gibi, zaman "Ağlamadan durabilmek zamanıdır gecenin karşısında..."

"... Ağlamadan... dillerin dolaşmadan... yumruğun çözülmeden... utandırmadan aşkı..."

Hepimiz gördük; Bebek'te bir martıyı vurdular geçenlerde... kanadından...

Leş kargaları haber verdi kanadındaki yazıyı... O yazıya tapanlarca gafil avlandı martıcık...

Beş kurşunla bir onun değil, bütün farklı uçanların kanatlarını kırdılar.

Sürü, gökkuşağından bir rengi daha yok etmenin keyfiyle aynı hizada kanat çırparak kendi gri dünyasına döndü.

Gözünü uzak denizlere dikmiş yüz binlerce ürkek kuş, kırılmış kanadın başında boyun büktü.

Ve gökyüzünde sevgiyle süzülürken martı, onlara çok sevdikleri bir eski şarkıyı çaldı son kez:

"Al şu kırık kanatları ve uçmayı öğren... Yeniden..."

"... üzerine yüreğinden başka bir muska takmadan..."

Maske

Ne zaman tuvalet masasında makyajını temizleyen bir kadın görsem maskeler üşüşür aklıma...

Boyalı çehreyi yalayan her bir pamuk topağının, gün boyu gerçek yüzü saklayan kalın maskeden bir parça kopardığını düşünürüm.

Temizlik bittiğinde göz altlarında ince yarıklar halinde nemli kırışıklıklar gülümser; kaşlar silikleşir, kirpikler kısalır.

Yüz, maskesinden soyunmuştur artık... sahibinin yaşını, ruhunu ele verir... ta ki ertesi sabah yeniden giyinene kadar...

Amerika'nın sevilen haber spikeri Leslie Mouton kansere yakalanıp saçları dökülünce, ekrana perukla çıkmaya başlamıştı.

Bir gün stüdyo öncesi makyaj yaparken, "Her şeyden haberdar etmeye söz verdiğim izleyicilerimden kendimi gizlemeye hakkım yok" diye düşündü ve o gece peruğunu takmamaya karar verdi.

Kanal yöneticileri seyircinin tepkisinden çekindi önce, ama sonra kabullendiler. Jenerik döndü, yayın başladı ve 36 yaşındaki Mouton bu kez saçsız gülümsedi seyircilerine;

"İşte bu benim gerçeğim, ben artık kelim ve bunu kabullenmeye karar verdim" dedi.

Yayın bittiğinde kanala çiçek yağıyordu.

Hayranlarının, ona güveni bir kat daha artmıştı.

Zavallı soyumuz, kim bilir kaç nesildir "maskeli balo"da gibi yaşıyor gündelik hayatını...

Bedenimizin, aklımızın en yalın hallerinde bin bir örtü...

İkiyüzlülüğün atölyelerinde kalıba dökülen maskeler, mekâna ve ihtiyaca göre seçilip takılıyor. En gülünesi halleri ciddiye almamıza, en saçma konuşmaları alkışlamamıza, sıkça tribünlere oynamamıza yarıyor.

Küfretmek istediklerimize iltifat ediyor, kendimizi beğendirmek için rolden role giriyor, bu yorucu oyunun perdesi kapanınca da yatağa girerken maskemizi çıkarıp başucumuza asıyoruz.

Kimsenin karşısındakinin gerçek yüzünü bilmediği ya da bilip de bilmezden geldiği bu karnaval nicedir sürüp gidiyor.

Sosyal Antropolog Ahmet Göngören "Kimlik Bulmacası İçin Kılavuz" kitabında (Patika, 1999) "İlkel toplumlarda maske sadece ayinlerde kullanılır, diğer günlerde duvara asılır, gelecek ayine kadar titizlikle saklanırdı" diyor; "Oysa günümüz toplumunda maske sürekli takılıyor, ancak pek özel anlarda çıkarılıyor. Çünkü ayinsel gösteri kesintisiz biçimde sürüyor."

Acaba şimdi, atalarımızın yaptığının tersine, yılın bir günü maskelerimizi çıkarıp duvara asmayı ve gösteriye ara verip çoktan defnedilmiş hakikatin anısına, örtülerinden arınmış bir ayin düzenlemeyi becerebilir miyiz?

Doğruyu yalandan ayırt etmenin tamamen imkânsızlaştığı bu gayya kuyusunda, herkesin kendini bütün yalınlığıyla sergilediği, içinden geleni söylediği bir samimiyet karnavalında buluşabilir miyiz?

O gün renkli perukları, şaşaalı nutukları, sembolik urbaları, süsleri, takıları, boyaları, rolleri, tavırları, yalanları 24 saat için bir kenara bırakmayı, en tabii, en samimi, en derbeder halimizle ortaya çıkmayı göze alabilir miyiz?

Tek bir gün için olsun, aşkımızı veya nefretimizi önünü ardını hesaplamadan itiraf edip ikiyüzlülüğün maskesini düşürebilir miyiz?

Gülen masklar, ağlayan masklar, otoriter masklar, şarlatan masklar duvarlara asıldığında ve ruhların asıl çehreleri ortalığa saçıldığında kaç heykel yıkılır, kaçı sağlam kalırdı acaba?

Peki biz o ebedi maskeli balonun 24 saatlik antraktında, samimiyetler mezarlığında çoktan yitirdiğimiz kendi saflığımızı da bulabilir miydik?

Ya ertesi gün?...

Öylesi bir yüzleşmenin ertesi günü kaçımız ilişkimizi kaldığımız yerden sürdürebilirdik acaba?... Kaçımız riyasız yeni bir hayata başlayabilirdik?

Bu gece makyajınızı temizlerken ya da makyajını temizleyen birini gözlerken düşünün bunu...

Aman sabah maskenizi takmayı unutmayın!

Bir Erkek Feminist Olabilir mi?

Kadın denilen kayıp kıtayı keşfe çıkan milyonlarca erkek, çoğu zaman eli boş döner açık denizlerdeki bu nafile seferlerden...

Keşfettiğini sananlarsa bir süre sonra (belki birkaç sene, belki birkaç saat) ayak bastıkları kıtayı bambaşka bir iklime bürünmüş bulunca, Kolomb sendromuyla "Acaba yanlış kıtada mıyım" telaşına kapılırlar.

Oysa genellikle kıta değildir yanlış olan; kâşifin kıtayı algılayış biçimidir... asgari topografya bilgisinden yoksul oluşudur... kıtanın bazen kâşife göre mevsim değiştirebilen, aynı anda birkaç iklimi bir arada yaşayabilen potansiyelini algılayamayışıdır... güverteden karanın görünüşüyle, kıtadan kâşifin görünüşü arasındaki farkı kavrayamayışıdır.

Bu pusula hatasından ötürü, kaç erkek olağanüstü bir keşfin kenarından dönmüştür, kaç kâşif henüz keşfetmedi-

ği kıtaları yok sayarak, gerçek yüzölçümünü bilmeden yaşadığı bir kıtanın kıyısında tüketmiştir hayatını kim bilir...

... Ve kim bilir kaç kıta uzaktan gülümseyerek izlemiştir, çevrede kendisini arayan şaşkın kâşiflerin nafile turlarını...

Son zamanlarda erkekler arasındaki bazı "iyi niyetli" unsurların, "Ben de feministim" diye ortaya çıktıklarını görüyoruz. Meseleyi kapıda kadınlara yol vermeye ve sofraya otururken kadınların sandalyesini tutmaya indirgeyen bu "tatlı su feminizmi", en maço erkekler arasında bile giderek taraftar topluyor.

Bu ani feminizasyonun amacı, kuzu postunda bir kurdun sürüye yanaşma çabası değilse eğer, herhalde "her ist'e maydanoz oldum, neden feminist'e olmayayım" sırnaşıklığıdır. Bu sırnaşıklık, bir hayli büyük dozda, "Bizden (daha doğrusu benden) bağımsız bir hareket nasıl gelişebilir" telaşını da içinde barındırır. O yüzden de, özünde maço bir tavırdır.

Tamamen "Beyaz Adam" perspektifinden yazılmış bir tarihi yüzyıl dayatıp, sonra da işgal ettiği topraklardan oluşmuş bir atlas üzerinde Kızılderililere "Gelin eşitçe el sıkışalım" diyen bir kovboy ne kadar inandırıcıdır ki?

Tarihin yeniden yazılmasına razı olur mu?

Ya atlasın yeniden çizilmesine?

Eşitçe el sıkışmak veya barış sofrasında karşı tarafın koltuğunu tutmak, ancak bu hesaplaşmanın sonunda düzenlenebilecek bir seremonidir, bugüne özgü sahte bir eşitlik gösterisi değil.

İşte bu yüzden feministlere destek olmak ayrı şey, feminist olmak ayrı şeydir. Bir erkek feministliğe soyunuyorsa eğer, işe önce kendisine bu cüreti bahşeden tarih kitaplarıyla, kadın-erkek ilişkilerinin sınırlarını belirleyen coğrafya atlaslarını yırtmakla başlamalıdır.

Hatta daha iyisi, "Bari bu işe karışmayayım" demesi ve kıta olmaya çalışmaktansa kıtayı tanımaya çalışmasıdır.

Kıta, bu çabanın samimiyetine inandığı oranda serecektir gizli iklimlerini kâşifinin önüne...

O zamana dek bir erkeğin feminizme yapabileceği en büyük katkı, ondan uzak durmaktır.

Kolejli Kızlar Neden Mutsuz?

Geçenlerde Ankara Koleji'nde bir söyleşiye katıldım. Meraklı gözleri ışıl ışıl parıldayan gencecik bir dinleyici topluluğu belki medyadan, belki hayattan, belki siyasetten açılacak bir bahsi dinlemek üzere salonu doldurmuşlardı. Hayata, siyasete ya da medyaya dair söyleyecek pek çok şey olmasına rağmen benim aklım, birkaç gün önce okuduğum bir söyleşideydi. Bu yıl 70. yaşını kutlayan Attilâ İlhan, Harper's Bazaar dergisine verdiği söyleşide "kolejli kızların mutsuz evlilikler yaptıklarını" söylüyordu.

Tam sömestr tatili arifesinde bu tespit üzerine söyleşmenin kolejliler için çok daha ilginç olacağını düşündüm. Üstelik biraz derinine inince, bu mutsuzluğun kökeninde hayatı ve siyaseti bulmak mümkündü. Dahası, bir kolejliyle evli olduğumdan, konu beni de doğrudan ve yakından ilgilendiriyordu. O yüzden gündeme "aşk"ı da aldık ve mutluluğa giden o tuzaklarla dolu yolun labirentlerinde gezinmeye koyulduk...

Dergide Attilâ İlhan, kolejli kızların mutsuz evliliklerinin gerekçesini şöyle açıklıyordu:

"Çünkü bu çocukların mutluluk, evlilik, aşk düşüncesi bu topluma ait değil. Okudukları okullarda, öğrendikleri dillerde, başka bir kültürün Türkiye'ye yansımış şekliyle bir aşk fikrine varıyorlar. O aşk fikriyle davranıyorlar ve adamı o aşk fikriyle beğeniyorlar. Ellerinde bir katalog var. Adam bu katoloğa uyuyorsa hemen evleniyorlar. Sonra da işler sarpa sarıyor. Kız geliyor, 'Ben onu modern sanıyordum, adam feodal çıktı' diyor."

İlhan, kolejli kızları "bu toplumun seçkinleri" olarak tanımlarken, yürek burkan bir sonuca varıyor ve "Gerek aşk, gerek evlilik, gerek yaşam üzerine düşündükleri her şey yanlış. Türkiye'de basacakları hiçbir sağlam zemin yok. Kısacası Türkiye'ye fazla geliyorlar, ama maalesef dışarıda da azlar" diyor.

Kolejli kızlar için mutsuzluğu bir "mukadderat"a dönüştüren bu teşhisin neden erkekler için geçerli olmadığını ise İlhan, –kolejli kızları aşkla eğitim arasında bir tercihe zorlarcasına– kısaca şöyle açıklıyor:

"Çünkü kolejli erkeklerin çoğu orada aldıkları eğitimi tam hazmedemiyorlar."

Herhalde bu ilginç açıklama iki kelimede "aidiyet krizi" olarak özetlenebilir.

Kolejliler, sabahları "Türküm doğruyum"la başlayan o ünlü yemin töreninde "Türk varlığını korumaya" ant içtikten sonra sınıflara girip Türk varlığının en önemli unsuru

olan Türkçe yerine yabancı bir dilde eğitim görüyorlar. Okudukları dergilerde Brad Pitt tipi erkeklere tutulup Kadir İnanır tipi erkeklerle evleniyorlar. Düğünleri komparsitayla başlayıp çiftetelliyle bitiyor. Ve tabii cenazelerinde bir yandan Chopin çalarken, diğer yandan da Kuranı-kerim okunuyor.

Tanzimat'tan bu yana yaşayageldiğimiz modernleşme süreci yamalı bir bohçaya dönüştükçe, her kuşakta biraz daha bocalıyoruz. Batı'da kapitalizmi yaratan dinamikler, bizde doğal süreci içinde oluşmadığından, "modern" olan şeyin aynı zamanda hep "yabancı" kalmasının sancılarını çekiyoruz. Yıllardır vaat ettiği refahı bir türlü sunamayan bu "yabancı"nın karşısında tutunamayan, ayak direyen "yerli"nin de ısrarla öbür tarafa çekiştirmesiyle, Doğu ile Batı arasında sıkışıp, ne Doğulu ne Batılı olmayı becerememden oradan oraya savrulup duruyoruz.

Tabii bu çekişmede Batı'ya ("yabancı"ya) en çok yaklaşanlar, Doğu'ya ("yerli"ye) en uzak düşenler oluyor ve mutsuzluktan kaçamıyorlar.

Bu teşhis, çok kaba ölçülerde Müslüm Gürses konserlerinde bileklerini jiletleyen gençleri de açıklıyor... Refah'ın seçimlerden birinci parti olarak çıkışını da... Kolejli genç kızların mutsuzluğunu da...

Ekonomik altyapısı oluşmamış bir "Batıcılık ısrarı", hazırlıksız kitleleri umutsuzca "Doğu"ya sürüklüyor. Bu arada çok Batı'ya gidenler de -Ece Ayhan'ın dediği gibi- coğrafi olarak yeniden Doğu'ya düşüyorlar.

O yüzden "alafranga" görünümüne aldanıp evlenilen erkekler, kısa sürede bilinçaltlarından bin yıllık "alaturka" zevklerini çıkarıp sergileyiverdiklerinde hayal kırıklığı kaçınılmaz oluyor.

Bu yazgı nasıl değişir?

Türk aydını aslında Tanzimat'tan bu yana bu soruya yanıt arıyor.

Ama herhalde bu "kimlik bunalımı"nı çözebilmek için öncelikle kafalarımızdaki "katalog"ları atmamız, tutunduğumuz toprakla gözümüzü diktiğimiz hedef arasında ayağı yere basan, gerçekçi bir ilişki kurmamız gerekiyor.

"Mutlu bir toplum" kurmadan "mutlu bir izdivaç" mümkün görünmüyor çünkü...

Kırık Kalpler Diyarında

"Avrupa'nın en mutlu aileleri" araştırmasından Türk ailesinin ilk sıralarda çıkması bilmem sizi de güldürdü mü?

Aile içi şiddetin en hunharca yaşandığı, şiddetli geçimsizliğin en yaygın boşanma nedeni olduğu, boşanma oranlarının hızla arttığı Türkiye, neden araştırmalarda "mutlu evlilikler diyarı" olarak görülüyor dersiniz?

Çünkü burası aynı zamanda "kol kırılır yen içinde" zihniyetiyle susturulan insanların ülkesi... "Kan tükürürken kızılcık şerbeti içtim" demenin kutsandığı, boyun eğmenin erdem sayıldığı, suskunluğun kol gezdiği bir "tevekkül toprağı"...

Duvarlar öylesine kalın ki, ne koca dayağının sesi ne aşksız evliliklerin sönmüş nefesi duyuluyor dışardan... Herkes dudak kenarlarından sızan kanı göre göre "kim bilir ne lezzetliydi kızılcık şerbeti" tezahüratıyla asırlık bir ikiyüzlülüğü sürdürüyor ve yen içinde kırılmış kollar, kirli bir ceketin astarında çürüyüp gidiyor.

Emniyet zarar görür diye işkenceci polisleri gizleyen zihniyet, aile kurumu zedelenir diye topluma bu kanlı ceketi giydirmekte ısrar ediyor; Avrupa'da zinayı cezalandıran birkaç ülkeden biri olarak kalmakta direniyor. "Sevgi bittiyse ayrılmak en iyisi" diyeceği yerde, yasalarla evliliği koruma altına alıyor. Mutsuz bir evliliğe ömür boyu mahkûmiyet cezasıyla bağlı yüz binler de çektikleri çilenin intikamını aşkı doyasıya yaşayanlardan alıyorlar.

Ve zina; en büyük günah olarak lanetleniyor, "kırık kalpler diyarı"nda...

Âşıklara karşı en acımasız olanlar, aşka en çok acıkanlardan çıkıyor; şiddetten en çok dertli olanlar taşıyor, linç histerisinin kanlı bayrağını...

Çünkü her mutlu aşk, yen içinde kırık kollar gizleyen yüz binlere, mahkûm oldukları bir mutsuzluğu hatırlatıyor. Kirli ceketlerini yakamadıkça öfkelerini aşktan alıyorlar ve âşıkları atıyorlar ateşe, göğüslerinde kocaman kırmızı lekelerle...

"Kırmızı Leke" filmi tam da bu ikiyüzlülüğü anlatıyor. Bir ortaçağ kasabasında bütün mutsuz kadınların göz koydukları bir rahiple yatan genç bir kadının, yasak aşkının bedelini nasıl ağır ödediğini izlerken, bir yandan da günaha karşı savaşla görevlendirilmiş bir misyonerin, savaştığı aşka nasıl yenik düştüğüne tanık oluyorsunuz. Mutsuzlar ittifakı, zinacıları halk mahkemesinde yargılarken, asıl günahın sevgiyi öldürmek olduğunu fark ediyorsunuz.

Ve ne yazık ki, sinema çıkışında, ortaçağdan kalma bir öfkenin günümüzde insanların yatak odalarına şantaj ka-

meraları sokacak kadar pervasızlaştığını görüyorsunuz. Mutsuzlar ittifakının linç psikozu aynen sürüyor ve günümüzün halk mahkemeleri, kamuoyu yoklamalarında ve şantaj kameralarının izlenme oranlarında karar veriyor. "Zina ahlaksızlıktır" diyenler, bir insanın yatak odasına kamera sokmanın çok daha beter bir ahlaksızlık olduğunu fark etmiyorlar bile... Şehvetle dudak şapırdatarak karyola röntgenliyorlar ve aşka susamışlıklarının acısını, sevişenlerin boğdurulmasından çıkarmanın huzuruyla kırık kollarını yenleri içine kıstırıp kalın duvarlı evlerine dönüyorlar.

Çünkü insanı değil, kurumu önemsiyorlar. Kurumu yaşatmak için insanı feda edebiliyorlar. Kurumların, insanların mutluluğu için var olduğunu bilmiyorlar. Sevgiyi de bir mülkiyet ilişkisi olarak görüyorlar. Ve biz bir kez daha anlıyoruz ki, gerçek mutluluğun yolu öncelikle aileyle özdeşleşen "mülkiyet fikriyle" mücadeleden geçiyor.

Mücadelenin iki kutbu var:

Bir yanda "medeniyet"in, "insan tutkularının kontrol altına alınması" olduğunu savunanlar... Öte yanda "uygarlık"ın, "tutkuların alabildiğine özgürce yaşanması" olduğuna inananlar... Bir yanda sevgisiz bir sadakati dayatanlar, öte yanda sadakatin ancak sevgiden doğabileceğine inananlar...

Birinciler ikincilere karşı amansız bir savaş veriyorlar yüzyıllardır... Ellerinde "medeni" kanunları var, halk mahkemeleri, kolluk güçleri, şantaj kameraları...

Ama yine de öldüremediler aşkı...

Çünkü bir aşkı, ancak bir başka aşk öldürebilir...

... Ve aşk bir kez öldü mü dünyanın en iyi yasaları, en gelişkin kolluk güçleri bile diriltemez onu...

Diriltemiyor da zaten... O yüzden hepimiz biliyoruz ki, anketlerin "mutlu evlilikler diyarı" sandığı yer, aslında çözülmüş bir kurumun yaşatılması uğruna aşklarını feda etmiş kırık kalpli çolakların ülkesi... Ve toplum; bir gün silkelense, yenlerinden yüz binlerce kırık kolun boşalacağı eskimiş kirli bir cekete benziyor.

Yazılar Ölmez!

Milliyet'te Ayça Atikoğlu bir mektup yayımladı... Türk şiirinin "mutsuz ozanı" Ece Ayhan Çanakkale'den bir dostuna göndermiş. Şöyle diyor mektupta:

"Bir olumsuzluğa doğru gidiyorum. Çanakkale'den ayrılamam. Acaba Kültür Bakanlığı benim buradaki kiramı her ay ödeyemez mi? Hiç değilse her ay evimin kirasını ödesinler de üç-dört ay sonra sokağa düşmeyeyim."

İşte "Yalınayak şiirler"in hüzünlü şairinin yaşamın son durağındaki fotoğrafı... "Velhasıl onlar vurdu / biz büyüdük kardeşim" diyen bir ozanı, Çanakkale sokaklarında kimsesiz düşünmek size de ağır gelmiyor mu?

Sanat dergileri, ardından ağıt yakmaya hazırlanıyorlardır şimdilerde...

Haydar Ergülen, yıllar önce yazmıştı, onun ağıt şiirini:

"Ece Ayhan kimdi? / Resmi ve ortodoks tarih yazıcılarına göre / mor kapaklı kitaplarda boğulan bir şairdi / müna-

fıktı durmadan tarihi kötüledi / bozguncuydu yasak dilleri severdi / cimriydi kimselere ödünç vermedi şiirini".

Sonrası?...

Sonrası şiir antolojilerinde duygusal birkaç satır... Mutsuz birkaç şiir...

O kadar...

Bu kaçıncı şair, kaçıncı yazar, kaçıncı aydın sokağa terk ettiğimiz?...

Nâzım "Cebimde 75 kuruşum var / havada bahar" diyerek gitmedi mi? "3000 sayfalık 3 cildinin üstünde aç oturan muharrir" kendisi değil miydi?

Orhan Veli 1950 Martında Yaprak dergisinde, "Ne yardan geçerim, ne serden / Ne denizlerden, ne gökyüzünden" diyordu, "... ama bırakmıyor son gördüğüm / bırakmıyor geçim derdi / Oymuş diyorum, zavallı şairin / görüp göreceği"...

Bu şiirden yedi-sekiz ay sonra parasız ve sarhoş bir Ankara gecesinde karanlık bir sokakta belediyenin kazdırdığı bir çukura düştü. Otuz altı yaşında beyin kanamasından öldü. Evine girenler diş fırçasına sarılmış bir kâğıtta son şiirinin müsveddesini buldular. Aşklarını sıralıyordu:

"Gelelim sonuncuya / Ona bağlandığım kadar / hiçbirine bağlanmadım / sade kadın değil, insan / ne kibarlık budalası / ne malda mülkte gözü var / Eşit olsak der, hür olsak der / insanları sevmesini de bilir / yaşamayı sevdiği kadar."

Peki, bunca acıya katlanmanın gerekçesi nedir? Neden acından ölür de şair "kimselere ödünç vermez şiirini"?... Neden "malda mülkte gözü olmayan kadınlar" arar? Neden hapse düşeceğini bile bile sıralar da en diş geçmez mısraları, sonra karısına "paran varsa eğer / bana fanile bir don al / tuttu bacağımın siyatik ağrısı / ve unutma ki / daima iyi şeyler düşünmeli / bir mahpusun karısı" diye yazar?...

Yanıtı, yüzyıllar öncesinden Michelangelo veriyor:

"Sanat, yaratma konusunda Tanrı'yla rekabet etmektir."

Ahmet Altan, geçenlerde bir söyleşisinde aynı bayrağı devralıyor:

"Yazıyorum, çünkü Tanrı olmak istiyorum" diyor, "ancak yazarlar, öldükten sonra da yaşarlar. Bu yüzden ölümsüzdürler."

İşte bundandır Ece Ayhan'ın sokağa düşme pahasına, "Ne yani çocuklar hiç gülmeyecek mi" diye ayağa kalkması... Bundandır, Orhan Veli'nin aç kalacağını bile bile "Nâzım'ı kurtaralım" kampanyasına katılması... Bundandır Nâzım'ın ölüme beş kala Piraye'ye şiirden vasiyetler düzmesi:

"Hangimiz ilk önce / nasıl / ve nerde ölürsek ölelim / seninle biz / birbirimizi / ve insanların en büyük davasını, sevebildik / –dövüştük onun uğruna– / 'yaşadık' / diyebiliriz".

O yüzden Nâzım hâlâ yaşıyor... Orhan Veli de...

Ece Ayhan da yaşayacak.

Çünkü yazılar susmaz... yazarlar sussa bile...

Şiirsiz Yaşamak

Nihayet sonbahar yağmaya başladı ruhumuza....

"Bir dua gibi pencerelerde yağmur...", damarlarımızda küllenmiş, tanıdık bir tutkuyu kıvılcımlandırıyor.

Şiir, "bahçedeki yaprak yağmuru"yla uyanıyor yaz uykusundan...

Yağmurlarla gelen bir şiir, ansızın geceye sızıp can suyu veriyor kurak ruhlarımıza:

"Gözyaşlarının gücü vardı eskiden" diyor Adnan Özer, "... ırmak yüklü adamlardık, tuz katarlarının ardınca giden / gölgemizde damlaların bıraktığı izlerden / açılırdı hayal, tuzun suda bukağısı çözülürken"...

Şiir çekip alıyor bizi gömüldüğümüz seviyesiz bataklığın kucağından...

Dizelere yapışıp ayaklanıyoruz.

Meğer ne çok olmuş onu kovalı hayatımızdan...

Ne çok olmuş, uykuda bir sevgilinin alnına bir minik buse, sofranın kenarına bir küçük mum kondurmayışımız.

Abdülhak Hamid, kendinden kırk küsur yaş küçük Lüsiyen'ine yazdığı mektuplara "Bahar-ı Ömrüm" diye başlıyordu:

"Bahar-ı Ömrüm; aşk bir maniadır ki ya aşmak veya tahrip etmek lazım; yahut da huzurunda kalmak ve yok olmak..."

Biz, tahrip ettik o "mania"yı; huzurunda kalmanın bedelini göze alamadığımızdan...

O yüzdendir "Ömrümün baharı" diye başlayan mektuplar almamamız nicedir...

Sevdiğine "Yüreğim" diyen o tılsımlı zarafeti yitirdiğimizden beridir, burkulmaz oldu yüreğimiz bunca nefretin karşısında...

Gözyaşlarımız gücünü kaybetti.

Şimdi şairler ağlıyorlar bizim yerimize, bizim halimize...

Yeniyetmeler şarkı sözü ezberliyor artık; taşlama yerine küfür, serenat yerine taciz...

Felaket haberlerine alışırken şehir, "dilsiz bir kuytuda ölüyor şiir"...

"Şiir toplumdan kopmuyor, asıl toplum şiirden kopuyor" demişti Tuğrul Tanyol, birkaç yıl önce, yaklaşan bir ihaneti haber verircesine...

Şiir, popüler kültür gibi lümpenleşmeyle uzlaşmamış, direnmiş ve belki de o yüzden okurunu yitirmişti.

Akın akın loto kuponu doldurmaya koşan bir kalabalığın ardından dizeler haykırmak, ancak bir şairin göze alabileceği bir soylu direniş, bir nafile çabaydı.

Duymadı toplum...

Ucuz pop şarkıları söyleyerek başıbozuk bir dere gibi akarken, önüne kattı sanattan yana ne varsa; bir tek şiir hariç...

Şiir, soylu bir çınar gibi direndi köklerini oyan bu sele... terk edilmiş bir sevdalı gibi yapayalnız, ama mağrur durdu tarihin akışına inat...

Ve sonunda bir o kaldı soysuzlaşan ruhlarımızı avutacak...

Haydi bir şiir okuyun bugün...

Bunaldıysanız haberlerin aleladeliğinden, sıkıldıysanız şarkıcı dedikodularından, futbolcu fıkralarından, lotaryayla köşe dönme hesaplarından, bıktıysanız ekranların, sayfaların işportacı ağızlarından, gelin siz de şiire sığının...

... ve hatırlamaya çalışın bir zamanlar nasıl, "ırmak yüklü adamlardık, tuz katarlarının ardınca giden... / Yağmur bir dua gibi geçerdi pencerelerden / yetim insan, toprağın vicdanıyla doyardı / gözyaşlarının gücü vardı eskiden."

Güzel Azgınlık

Geçenlerde yayımlanan iki kitap, Temmuz ayında yitirdiğimiz Aziz Nesin'in fırtınalı iç dünyasından izler sundu bize... İlki Füsun Önal imzalı... "Valla Kız Değilim" adlı kitabında Önal, Aziz Nesin'le yaşadığı bir flörtü anlatıyor: "Aramızda bir şey olmadı. O'nun bana karşı aşk duyguları vardı, ama ben O'na karşı hep anlamazı oynadım" diyor.

Nesin, Önal'a yemekler pişirmiş, yazılarını eleştirmiş, konserlere götürmüş. "Bir keresinde" diyor Önal, "çok ciddi bir konserde çok manasız gülmeye başladık. Gülmemek için birbirimizi çimdikliyorduk".

İşte o kriz sırasında Aziz usta demiş ki:

"İnsanlar olur olmaz şeylere gülerlerse bu bir aşk başlangıcıdır."

Yetmiş yaşının eşiğindeyken bir aşka gülerek kapı aralamanın insan yüreğini nasıl ısıttığını öğrenmek istiyorsanız ikinci kitabı da okumalısınız.

İkinci kitap, "Aziz Nesin-Tahsin Saraç mektuplaşmaları"... İki yazarın 80'li yıllarda birbirlerine yazdıkları mektuplardan oluşuyor. Aziz Usta'nın ölmeden önce basıma hazırlayıp bıraktığı son kitap... Sayfaları çevirirken, 70'lik bir delikanlının yaşlı kalbinin pıtırtılarını hissediyorsunuz parmak uçlarınızda...

1983 başında Çatalca'dan yazılmış bir mektupla yüreğini açıyor Aziz Nesin: "Yine havalardayım. N'olacak benim halim?... Azgın bir yaşlı... Bu azgınlığa yürek mi dayanır, can mı dayanır?"

Tahsin Saraç yüreklendiriyor dostunu; uyarıyla karışık bir mektupla:

"Kalp tedavin için en iyi yöntemi bulmuşsun. Ben de o yöntemle kendimi toparladım: Sevmek... Senin bu yetmişe merdiven dayarkenki güzel azgınlığını anlıyorum. Ama yine de dikkat... Ayıplamıyorum, ne ki ihtiyarın elden gitmeye dikkat etmesini istiyorum."

Tahsin Saraç, 70'lik bir melankoliğe "temkinli ol" ikazı yapılamayacağını bir sonraki mektupta anlıyor:

"Tahsinciğim... Rakıyı içeriz, içeriz de sonra 'sarhoş değiliz' diye tuttururuz. Yahu sarhoş olmayacaksak ne diye içeriz o zıkkımı, devlet zoruyla mı? Arkadaş ben, sarhoş olmak (için), bilincimin biçim değişimine uğraması için içerim. Benim için sevi de öyle. Aklım başımda kalacaksa, ne diye seveyim? Sevi beni değiştirmeli, bir başka yapmalı... Neymiş 'ihtiyar elden gidermiş'... Varsın gitsin..."

Ve bahara doğru büyük usta, gönlündeki sevgiyi sorgulamaya başlıyor:

"Sevgi nedir diye çok düşünmeye başladım son zamanlarda... Bana göre sevgi, iki cinsin zamanı bir elma gibi birlikte ısırıp bölüşmeleridir. Benim bu nitelememe göre hiçbir kadın benim sevgilim olamaz. Bunun suçu benim. Çünkü ben zamanı hep kendim ve kendi başıma ısırıp duruyorum. Hep, hep, hep çalışıyorum. Sevgilime zaman ayırmıyorum ki hiç... Sevdiğim kadınlar, birlikte yaşarsak, hep başlangıçta olduğu gibi zamanımı onlarla bölüşeceğimi sanıyorlar. Zaman zaman ben de aldanıp bunu yapabileceğimi sanıyorum. Ama olanaksız... Bu bakımdan eşim, arkadaşım, sevgilim olmuş bütün kadınlara haksızlık etmiş olduğumu kabul ediyorum."

Tahsin Saraç, bir şiirle yanıtlıyor bu yargıyı...

"Sevmek, bir bakıma, zamanını vermektir / zaman aralarını doldurmak değil / Sabahlara birlikte uyanmaktır / ve yelin serinliğini, gecenin gizemini / bakış bakışa duyumsamaktır / sonra birbirinin damarlarında / bir kavurgan kan gibi dolanmaktır."

Ve beklenen aşk müjdesi çok geçmeden geliyor. İşte on ay sonraki mektup:

"Çok sevgili Tahsin!... Başım yine bulutlarda... Kollarımla ayaklarım kanat gibi, hep uçmaktayım, ama beni ben götürmüyorum, kendimi yele vermişim. Sevinin çakırkeyifliği içinde yaşıyorum. Ama içimde hep bir şeyleri eksik bıraktığım, görevlerimi yapamadığım, sorumluluklarımı yerine getiremediğim, borçlarımı ödeyemediğim duygusunun ezikliği var. Yani kendimi tastamam sevinin yeline salamıyorum.(...) Bücüm'le birlikteyiz. Bücüm, iki yıllık sevgilim. 25 yaşında. İkimizi görenler bana 'Kızınız mı?'

diye soruyorlar. Aramızda 46 yaş var. Belki bu benim son güzel çılgınlığım..."

Ardından bir başka mektup ve bir itiraf...

"Yaşamımda bunca kadın sevdim. Sevdiğim kadından tek istediğim, bir yapıt ortaya koyma sancıları içinde çırpınırken bana yardım etmesiydi. Edebilirler miydi? Edemezlerdi. Ama bana hep öyle gelmiştir ki, ben o acıları çekerken, sevdiğim kadın, sevinin yumuşaklığıyla yanıma soku-lup beni sever, öper, okşarsa yazımın tıkandığı o yerden beri kurtaracak, çektiğim yaratma acılarını dindirecek. Gerçek olmasa bile buna hep inandım, çocukça bir inanış olsa bile... Yaşamımda hiçbir sevgilim bunu yapmadı."

Tahsin Saraç, yine dört narin mısrayla koyuyor teşhisi:

"Hep var / seviyle ne denli incelirse incelsin / herkesi herkesten ayıran / o taş duvar"

İşte 70'lik iki çılgın âşığın dertleşme tutanakları...

Anıları önünde aşkla eğiliyorum...

Körler ve Düşler

Körler, düş "görür" mü?
"Görürler..."
Asıl düşlerini yitirenler, körleşir.

Geçen yaz St. Petersburg'ta şimdi dev bir müze olan Çar'ın kışlık sarayı Hermitage'ı gezerken kalabalık bir grup çekti dikkatimi...

Hepsi bir El Greco tablosu önünde toplanmış, dikkatle resim hakkında bilgi veren mihmandarı dinliyorlardı.

Onlara katılıp ben de dinlemeye koyuldum.

Arkalarında olduğum için yüzlerini görmüyordum. Nice sonra fark ettim gerçeği:

Hepsi kördü...

Grup halinde müzeyi gezmeye gelmişlerdi. Dokunmalarına izin verilen tablo ve heykelleri hissetmeye çabalıyor, dokunamadıklarını mihmandardan dinleyerek zihinlerinde canlandırmaya çalışıyorlardı.

Görme engeli bile içlerindeki merak duygusunu engelleyememişti.

Döndükten birkaç ay sonra, yine ilginç bir tesadüf sonucu Ankara'da Körler Okulu'nda görev yapan bir öğretmenle tanıştım.

"Ne öğretmenisiniz?" diye sordum.

"Resim" dedi genç bayan...

Yaptığı işin diğer öğretmenlerinkinden iki kat daha kutsal olduğu düşüncesi yaladı zihnimi... ve bunu söyledim ona:.

"Peki nasıl ders veriyorsunuz?" diye sordum.

"Genellikle heykel yapıyoruz" dedi.

Öğrencilerinin çamuru yoğurarak çok güzel eserler yarattıklarını anlattı.

Ardından Gül Nihal Antepli'nin belgeselinden haberdar oldum.

Belgeselin adı, "Karanlığın renkleri..."

Peşine düştüğü soru ise çok "basit":

"Körler düş görür mü?..."

Dünyayı görmeyenlerin düş görmesi mümkün müdür?

"Elbette mümkün" diyor Antepli ve sorunun sözcükten kaynaklandığını söylüyor:

İngilizce "dream" sözcüğünü "düş görmek" diye Türkçeleştirince körler devre dışı kalıyorlar.

Oysa bir koku, bir ses ya da çocukluktan belleğe yapımış bir imge de rüyaya dönüşebiliyor.

Körler rüya gördükleri gibi rüyalarını kokluyor, dinliyor, dokunuyorlar.

Ve "körler ve düşler"e dair dinlediğim son öyküyü Ankara İletişim Fakültesi'nden dostum Bülent Özkam anlattı.

Usta Herzog'un özürlüler üzerine yaptığı "Sessizliğin ve Karanlığın Ülkesinde" adlı belgeselde bir âmâ, şöyle tarif etmiş körlüğü:

"Siyah renkte hızlıca akan bir ırmak düşünün, sonunda bir çağlayanla birlikte derin, karanlık bir göle dökülür."

Dinleyince bana hayat tarifi gibi geldi.

Kim bilir, belki de onlar "görüyor" doğrusunu...

Belki de asıl körlük, düşlerini yitirmektir.

İMGE kitabevi

Can Dündar

Kırmızı Bisiklet

Ve ben, aslında harfiyen hatırlayarak dünün bol vakitlerini, doyumsuz sohbetlerini, telaşsız saatlerini, saadeti hüzünle yoğurarak geçtim ihtiyar adamın süzgecinden...

Ben onu gemleyemedim, o demledi beni...

Olgunlaştım; basarak üzerine birikmiş bütün yırtık takvim yapraklarının, yıllar yılı aynı çemberde dolanmaktan başı dönmüş akrep ve yelkovanların, o incecik delikten biteviye süzülmüş kumların, evine gire çıka ötmekten sesi kısılmış yorgun guguk kuşlarının, batmış onca güneşin, parıldamış bunca ay ışığının, hilalin ve fecrin, uğruna savaşılmış, yokluğuna alışılmış dostların, birbirine karışarak yanıp sönen kahkahalarla gözyaşlarının, yazılmış yazılamamış bunca satırın, tutulmuş tutulamamış onca sözün, dediklerimin, diyemediklerimin, bir an önce bitmesini istediğim veya hiç bitmesin diye dualar ettiğim anların, koşuda çabuk yorulanların ya da koşmaya hiç niyeti olmayanların, sevaplarımın, günahlarımın, hatalarımın...

... süzüldüm imbiğinden...

Piştim, o ihtiyarın dergâhında...

Babamın oğluydum eskiden;

Oğlumun babası oluverdim birden...

{ kutupyıldızı kitaplığı }
948

Fotoğraf: C. Murat Özcan

Can Dündar

Yarim Haziran

Katran karası bir geceyi Haziran bulutlarının arasından yırtarak, avuçlarında kıpır kıpır yıldızlarla odamın penceresini tıklattı dolunay...

"Sana samanyolu getirdim." dedi ve bütün gökkubbeyi yeryüzüne indirmiş gibi mağrur gülümsedi koltuğumun başucunda...

Ayla yıkanmanın keyfini sürdüm bir müddet...

Sonra penceremi açık onu içeri aldım.

Dolunay, samanyolundan ışıklarla eteklerinde; "Haydi" diyordu penceremin dibinde; "Haydi... ebedi baharın ülkesine..."

Lakin, dolunaya inat, öylesine bitkin ve naçar ki hayat... kopamadım akşam haberlerden, dünyevi kederlerden... Açıp penceremi, salıverdim dolunayımı, Cahit Külebi'den bir şiir fısıldayarak kulağına:

"Bir gün geleceğim / alıp şu başımı / bir gün geleceğim / belki de Haziran / bulacak naaşımı / belki de Haziran..."

Haziran, bir ozanın naaşını kaldırırken, dolunay samanyolu boyunca efsunlu yıldızlar saçarak uzaklaştı. Bakakaldım peşinden...

Ne gözümü alabildim ne göze alabildim.

ISBN 975-533-235-9

9 789755 332352

imge.com.tr